

Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2018 r.

Demographic situation of Dolnośląskie Voivodship in 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Wrocław – Dolnośląskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Agnieszki Ilczuk

Autor opacowania

Autor of publications

Iwona Ładysz

Tłumaczenie

Translation

Grzegorz Pawlaczek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Anna Litewka, Wojciech Szpakowski

ISBN 978-83-89593-93-1

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

wroclaw.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną edycję publikacji „Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2018 r.” w ramach serii wydawniczej „Analizy statystyczne”.

Opracowanie zawiera podstawowe dane o liczbie i strukturze ludności oraz ruchu naturalnym i wędrownym na terenie województwa dolnośląskiego.

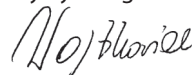
Zakres tematyczny oraz forma prezentacji danych umożliwiają analizę zjawisk demograficznych zachodzących w regionie na przestrzeni ostatnich lat. Zaprezentowane w opracowaniu procesy demograficzne zostały opatrzone komentarzem analitycznym i przedstawione na tle kraju i innych województw oraz w podziale na powiaty i gminy województwa dolnośląskiego.

Wybrane zjawiska zilustrowano na wykresach i mapach.

Szczegółowe informacje o stanie i strukturze ludności oraz o ruchu naturalnym i migracjach dostępne są na stronie internetowej GUS <http://stat.gov.pl> → Banki i bazy danych – między innymi w bazie Demografia, w Banku Danych Lokalnych oraz w ramach Platformy Analitycznej SWAiD – Dziedziczne Bazy Wiedzy – Demografia.

Mam nadzieję, że opracowanie będzie przydatnym źródłem informacji dla odbiorców zainteresowanych prezentowaną tematyką.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Wrocław, lipiec 2019 r.

Preface

I am very pleased to present the next edition of the publication entitled „Demographic situation of dolnośląskie voivodship in 2018” in the publishing series of “Statistical analyses”.

The study includes basic data about the population and its structure as well as vital statistics in the area of dolnośląskie voivodship.

Thematic scope and form of data presentation enables analysis of demographic phenomena occurring in the region in recent years. Demographic process presented in the elaboration provided with analytical commentary were presented on the background of Poland and other voivodships as well as in division by powiats and gminas of dolnośląskie voivodship.

The selected phenomena have been illustrated on charts and maps.

Detailed information on the population profile, vital statistics and migrations is available on the website of Statistics Poland <http://stat.gov.pl> → Banks and databases – in Demography database etc., in Local Data Bank, and within Analytical Platform SWAiD – Knowledge Databases – Demography.

I hope that the publication will be a useful source of knowledge for users interested in the presented issue.

Director
of the Statistical Office in Wrocław

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka, PhD

Wrocław, July 2019

Przedmowa	3
Preface	4
Spis tabel.	7
List of tables	
Spis wykresów	8
List of charts	
Spis map	9
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych	11
Symbols	
Ważniejsze skróty	11
Main abbreviations	
Synteza	12
Executive summary	14
Rozdział 1. Stan i rozmieszczenie ludności w układzie terytorialnym	16
Chapter 1. Size of population and its structure in territorial layout	
1.1. Stan ludności w województwie dolnośląskim	16
1.1. Size of population in dolnośląskie voivodship	
1.2. Wskaźnik urbanizacji w województwie dolnośląskim	22
1.2. The urbanization rate in dolnośląskie voivodship	
1.3. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim	24
1.3. Population density in dolnośląskie voivodship	
1.4. Typologia demograficzna według Webba	27
1.4. Demographics typology according to Webb	
Rozdział 2. Struktura ludności województwa dolnośląskiego.	34
Chapter 2. Structure of population in dolnośląskie voivodship	
2.1. Struktura według płci	34
2.1. Structure by sex	
2.2. Struktura według ekonomicznych grup wieku	38
2.2. Structure by economic age groups	
2.3. Starzenie się społeczeństwa.	46
2.3. Population ageing	
2.4. Struktura według edukacyjnych grup wieku	50
2.4. Structure by educational age groups	
Rozdział 3. Ruch naturalny ludności	54
Chapter 3. Vital statistics of population	
3.1. Przyrost naturalny	54
3.1. Natural increase	
3.2. Urodzenia i dzietność kobiet	57
3.2. Births and total fertility	

	<i>Str.</i> <i>Page</i>
3.3. Umieralność	64
3.3. Deaths	
3.4. Trwanie życia	73
3.4. Life expectancy	
3.5. Małżeństwa	75
3.5. Marriages	
3.6. Rozwody i separacje.	79
3.6. Divorces and separations	
Rozdział 4. Migracje	83
Chapter 4. Migrations	
4.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały	83
4.1. Permanent internal migration for permanent residence	
4.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały	91
4.2. International migration for permanent residence	
4.3. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców	98
4.3. Work permits for foreigners	
4.4. Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni w miejscu stałego zameldowania	101
4.4. Persons registered temporarily and residents temporarily absent from place of permanent residence	

Spis tabel

List of tables

Str.
Page

Tabela 1.	Powiaty i miasta na prawach powiatu w województwie dolnośląskim w 2018 r.	18
Table 1.	Powiats and cities with powiat status in dolnośląskie voivodship in 2018	
Tabela 2.	Gminy w województwie dolnośląskim w 2018 r.	21
Table 2.	Gminas in dolnośląskie voivodship in 2018	
Tabela 3.	Województwo dolnośląskie na tle kraju – liczba ludności, przyrost (ubytek) ludności, przyrost naturalny, saldo migracji na pobyt stały.	28
Table 3.	Dolnośląskie voivodship on the background of the country - population, increase (decrease) of population, natural increase, total net migration for permanent residence	
Tabela 4.	Ludność według płci w województwie dolnośląskim	35
Table 4.	Population by sex in dolnośląskie voivodship	
Tabela 5.	Współczynnik feminizacji w województwie dolnośląskim w 2018 r.	36
Table 5.	Rate of feminization in dolnośląskie voivodship in 2018	
Tabela 6.	Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim	38
Table 6.	Median of age of population by sex and place of residence in dolnośląskie voivodship	
Tabela 7.	Ludność województwa dolnośląskiego według ekonomicznych grup wieku na tle kraju	40
Table 7.	Population of dolnośląskie voivodship by economic age groups on the background of the country	
Tabela 8.	Urodzenia żywe w województwie dolnośląskim w 2018 r.	58
Table 8.	Live births in dolnośląskie voivodship in 2018	
Tabela 9.	Przeciętne dalsze trwanie życia noworodka	74
Table 9.	The average life expectancy	
Tabela 10.	Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy według miejsca zamieszkania w 2018	78
Table 10.	Median age of bridegrooms and brides getting married for the first time by place of residence in 2018	
Tabela 11.	Rozwody według liczby małoletnich dzieci oraz wykształcenia osoby wnoszącej powództwo	80
Table 11.	Divorces by number of underage children and education of the plaintiff	
Tabela 12.	Migracje wewnętrzne ludności w 2018 r.	87
Table 12.	Internal migration of population in 2018	
Tabela 13.	Migracje wewnętrzne ludności według płci i stanu cywilnego w 2018 r.	88
Table 13.	Internal migration of population by sex and marital status in 2018	
Tabela 14.	Migracje zagraniczne ludności w województwie dolnośląskim w 2018 r.	92
Table 14.	International migration of population in dolnośląskie voivodship in 2018	
Tabela 15.	Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców	98
Table 15.	Work permits for foreigners	
Tabela 16.	Zezwolenia na pracę według typu w województwie dolnośląskim	99
Table 16.	Work permits for foreigners by types in dolnośląskie voivodship	
Tabela 17.	Zezwolenia na pracę według wybranych sekcji PKD w województwie dolnośląskim	100
Table 17.	Work permits for foreigners by selected section of NACE in dolnośląskie voivodship	

Spis wykresów List of charts

Str.
Page

Wykres 1.	Przyrost rzeczywisty, przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały według miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim w 2018 r.	29
Chart 1.	Real increase, natural increase and permanent net migration by place of residence in dolnośląskie voivodship in 2018	
Wykres 2.	Różnica między liczbą kobiet i mężczyzn według wieku w województwie dolnośląskim w 2018 r..	37
Chart 2.	Difference between number of females and number of males by age in dolnośląskie voivodship in 2018	
Wykres 3.	Mediana wieku ludności według powiatów	39
Chart 3.	Median of age of population by powiats	
Wykres 4.	Ludność według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim	43
Chart 4.	Population by economic age groups in Dolnośląskie voivodship	
Wykres 5.	Dynamika ludności według edukacyjnych grup wieku	50
Chart 5.	Dynamics of population number by educational age group	
Wykres 6.	Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w 2018 r..	51
Chart 6.	Structure of population number by educational age group in 2018	
Wykres 7.	Dzieci w grupie wieku 0-2 lata.	51
Chart 7.	Children in the 0-2 age group	
Wykres 8.	Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiatach w 2018 r..	52
Chart 8.	Structure of population number by educational age group in powiats in 2018	
Wykres 9.	Ruch naturalny ludności w województwie dolnośląskim	54
Chart 9.	Vital statistics of population	
Wykres 10.	Współczynnik dynamiki demograficznej w województwie dolnośląskim	57
Chart 10.	Demographic dynamics ratio in dolnośląskie voivodship	
Wykres 11.	Współczynnik dzietności ogólnej.	62
Chart 11.	Total fertility rate	
Wykres 12.	Struktura zgonów według przyczyn w województwie dolnośląskim w 2017 r..	67
Chart 12.	Structure of deaths by causes in dolnośląskie Voivodship in 2017	
Wykres 13.	Zgony z powodu wybranych chorób układu krążenia w województwie dolnośląskim . . .	69
Chart 13.	Deaths caused by selected diseases of the circulatory system in dolnośląskie voivodship	
Wykres 14.	Zgony z powodu wybranych chorób nowotworowych w województwie dolnośląskim . .	71
Chart 14.	Deaths caused by selected diseases of neoplasms in dolnośląskie voivodship	
Wykres 15.	Małżeństwa i rozwody w województwie dolnośląskim	76
Chart 15.	Marriages and divorces in dolnośląskie voivodeship	
Wykres 16.	Nowożeńcy według płci i wieku w województwie dolnośląskim w 2018 r..	79
Chart 16.	Newlyweds by sex and age in dolnośląskie voivodeship in 2018	
Wykres 17.	Migracje wewnętrzne ludności w województwie dolnośląskim.	84
Chart 17.	Internal migration of the population in dolnośląskie voivodship	
Wykres 18.	Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów w województwie dolnośląskim w 2018 r..	89
Chart 18.	Internal migration for permanent residence by sex and age of migrants in dolnośląskie voivodship in 2018	
Wykres 19.	Migracje międzypowiatowe ludności na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie dolnośląskim w 2018 r..	90
Chart 19.	Intrapowiat migration for permanent residence per 1000 population in dolnośląskie voivodship in 2018	

Wykres 20. Migracje zagraniczne ludności w województwie dolnośląskim	91
Chart 20. International migration of the population in dolnośląskie voivodship	
Wykres 21. Migracje czasowe ludności w województwie dolnośląskim	101
Chart 21. Temporary migration of the population in dolnośląskie voivodship	
Wykres 22. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności według województw w 2018 r.	102
Chart 22. Temporary net migration of the population by voivodships in 2018	

Spis map

List of maps

Mapa 1. Podział terytorialny województwa dolnośląskiego.	17
Map 1. Territorial division of dolnośląskie voivodship	
Mapa 2. Dynamika liczby ludności w powiatach województwa dolnośląskiego w 2018 r.	19
Map 2. Dynamics of the population in powiats of dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 3. Prognoza ludności w powiatach województwa dolnośląskiego do 2050 r..	20
Map 3. Population projection in powiats of dolnośląskie voivodship until 2050	
Mapa 4. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według powiatów w 2018 r.	23
Map 4. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by powiats in 2018	
Mapa 5. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według gmin w 2018 r.	24
Map 5. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by gminas in 2018	
Mapa 6. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według powiatów w 2018 r.	25
Map 6. Population density in dolnośląskie voivodship by powiats in 2018	
Mapa 7. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według gmin w 2018 r.	26
Map 7. Population density in dolnośląskie voivodship by gminas in 2018	
Mapa 8. Dynamika liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w 2018 r.	27
Map 8. Dynamics of the population in gminas of dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 9. Typologia demograficzna województw według Webba w 2018 r.	31
Map 9. Demographics typology of voivodships according to Webb in 2018	
Mapa 10. Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2018 r.	32
Map 10. Demographics typology of powiats according to Webb in 2018	
Mapa 11. Typologia demograficzna gmin według Webba w 2018 r.	33
Map 11. Demographics typology of gminas according to Webb in 2018	
Mapa 12. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r..	44
Map 12. Demographic dependency ratio by powiats of Dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 13. Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r..	45
Map 13. Demographic dependency ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 14. Indeks starości według powiatach w województwie dolnośląskim w 2018 r.	47
Map 14. Ageing ratio by powiats of Dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 15. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	48
Map 15. Intergenerational support ratio in powiats of Dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 16. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r..	49
Map 16. Intergenerational support ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2018	

Mapa 17.	Przyrost/ubytek naturalny w powiatach województwa dolnośląskiego w 2018 r.	55
Map 17.	Natural increase / decrease in powiats of dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 18.	Przyrost/ubytek naturalny w gminach województwa dolnośląskiego w 2018 r.	56
Map 18.	Natural increase / decrease in gminas of dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 19.	Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	59
Map 19.	Live births per 1000 population by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 20.	Urodzenia żywe na 1000 ludności według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.	60
Map 20.	Live births per 1000 population by gminas in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 21.	Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	63
Map 21.	Total fertility rate by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 22.	Zgony według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	65
Map 22.	Deaths by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 23.	Zgony według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.	66
Map 23.	Deaths by gminas in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 24.	Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2017 r.	70
Map 24.	Deaths of people due to cardiovascular disease population by powiats in 2017	
Mapa 25.	Zgony z powodu chorób nowotworowych według powiatów w 2017 r.	72
Map 25.	Deaths of people due to neoplasms disease by powiats in 2017	
Mapa 26.	Zawarte małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) i rozwody według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	77
Map 26.	Marriages (civil and church or religious) contracted and divorces by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 27.	Rozwody według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	81
Map 27.	Divorces by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 28.	Zameldowania ludności na pobyt stały z innych województw w 2018 r.	85
Map 28.	Registrations of population for permanent residence from other voivodships in 2018	
Mapa 29.	Wymeldowania ludności na pobyt stały do innych województw w 2018 r.	86
Map 29.	Deregistrations of population for permanent residence to other voivodships in 2018	
Mapa 30.	Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według kontynentów w 2018 r.	93
Map 30.	International migration of population for permanent residence by continents in 2018	
Mapa 31.	Emigracja ludności na pobyt stały według krajów europejskich w 2018 r.	94
Map 31.	Emigration of population for permanent residence by countries of Europe in 2018	
Mapa 32.	Imigracja ludności na pobyt stały według krajów europejskich w 2018 r.	95
Map 32.	Immigration of population for permanent residence by countries of Europe in 2018	
Mapa 33.	Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.	96
Map 33.	International migration of population for permanent residence by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018	
Mapa 34.	Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.	97
Map 34.	International migration of population for permanent residence by gminas in dolnośląskie voivodship in 2018	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
tys. thous.	tysiąc thousand
mln	milion million
pow.	powiat powiat
woj.	województwo voivodship
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point

Synteza

W końcu 2018 r. ludność woj. dolnośląskiego liczyła **2901,2 tys. osób** (5. lokata w kraju). W skali roku odnotowano dalsze, bardzo niewielkie zmniejszenie liczby ludności, spowodowane głównie ubytkiem ludności z tytułu ruchu naturalnego. W porównaniu do stanu z końca 2017 r. zaludnienie województwa zmniejszyło się o 1,3 tys. osób, tj. o 0,05%, a w porównaniu do 2010 r. – zmniejszyło się o 16,0 tys. osób, tj. o 0,55%.

Rok 2018 był kolejnym rokiem, w którym niewielkiemu zwiększeniu uległa liczba mieszkańców wsi (o 0,5%) oraz niewielkiemu zmniejszeniu liczba mieszkańców miast (o 0,3%).

Na 1 km² powierzchni województwa dolnośląskiego przypadało przeciętnie 145 osób (wobec 123 osób w Polsce), plasując województwo, niezmiennie od ponad 10 lat, na 4. miejscu w kraju.

Zgodnie z klasyfikacją J.W. Webba województwo dolnośląskie osiągnęło typ E i zaliczone zostało do nieaktywnych demograficznie co oznaczało, że spadek liczby ludności był konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego dodatni przyrost migracyjny.

Województwo dolnośląskie wyróżnia się na tle pozostałych województw **wysokim poziomem urbanizacji**, wyrażonym udziałem ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności. Pod względem odsetka ludności miejskiej województwo dolnośląskie z wielkością 68,6% plasowało się na 2. miejscu w kraju (po śląskim).

Struktura ludności według płci od kilku lat nie ulegała większym zmianom. W ogólnej liczbie ludności przeważały kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2018 r. wyniósł 51,9%, podobnie jak w latach wcześniejszych.

Współczynnik feminizacji określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn wyniósł 108, przy czym w miastach był wyższy (112) niż na wsi (101).

W skali roku wystąpił również dalszy niewielki **wzrost wartości mediany wieku i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o postępującym starzeniu się ludności**. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym była większa niż liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym stanowiła 22,6% ogółu ludności w województwie (wobec 16,9% w 2010 r.), a w wieku przedprodukcyjnym – 17,0% (wobec 17,4% w 2010 r.).

W 2018 r. zarejestrowano 14,1 tys. nowych **małżeństw**, tj. o 1,6% więcej niż rok wcześniej.

W 2018 r. wystąpiło 27,8 tys. **urodzeń żywych**, tj. o 0,6 tys. mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 9,6‰ i był niższy w stosunku do notowanego rok wcześniej (9,8‰).

Płodność kobiet zmniejszyła się do poziomu 41 urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (wobec 42 w 2017 r.).

Poziom dzietności kobiet nadal nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń – współczynnik dzietności teoretycznej wyniósł 1,367 (w 2017 r. – 1,361).

W 2018 r. zarejestrowano 33,0 tys. **zgonów** i było to o 1,0 tys. zgonów mniej w porównaniu do poziomu sprzed roku (o 4,8% mniej). Natężenie umieralności od wielu lat niezmiennie przyjmuje wartości powyżej średniej krajowej – 11,4‰ w 2018 r. (przy przeciętnej w kraju na poziomie 10,8‰).

W skali roku zmniejszyła się **liczba zgonów niemowląt** (o 2,5%). **Współczynnik umieralności niemowląt** kształtował się na poziomie 4,25 zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych (przy przeciętnej w kraju wynoszącej 3,85).

Utrzymująca się od wielu lat w województwie dolnośląskim nadwyżka zgonów nad urodzeniami spowodowała, iż **przyrost naturalny był nadal ujemny**. W 2018 r. miał miejsce ubytek ludności z tytułu ruchu naturalnego o wielkości 5,2 tys. osób (w 2017 r. – 3,6 tys. osób, a w 2010 r. – 0,2 tys. osób ubytku naturalnego). W przeliczeniu na 1000 ludności przyrost naturalny w województwie wyniósł minus 1,79‰ (w 2017 r. – minus 1,25‰).

Systematycznie wzrasta wartość wskaźnika przeciętnego trwania życia. W 2018 r. **przeciętne trwanie życia** dla mężczyzn wynosiło 73 lata, a dla kobiet – 81 lat (wobec odpowiednio 72 lat dla mężczyzn i 80 lat dla kobiet w 2010 r.).

Nadal utrzymało się **dodatnie saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały**. Nadwyżka zameldowań nad wymeldowaniami z pobytu stałego wyniosła 3,2 tys. osób, a w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przybyło o 11 osób więcej niż się wymeldowało.

Saldo migracji zagranicznych, podobnie jak w 2017 r., ale odmiennie niż w ostatnim dziesięcioleciu, przyjęło wartość dodatnią (512 osób). Nieznacznie zwiększyła się imigracja oraz emigracja.

Pomimo niekorzystnych prognoz demograficznych na następne lata, które przewidują ubytek ludności, województwo dolnośląskie pozostaje atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Lokata województwa dolnośląskiego wśród województw według wybranych wskaźników w 2018 r.:

- współczynnik feminizacji – 3. lokata,
- gęstość zaludnienia – 4. lokata,
- współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – 4. lokata,
- wskaźnik starości – 4. lokata,
- zgony na 1000 ludności – 4. lokata,
- mediana wieku – 5. lokata,
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 5. lokata,
- urodzenia żywe na 1000 ludności – 7. lokata,
- przyrost naturalny na 1000 ludności – 11. lokata,
- dzietność – 10. lokata,
- reprodukcja brutto – 10. lokata.

Executive summary

At the end of 2018, the population of dolnośląskie voivodship had **2901.2 thous. people** (5th place in the country). On a year-to-day basis, a further very small reduction in the number of people was recorded, mainly due to a small loss of population due to natural increase. Compared to the end of 2017, the population of the voivodship decreased by 1.3 thous. persons, i.e. by 0.05%, and in comparison to 2010 - decreased by 16.0 thous. people, i.e. by 0.55%.

2018 was another year in which the number of rural population slightly increased (by 0.5%) and the number of urban population decreased slightly (by 0.3%).

On average, there were 145 people per 1 km² of dolnośląskie voivodship area (compared to 123 people in Poland), placing the voivodship, invariably for over 10 years, in the 4th place in the country.

According to Webb classification Dolnośląskieskie voivodship achieved the E-type and has been in a group of demographically passive voivodships which means that the decrease of the number of population was the consequence of a negative natural increase surpassing a positive net permanent migration.

Dolnośląskie voivodship stands out against the other voivodships with a **high level of urbanization**, expressed by the share of urban population in the total population. In terms of the percentage of urban population, Dolnośląskie voivodship with the size of 68.6% took second position in the country (after Śląskie voivodship).

The population structure by sex has not changed much for several years. In the total population the majority are women, whose percentage at the end of December 2018 amounted to 51.9%, similar to previous years.

The feminisation rate, which determines the number of women per 100 men, was 108, while in cities it was higher (112) than in rural areas (101).

Over the year, there was also a further **small increase in the value of age median and an increase in the number of people in the post-working age, which indicates a progressive aging of the population**. For six years, the number of people at post-working age has been greater than the number of people at pre-working age. As of 31 XII 2018, the population at post-working age accounted for 22.6% of the total population in the voivodship (compared to 16.9% in 2010), and at the pre-working age - 17.0% (compared to 17.4% in the 2010).

In 2018 were registered 14,1 thous. new marriages, i.e. by 1.6% more than a year.

In 2018, **27.8 thousand live births** were registered, i.e. by 0.6 thous. less than a year ago.

The rate of live births was 9.6‰ and was higher than in the previous year (9.8‰).

Female fertility rate decreased to 41 live births per 1,000 women of childbearing age (against 42 in 2017).

The **total female fertility** still does not guarantee a simple replacement of generations - the theoretical total fertility rate was 1.367 compared to 1.361 a year earlier.

In 2018 were registered **33.0 thousand deaths** and it was about 1 thousand deaths less compared to last year (4.8% less). The intensity of mortality for many years invariably has been taking values above the national average - 11.4‰ in 2018 (with the national average at 10.8‰).

The number of **infant deaths** decreased by one year (by 2,5%). The infant mortality rate was 4.25 infant deaths per 1000 live births (with the national average at 4.25).

The excess of deaths over births that has maintained for many years in dolnośląskie voivodship led to the fact that the **natural increase was still negative**. In 2018, there was a loss of population due to natural decrease of 5.2 thousand people (in 2017 - 3.6 thousand people, and in 2010 - 0.2 thousand people).

Calculated per 1000 population, the natural increase in the voivodship amounted to minus 1.79‰ (in 2017 - minus 1.25‰).

The systematic improvement of the mortality situation positively affects the extension of life expectancy. In 2017, the **life expectancy at the moment of birth** for men was 73 and a half years, and for women – 81 years (compared to 72 years for men and 80 years for women in 2010).

The **total positive net migration for permanent internal migration** has continued. Surplus of registrations over the deregistrations from permanent residence amounted to 3,2 thous. persons, i.e. due to migration, on average per 10 thousand, 11 more people registered than deregistered.

Net international migration, as in 2017, but differently than in the last decade, has taken a positive value (512 people). Immigration and emigration increased slightly.

Dolnośląskie voivodship is an attractive place of residence, despite unfavourable demographical prognosis for further years, which predict a depopulation.

Position of dolnośląskie voivodship among voivodships by selected rates in 2018:

- rate of feminization – 3rd position,
- density of population – 4th position,
- demografic load coefficient – 4th position,
- old age index – 4th position,
- deaths per 1000 population – 4th position,
- median age – 5th position,
- non-working age population per 100 persons of working age – 5th position,
- live births per 1000 population – 7th position,
- natural increase per 1000 population – 11th position,
- fertility – 10th position,
- gross reproduction – 10th position.

Rozdział 1.

Chapter 1.

Stan i rozmieszczenie ludności w układzie terytorialnym

Size of population and its structure in territorial layout

Województwo dolnośląskie położone jest w południowo-zachodniej części Polski. Graniczy z Niemcami na zachodzie i z Czechami na południu, z województwem lubuskim i wielkopolskim na północy oraz z województwem opolskim na wschodzie. Województwo zajmuje 7. miejsce w Polsce pod względem powierzchni oraz 5. miejsce pod względem liczby mieszkańców. Stolicą województwa i największym miastem jest Wrocław (w 2018 roku 640,6 tys. mieszkańców).

Przygraniczne położenie regionu oraz poziom i dynamika rozwoju społeczno-gospodarczo-przestrzennego wpływają na potencjał demograficzny województwa. Widoczne są dysproporcje w stanie i strukturze ludności regionu, które warunkują dalsze zróżnicowane tempo zmian liczby ludności i występujące trendy płodności i umieralności.

1.1. Stan ludności w województwie dolnośląskim

1.1. Size of population in dolnośląskie voivodship

Zgodnie z zasadniczym trójstopniowym podziałem terytorialnym państwa, województwo dolnośląskie dzieli się na 169 gmin, w tym 35 miejskich, 56 miejsko-wiejskich oraz 78 wiejskich, 26 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu. Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. województwo dolnośląskie obejmowało obszar 19,9 tys. km², czyli 6,4% terytorium kraju (7. miejsce wśród województw). Największym, pod względem powierzchni, województwem jest województwo mazowieckie (35,6 tys. km², tj. 1,8 razy więcej od dolnośląskiego), a najmniejszym – opolskie (9,4 tys. km², co stanowi blisko połowę powierzchni województwa dolnośląskiego).

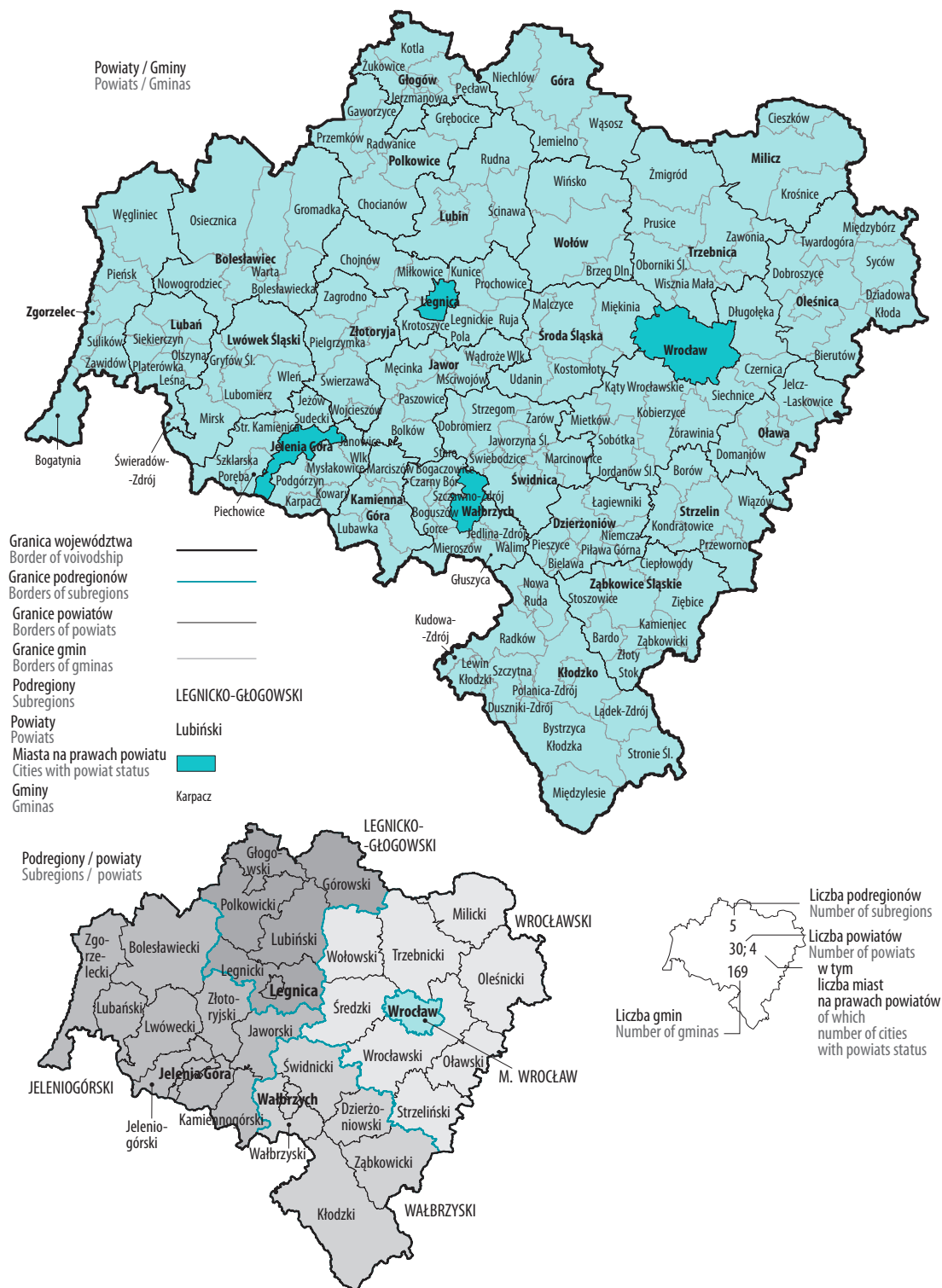
Podregiony są to jednostki wyodrębnione przez agregację powiatów; trzeci poziom Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych. W województwie dolnośląskim wyodrębniono następujące podregiony:

- **jeleniogórski** – obejmuje powiaty: bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, zgorzelecki, złotoryjski, miasto na prawach powiatu Jelenią Górę;
- **legnicko-głogowski** – obejmuje powiaty: głogowski, górowski, legnicki, lubiński, polkowicki, miasto na prawach powiatu Legnica;
- **wałbrzyski** – obejmuje powiaty: dzierzoniowski, kłodzki, świdnicki, wałbrzyski, ząbkowicki, miasto na prawach powiatu Wałbrzych;
- **wrocławski** – obejmuje powiaty: milicki, oleśnicki, oławski, strzeliński, średzki, trzebnicki, wołowski, wrocławski;
- **miasto na prawach powiatu Wrocław.**

Liczba i struktura ludności zamieszkującej dany obszar jest ważną determinantą rozwoju społeczno-ekonomicznego każdego regionu. W województwie dolnośląskim liczba ludności na koniec grudnia 2018 r. wynosiła 2901,2 tys. osób, co stanowiło 7,6% ogólnej liczby ludności kraju, po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim.

Mapa 1. Podział terytorialny województwa dolnośląskiego Stan w dniu 1 I 2018 r.

Map 1. Territorial division of dolnośląskie voivodship As of 1 I 2018

W 2018 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, zarejestrowano w skali roku dalszy ubytek ludności. W porównaniu do stanu z końca 2017 r. zaludnienie Polski zmniejszyło się o 22,4 tys. osób, tj. o 0,06%, a województwa dolnośląskiego o 1,3 tys. osób, tj. o 0,05%, a w porównaniu do 2010 r. odpowiednio dla Polski o 118,7 tys., tj. 0,31% oraz dla województwa o 16,0 tys. osób, tj. o 0,55%.

Obserwowany w latach 2013-2018 spadek liczby ludności widoczny był w większości województw, za wyjątkiem województwa mazowieckiego, pomorskiego, małopolskiego i wielkopolskiego.

Zgodnie z długookresową prognozą ludności w 2030 r. w porównaniu do 2018 r. wzrost liczby ludności utrzyma się w województwach: mazowieckim (o 0,3%), małopolskim (o 0,1%), a na prawie niezmiennym poziomie pozostanie liczba mieszkańców pomorskiego. W 2050 r. wszystkie województwa odczują spadek liczby ludności w porównaniu do 2018 r. Najmniejszym ubytkiem ludności będą charakteryzowały się województwa: mazowieckie (o 1,6%), pomorskie (o 2,9%), małopolskie (o 3,6%) i wielkopolskie (o 5,9%). Spadek powyżej 20% prognozowany jest w województwach: świętokrzyskim (o 21,3%) i opolskim (o 24,5%).

Tabela 1. Powiaty i miasta na prawach powiatu w województwie dolnośląskim w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Table 1. Powiats and cities with powiat status in d olnośląskie voivodship in 2018 As of 31 XII

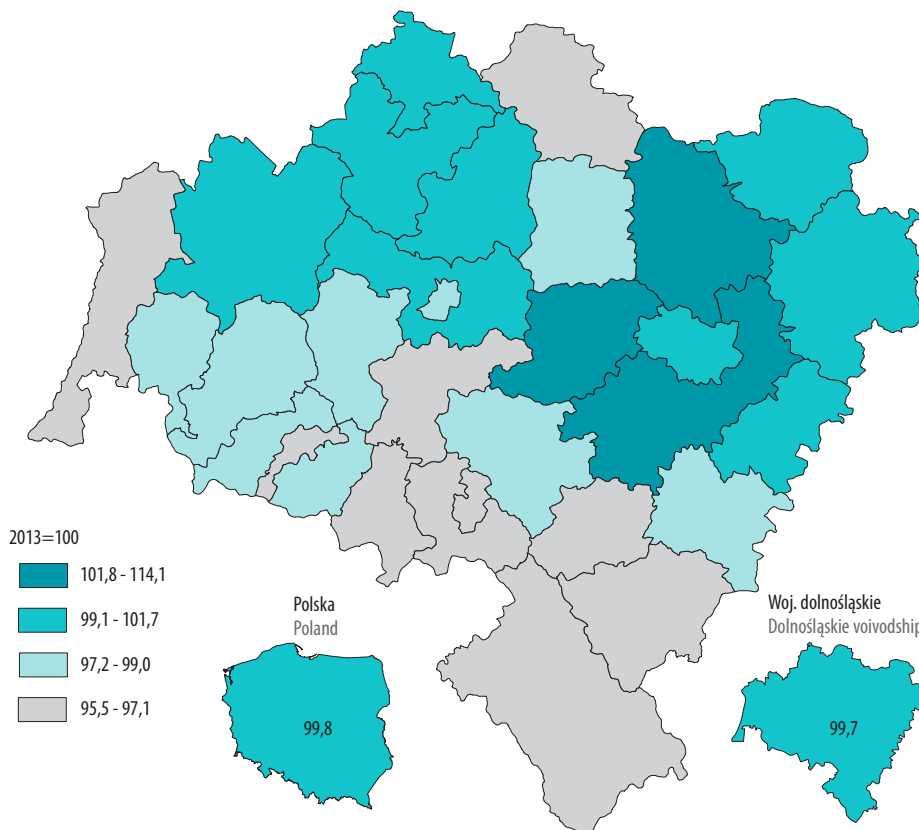
Grupy powiatów i miast na prawach powiatu według liczby ludności Groups of powiats and cities with powiat status by number of population	Ogółem Total	O powierzchni ^a Area ^a						
		50,0 – 99,9 km ²	100,0 – 299,9	300,0 – 499,9	500,0 – 999,9	1000,0 – 1499,9	1500,0 – 1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
Ogółem Total	30	2	2	5	16	4	1	-
Poniżej 50000 Below	7	-	-	1	6	-	-	-
50000 – 74999	8	-	-	2	6	-	-	-
75000 – 99999	7	1	1	1	2	2	-	-
100000 – 149999	5	1	-	1	1	2	-	-
150000 - 199999	2	-	-	-	1	-	1	-
500000 i więcej and more	1	-	1	-	-	-	-	-

a Nie wystąpiły powiaty o powierzchni poniżej 50,0 km².
a Powiats with area below 50,0 km² did not appear.

Województwo dolnośląskie jest regionem zróżnicowanym pod względem demograficznym. W jego granicach znajdują się zarówno powiaty zaludniające się (skoncentrowane głównie wokół Wrocławia), jak i wyludniające się (położone peryferyjnie w południowej i zachodniej części województwa). Analizując zmiany zaludnienia dolnośląskich powiatów w 2018 r. w relacji do 2013 r. można zauważyć przyrost ludności we Wrocławiu (wzrost o 1,4%) oraz w powiatach skupionych wokół stolicy województwa, tj. w powiecie wrocławskim (o 14,2%), średzkim (o 3,5%), trzebnickim (o 2,2%), oławskim (o 1,1%), oleśnickim (o 0,9%), ale także w powiecie legnickim (o 0,8%).

**Mapa 2. Dynamika liczby ludności w powiatach województwa dolnośląskiego w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII**

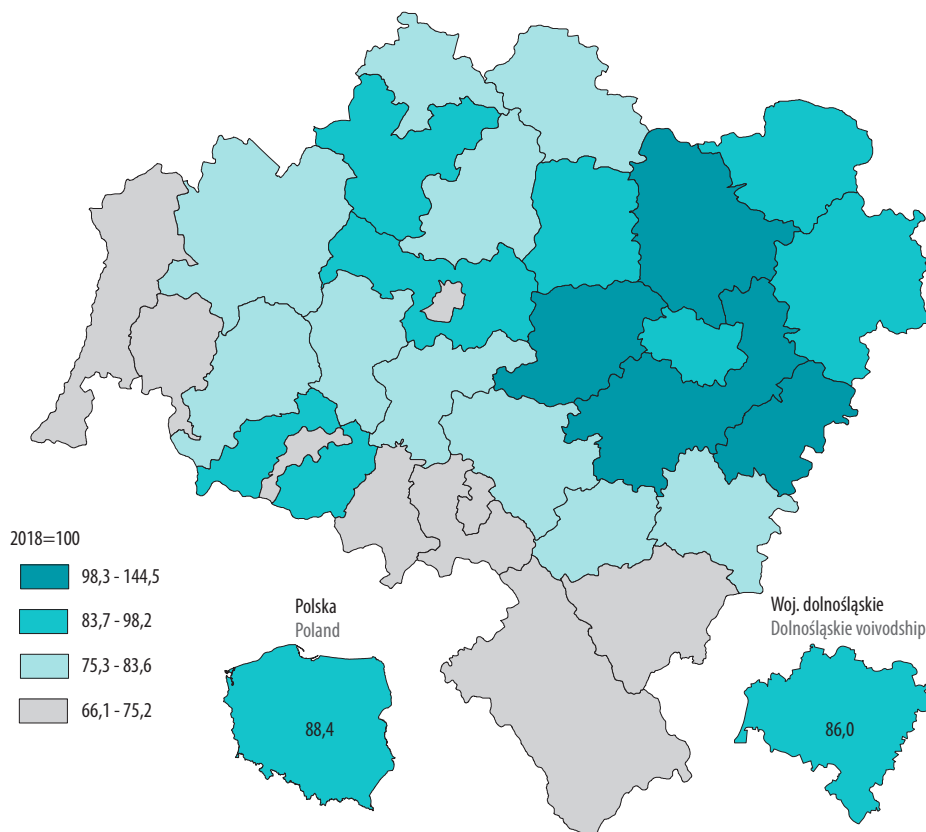
Map 2. Dynamics of the population in powiats of dolnośląskie voivodship in 2018
As of 31 XII

Z prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego według powiatów wynika, że obserwowane obecnie zmiany poziomu zaludnienia w województwie dolnośląskim będą się sukcesywnie pogłębiać. Przewiduje się, że w 2030 r. w powiecie wrocławskim liczba mieszkańców w relacji do 2018 r. zwiększy się o 16,6%, w 2040 r. o 30,7%, a w 2050 r. będzie tam zamieszkiwać aż 44,5% więcej ludności niż obecnie. Prognozy pokazują również, że dodatni przyrost ludności utrzyma się również w powiecie trzebnickim (wzrost o 4,7% w 2030 r., o 5,9% w 2040 r. i o 6,0% w 2050 r.) i w powiecie średzkim (wzrost o 2,7% w 2030 r., 3,6% w 2040 r. i o 3,6% w 2050 r.), a w powiecie oławskim wzrost o 1,6% w 2030 r., i o 0,6% w 2040 r., a w 2050 r. już spadek o 0,8%. W pozostałych powiatach liczba ludności zarówno w 2030 r., jak i w 2050 r. zmniejszy się w relacji do 2018 r., w tym szczególnie w Wałbrzychu i Jeleniej Górze (odpowiednio: o blisko 12% w 2030 r. i o około 33% w 2050 r.).

Mapa 3. Prognoza ludności w powiatach województwa dolnośląskiego do 2050 r. Stan w dniu 31 XII

Map 3. Population projection in powiats of dolnośląskie voivodship until 2050 As of 31XII

Do największych, pod względem liczby mieszkańców, powiatów w województwie dolnośląskim należą m.in.: Wrocław (w końcu 2018 r. 640,6 tys. osób, stanowiących 22,1% ogółu ludności w województwie), kłodzki (159,3 tys. osób, tj. 5,5%), świdnicki (157,6 tys. osób, tj. 5,4%) i wrocławski (146,1 tys. osób, tj. 5,0%). W tych czterech powiatach mieszkało łącznie 38% mieszkańców województwa. Natomiast najmniejszą liczbą ludności wyróżniały się powiaty: górowski (35,2 tys. osób, tj. 1,2% ogółu ludności), milicki (37,1 tys. osób, tj. 1,3%), kamiennogórski (43,6 tys. osób, tj. 1,5%), strzeliński (43,8 tys. osób, tj. 1,5%) i złotoryjski (43,9 tys. osób, tj. 1,5%).

**Tabela 2. Gminy w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII**

Table 2. Gminas in dolnośląskie voivodship in 2018
As of 31 XII

Gminy według liczby ludności Groups of gminas by number of population	Ogółem Total	O powierzchni ^a Area ^a							
		5,0 – 19,9 km ²	20,0 – – 49,9	50,0 – – 99,9	100,0 – 149,9	150,0 – 199,9	200,0 – 249,9	250,0 – 299,9	300,0 km ² i więcej and more
Ogółem Total	169	10	23	50	44	18	12	7	5
Poniżej 2500 Below	3		1	2	-	-	-	-	-
2500 - 4999	33	2	5	17	8	1	0	0	
5000 - 7499	42	2	3	18	15	2	0	1	1
7500 - 9999	25	0	1	5	9	6	3	0	1
10000 - 14999	17	1	1	3	6	2	2	2	
15000 - 19999	16	2	1	2	1	2	5	2	1
20000 - 39999	26	3	8	1	4	5	2	1	2
40000 - 99999	5	-	3	1	1	-	-	-	-
100000 - 199999	1	-	-	1	-	-	-	-	-
200000 i więcej and more	1	-	-	-	-	-	-	1	-

^a Nie wystąpiły gminy o powierzchni poniżej 5,0 km².
^a Gminas with area below 5,0 km² did not appear.

Do największych, pod względem liczby mieszkańców, gmin w województwie dolnośląskim należą m.in.: Wrocław (miasto wojewódzkie, o najwyższej dynamice wzrostu liczby ludności w stosunku do 2013 r.), Wałbrzych (w końcu 2018 r. 112,6 tys. osób, stanowiących 3,9% ogółu ludności w województwie), Legnica (99,8 tys., 3,4%), Jelenia Góra (79,5 tys. 2,7%). Są one miastami na prawach powiatu skupiającymi 32,1% mieszkańców województwa. Następne w kolejności są gminy: Lubin (72,6 tys., 2,5%), Głogów (67,6 tys., 2,3%), Świdnica (57,3 tys. 2,0%), a najmniejsze poniżej 2 tys. mieszkańców to Platerówka (1,6 tys., 0,1%) i Lewin Kłodzki (1,9 tys., 0,1%).

W latach 2010-2018 najwięcej ludności przybyło w województwie dolnośląskim w zasięgu oddziaływania Wrocławia, tj. w Siechnicach (wzrost o 35,4%, 5,7 tys. osób), Długołęce (wzrost o 34,0%, 8,2 tys.), Czernicy (wzrost o 33,1%, 3,9 tys.) i Kobierzycach (wzrost o 25,7%, 4,3 tys.). Ludności ubyło najbardziej w południowej części województwa dolnośląskiego, tj. w: Karpaczu (spadek o 8,2%, 0,4 tys.), Dusznikach-Zdroju (spadek o 8,1 tys., 0,4%), Kamiennej Górze (spadek o 7,9%, 1,6 tys. osób), Bogatyni (spadek o 7,4%, 1,9 tys.) oraz Świeradowie-Zdroju spadek o (7,4%, 0,3 tys.). W Jeleniej Górze ubyło 4,5 tys. osób (5,4%).

1.2. Wskaźnik urbanizacji w województwie dolnośląskim

1.2. The urbanization rate in dolnośląskie voivodship

Jedną z przyczyn nierównomiernego rozmieszczenia ludności jest występowanie procesów społeczno-ekonomicznej integracji ludności w miastach i rozprzestrzeniania się miejskiego stylu życia. Zjawisko to określa się mianem urbanizacji i zgodnie z prognozami demograficznymi do 2050 r. będzie ustępować na rzecz suburbanizacji.

W końcu 2018 r. w miastach województwa dolnośląskiego mieszkało 1990,5 tys. osób, a na wsi 910,7 tys. osób. Zauważalna była tendencja spadkowa liczby mieszkańców miast, która ma ogólnopolski charakter i jest wynikiem zjawiska suburbanizacji i rozlewania się miast, czyli poszerzania miejskich terytoriów na obszary o mniej intensywnej urbanizacji. Proces ten widoczny był w latach 2013-2018.

W porównaniu z 2017 r. miał miejsce spadek liczby mieszkańców miast o 5,9 tys. osób i 0,3% oraz wzrost liczby mieszkańców wsi o 4,5 tys. osób i 0,5% (w kraju – w miastach spadek o 42,0 tys. osób i o 0,2%, na wsi wzrost o 19,6 tys. i o 0,1%).

Współczynnik urbanizacji wyrażony jest poprzez udział ludności zamieszkałej w miastach w ogólnej liczbie ludności, natomiast **współczynnik ruralizacji** to udział ludności zamieszkałej na wsi w ogólnej liczbie ludności.

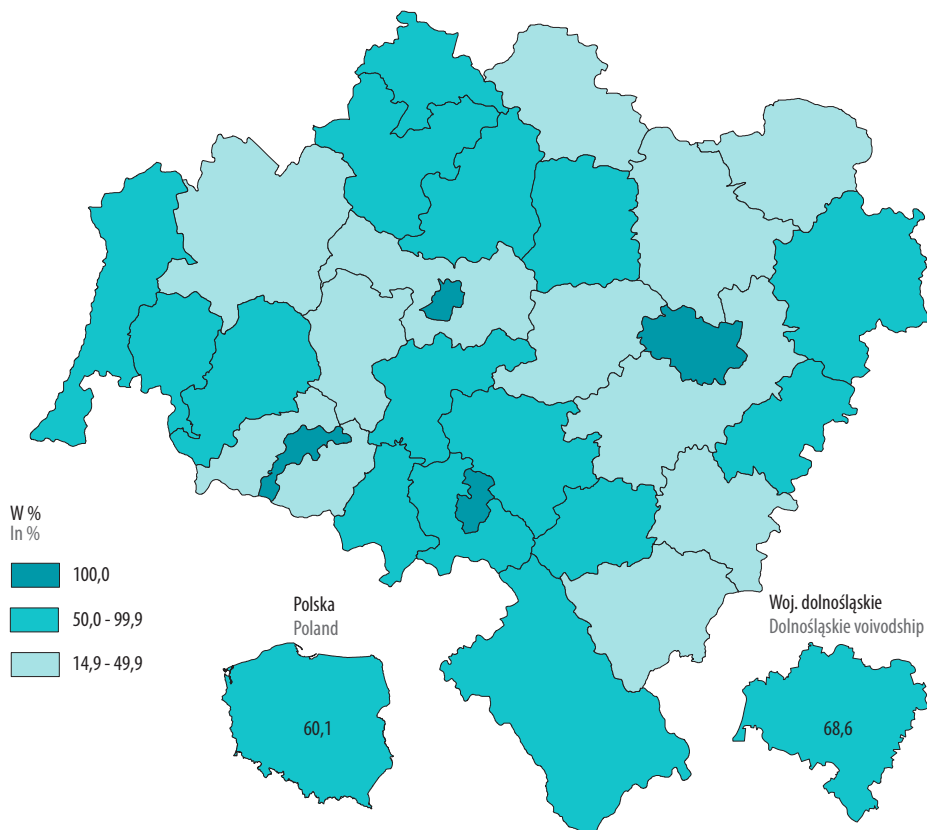
Ludność miejska to liczba osób (ogółem lub według określonych cech) zamieszkująca w miejscowościach posiadających urzędowe prawa miejskie (status miasta).

Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim był o 0,2 p.proc. niższy niż rok wcześniej i wynosił 68,6% (kraj – 60,1%). Wyższe współczynniki urbanizacji od średniej wojewódzkiej odnotowano w powiatach: dzierżoniowskim (78,8%), głogowskim (75,5%), lubińskim (73,6%) oraz świdnickim (68,6%). W dwóch powiatach mieszkańcy miast stanowili mniej niż 20% ogólnej liczby ludności. Były to powiaty wrocławski (14,9%) oraz średzki (17,5%).

Ludność wiejska stanowiła 31,4% ogólnej liczby ludności województwa dolnośląskiego (w kraju – 39,9%). Współczynnik ruralizacji poniżej średniej wojewódzkiej osiągnęły 4 powiaty: świdnicki (31,4%), lubiński (26,4%), głogowski (24,5%) i dzierżoniowski (21,2%). Ponadto, wysoki udział ludności wiejskiej w ogólnej zbiorowości, powyżej 80%, obserwowano w powiatach wrocławskim (85,1%) i średzkim (82,5%).

Mapa 4. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według powiatów w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

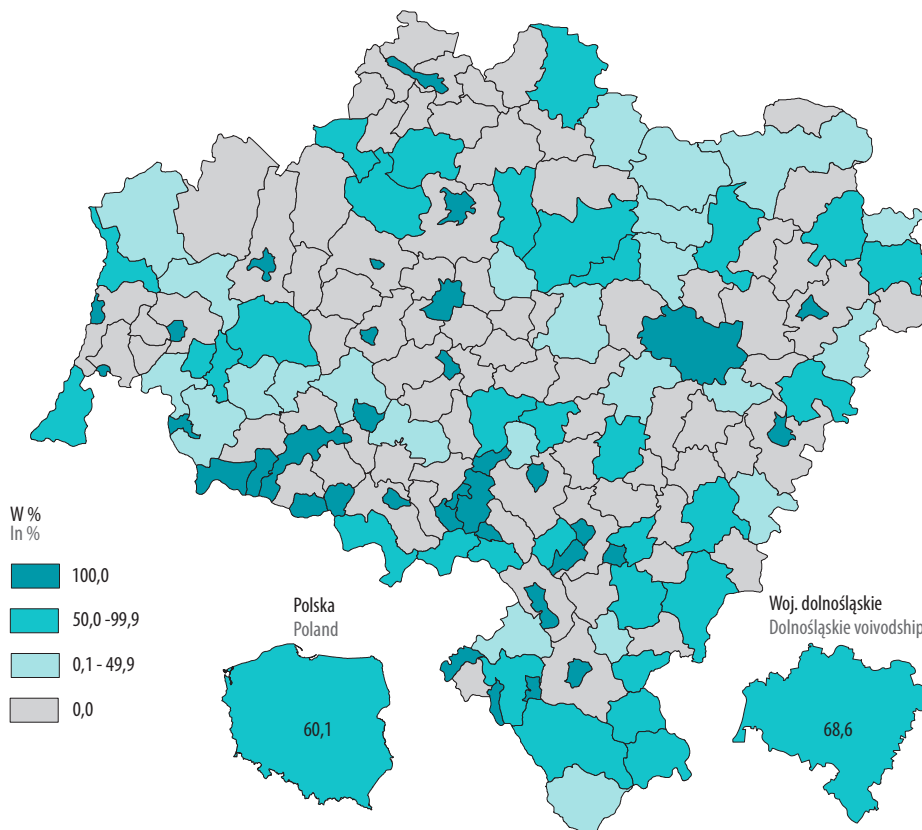
Map 4. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by powiats in 2018 As of 31 XII

Wśród gmin miejsko-wiejskich najwyższe współczynniki urbanizacji odnotowano w następujących gminach: Polkowice (81,4%), Brzeg Dolny (77,4%), Stronie Śląskie (75,9%), Bogatynia (75,7%), Pieszyce (75,2%), a najniższe poniżej 30% w gminach: Kąty Wrocławskie (28,2%), Nowogrodziec (27,8%), Radków (26,7%) i Prusice (23,8%).

Mapa 5. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według gmin w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Map 5. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by gminas in 2018 As of 31 XII

1.3. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim

1.3. Population density in dolnośląskie voivodship

Rozmieszczenie ludności (skupienie lub rozproszenie) zależy od czynników przyrodniczych, gospodarczych, demograficznych i społecznych. Współcześnie największą rolę odgrywają czynniki ekonomiczne, wpływające na nierównomierne zagęszczenie ludności.

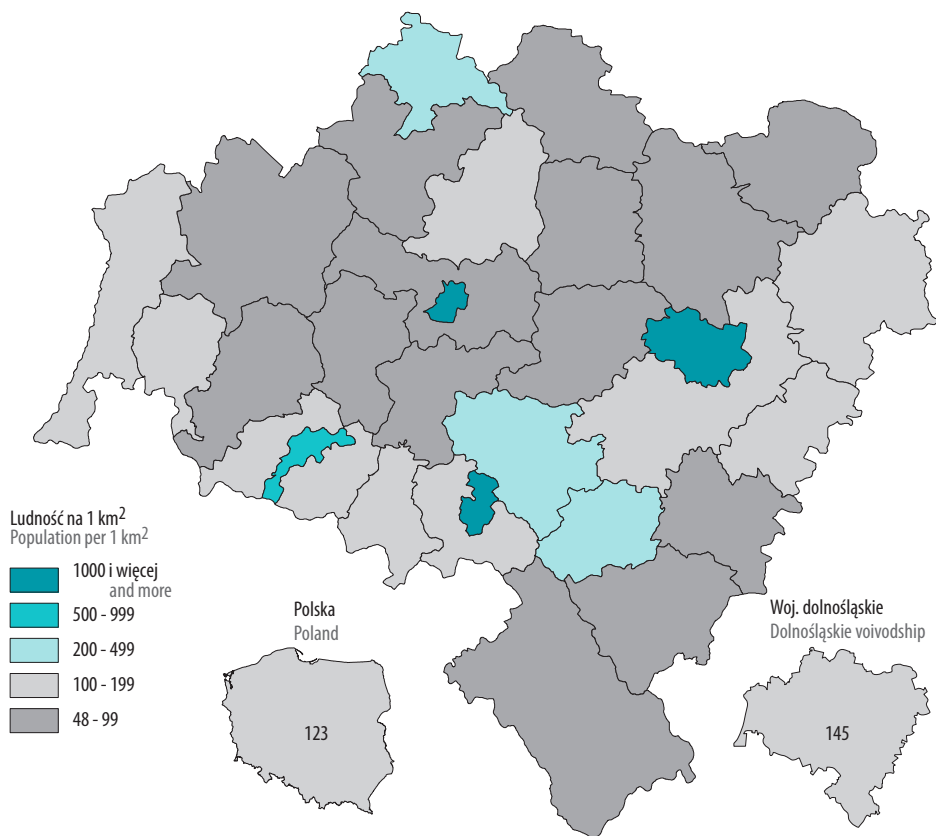
Gęstość zaludnienia to miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium – wyrażana najczęściej w osobach na 1 km² (również w osobach na 1 ha – przy bardzo dużym zaludnieniu, np.: w aglomeracjach).

Jedną z najczęściej stosowanych w badaniach demograficznych charakterystyk rozmieszczenia ludności jest gęstość zaludnienia.

Województwo dolnośląskie zajmowało 4. miejsce w kraju pod względem gęstości zaludnienia. W 2018 r. wynosiła 145 osób na 1 km², o 1 mniej niż przed rokiem (kraj – 123 osoby/km²). Najwyższa gęstość zaludnienia występowała w województwie śląskim (368 osób/km²), małopolskim (224 osoby/km²) i mazowieckim (152 osoby/km²), a najniższa w województwach warmińsko-mazurskim i podlaskim (59 osób/km²).

Mapa 6. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według powiatów w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

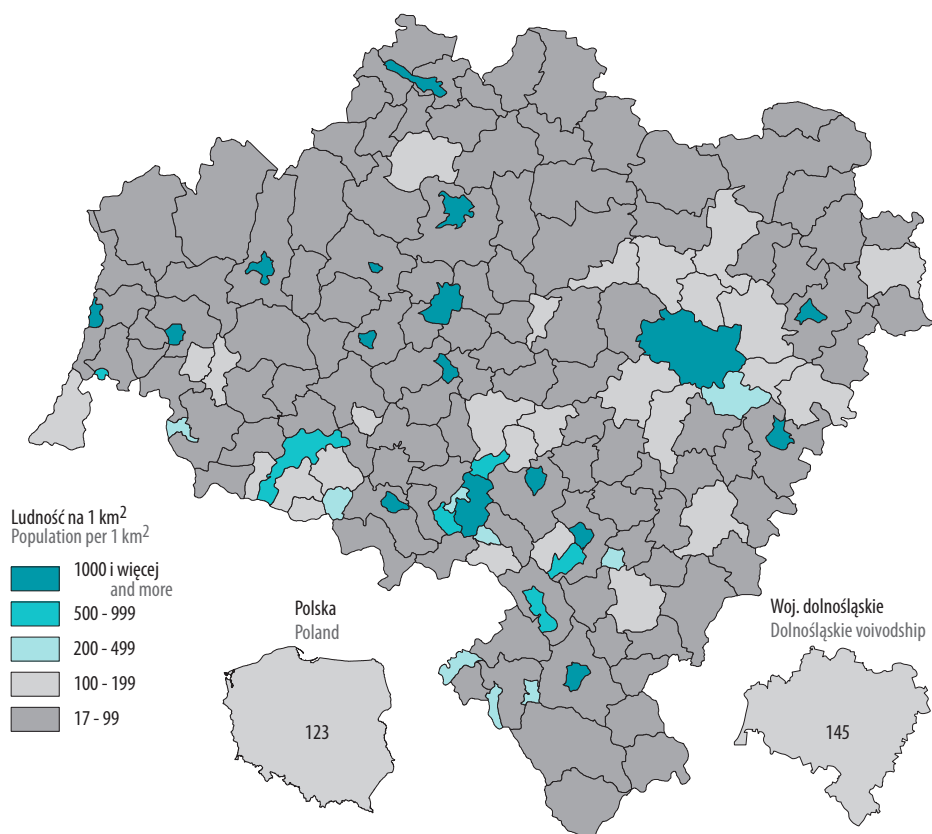
Map 6. Population density in dolnośląskie voivodship by powiats in 2018 As of 31 XII

Znaczne zróżnicowanie omawianego wskaźnika gęstości zaludnienia odnotowano także wśród gmin. Najwyższą gęstość zaludnienia (powyżej 2,0 tys. na km²) odnotowano w Świdnicy (2634 osoby/km²), Chojnowie (2524 osoby/km²) i we Wrocławiu (2188 osób/km²), a najniższą poniżej 25 osób na km² w Jemielnie (24 osoby/km²), Gromadce (20 osób/km²) i Osiecznicy (17 osób/km²).

**Mapa 7. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według gmin w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII**

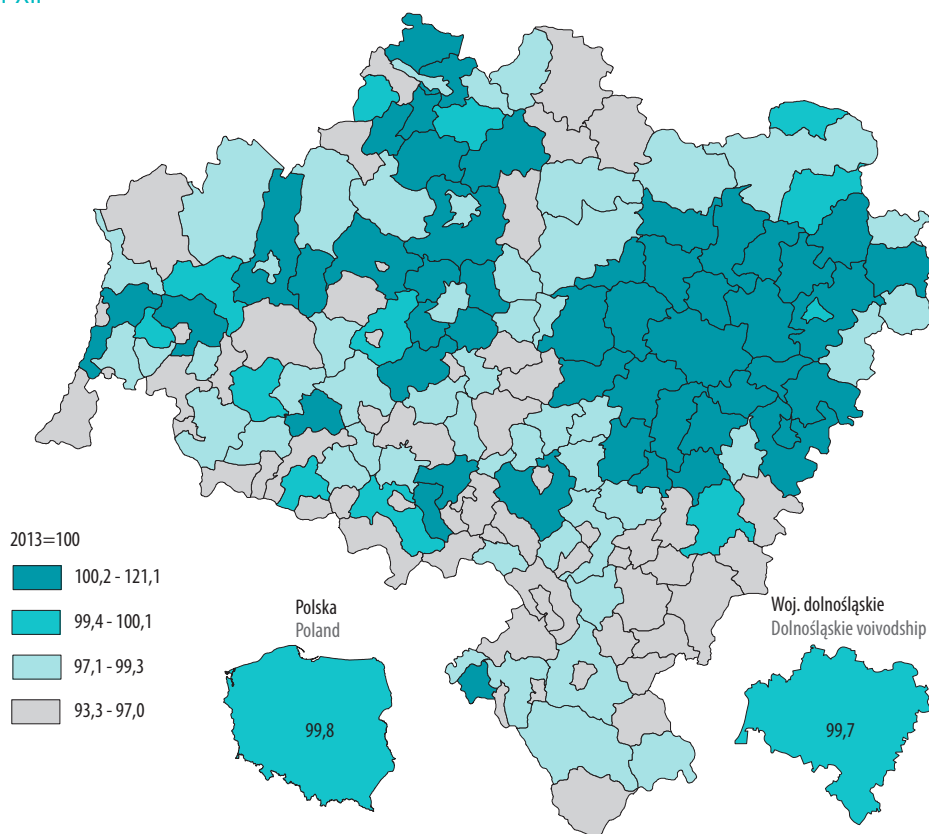
Map 7. Population density in dolnośląskie voivodship by gminas in 2018
As of 31 XII

Przyrost liczby ludności zarejestrowano na tych obszarach, gdzie łatwiej o pracę na miejscu lub w najbliższym dużym lub relatywnie dużym mieście. Największy przyrost ludności wystąpił w gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich skoncentrowanych wokół Wrocławia, Głogowa, Legnicy, Lubina i Polkowic, tj. w gminach: Długołęka (o 21,2%), Siechnice (o 20,7%), Czernica (o 19,5%), Kobierzyce (o 15,7%), Miękinia (o 14,0%), Żórawina (o 11,0%), Kąty Wrocławskie (o 10,4%), Lubin (o 10,3%), Kunice (o 9,9%), Jerzmanowa (o 9,7%). Na 169 gmin województwa, przyrost liczby ludności wystąpił w 52 gminach, w tym tylko w 2 gminach o charakterze miejskim, tj. Oławie (o 2,1%) i Wrocławiu (o 1,4%).

Mapa 8. Dynamika liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Map 8. Dynamics of the population in gminas of dolnośląskie voivodship in 2018 As of 31 XII

Z kolei największy ubytek miał miejsce w gminach, położonych w południowej części województwa, szczególnie tych sąsiadujących z Czechami, tj.: Karpaczu (spadek o 6,7%), Dusznikach-Zdroju (o 5,5%), Niemczy (o 5,1%), Kowarach (o 5,0%), w Bogatyni, Wojcieszowie i Walimiu (o 4,9%), w Przemkowie i Boguszowie-Gorcach (o 4,8%), w Przewornie (o 4,7%), Ziębicach, Polanicy-Zdroju, Chojnowie, Jemielnie (o 4,6%).

1.4. Typologia demograficzna według Webba

1.4. Demographics typology according to Webb

Zróżnicowanie uwarunkowań społeczno-ekonomicznych jest głównym czynnikiem przemian demograficznych zwłaszcza w zakresie dynamiki zaludnienia krajów i regionów. W województwie dolnośląskim widoczna jest zmienność tej dynamiki. W celu uchwycenia podobieństw i różnic w strukturze przestrzennej zarówno pod względem statycznym, jak i dynamicznym w ruchu ludności posłużono się typologią Webba. Typologia ta określa związek pomiędzy ruchem naturalnym i migracyjnym. Jest jedną z najbardziej znanych metod pomiaru zależności między przyrostem (ubytkiem) naturalnym oraz dodatnim (ujemnym) saldem migracji, które z kolei warunkują określony typ przyrostu rzeczywistego ludności.

Przyrost naturalny ludności jest to różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Saldo migracji na pobyt stały jest to różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe do danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie a liczbą osób, które wyjechały na stałe z danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie.

Przyrost rzeczywisty ludności jest to suma przyrostu naturalnego ludności oraz salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (stałych i czasowych). W przypadku ludności wg krajowej definicji zamieszkania uwzględniane są wyłącznie czasowe migracje wewnętrzne, w przypadku rezydentów – także zagraniczne migracje czasowe. W przypadku gmin uwzględnia się także saldo przesunięć ludności w wyniku zmian administracyjnych, oznacza to przyrost roczny, czyli wyrażoną w liczbach absolutnych różnicę między dwoma stanami ludności w danej gminie, tj. na początku i końcu badanego okresu.

W przekroju województw wzrost liczby ludności na przestrzeni roku miał miejsce w 4 województwach, mianowicie w: pomorskim (o 0,4%), mazowieckim (o 0,3%), małopolskim (o 0,3%) i wielkopolskim (o 0,1%), a w pozostałych 12 województwach (w tym w dolnośląskim) odnotowano ubytek ludności. Zmiana liczby ludności warunkowana była różnicą między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów (przyrost naturalny) a także migracją ludności na pobyt stały i czasowy.

Tabela 3. Województwo dolnośląskie na tle kraju – liczba ludności, przyrost (ubytek) ludności, przyrost naturalny, saldo migracji na pobyt stały

Table 3. Dolnośląskie voivodship on the background of the country – population, increase (decrease) of population, natural increase, total net migration for permanent residence

Lata Years	Przyrost (ubytek) ludności Increase (decrease) of population		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych Total net migration internal		Saldo migracji zagranicznych Total net migration international	
	Polska Poland	Dolnośląskie	Polska Poland	Dolnośląskie	Polska Poland	Dolnośląskie	Polska Poland	Dolnośląskie
2005	-16780	-4823	-3902	-2884	x	-930	-12878	-919
2006	-31576	-5915	4558	-2530	x	404	-36134	-4030
2007	-9838	-3907	10647	-2224	x	347	-20485	-1917
2008	20235	-1351	35100	-618	x	526	-14865	-1686
2009	31453	-432	32649	-1046	x	1131	-1196	-224
2010	32708	1213	34822	-172	x	1579	-2114	-194
2011	8581	-665	12915	-1736	x	1559	-4334	-488
2012	-5148	-2215	1469	-3207	x	1735	-6617	-795
2013	-37640	-4365	-17736	-4693	x	2391	-19904	-2364
2014	-17057	-1540	-1307	-2736	x	2426	-15750	-1870
2015	-41363	-4250	-25613	-5282	x	2652	.	.
2016	-4247	-497	-5752	-3114	x	2659	1505	150
2017	566	-1163	-870	-3637	x	2595	1436	188
2018	-22410	-1322	-26022	-5201	x	3200	3612	512

Największy i dodatni przyrost naturalny ludności wystąpił w województwach: małopolskim (plus 5397), pomorskim (plus 4103), wielkopolskim (plus 3657), podkarpackim (plus 1897), mazowieckim (plus 1760). W pozostałych województwach odnotowano ujemny przyrost naturalny. Największy ubytek wystąpił w województwach: śląskim (minus 9563), łódzkim (minus 8572), dolnośląskim (minus 5201). Największy przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił w województwie pomorskim (plus 1,8), małopolskim (plus 1,6), wielkopolskim (plus 1,0), podkarpackim (plus 0,9) oraz mazowieckim (plus 0,3). W pozostałych wo-

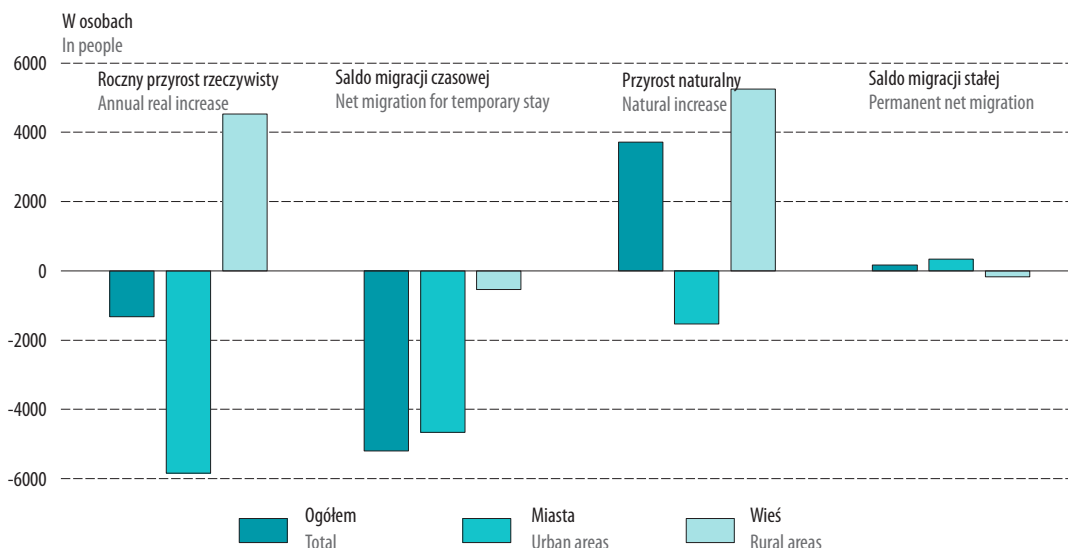
jewództwach wystąpił ubytek naturalny na 1000 ludności, w tym największy w województwie łódzkim (minus 3,5), świętokrzyskim (minus 3,1), opolskim i śląskim (minus 2,1).

W województwie dolnośląskim roczny przyrost rzeczywisty, na który złożyły się ujemne wartości przyrostu naturalnego i dodatnie saldo migracji stałej oraz dodatnie w saldo migracji czasowych, wyniósł in minus 1,3 tys. osób (kraj in minus 22,4 tys. osób). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, na wsi w województwie dolnośląskim odnotowano dodatni przyrost rzeczywisty, wynoszący in plus 4,5 tys. osób (w kraju in plus 35,4 tys.), a w miastach ujemny – 5,8 tys. osób (w kraju in minus 57,8 tys. osób).

Najwyższy dodatni współczynnik przyrostu rzeczywistego wystąpił w województwach: pomorskim (plus 3,97‰), mazowieckim (plus 3,48‰), małopolskim (plus 2,70‰) i wielkopolskim (plus 1,36‰). Województwo dolnośląskie uplasowało się na 6. miejscu w Polsce (minus 0,46‰, czyli powyżej średniej dla Polski wynoszącej minus 0,58‰). W pozostałych województwach miano do czynienia z ujemnym współczynnikiem przyrostu rzeczywistego, w tym najniższym w województwach: świętokrzyskim (minus 4,98‰), lubelskim (minus 4,11‰), łódzkim (minus 4,05‰).

Wykres 1. Przyrost rzeczywisty, przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały według miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Chart 1. Real increase, natural increase and permanent net migration by place of residence in dolnośląskie voivodship in 2018

Wzorując się na typologii J.W. Webba jednostki przestrzenne można pogrupować pod względem ruchu rzeczywistego ludności. W ten sposób wyróżnia się następujące typy demograficzne:

1) jednostki rozwojowe (aktywne) – przyrost rzeczywisty dodatni (wzrost liczby ludności)¹:

- typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
- typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
- typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
- typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny,

2) jednostki regresyjne (nieaktywne) – przyrost rzeczywisty ujemny (spadek liczby ludności):

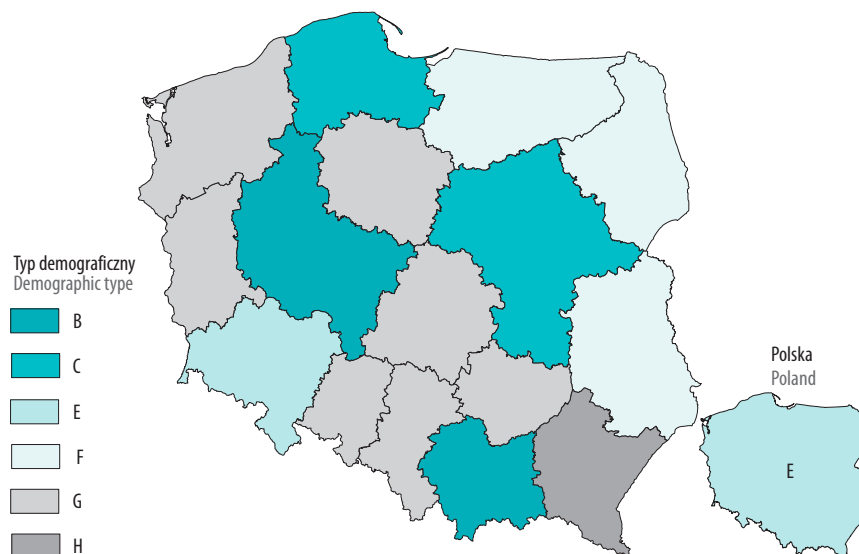
- typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
- typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji, co oznacza, że ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,
- typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji, co oznacza, że ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,
- typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W niniejszym opracowaniu podstawę typologii demograficznej jednostek przestrzennych stanowiła obserwacja zależności między przyrostem naturalnym i saldem migracji, która pozwoliła na ocenę występowania w danym województwie, powiecie i gminie określonego typu przyrostu lub ubytku rzeczywistego ludności.

Podobnie jak w poprzednim roku, zgodnie z klasyfikacją Webba, w 2018 r. województwo dolnośląskie znalazło się w grupie województw nieaktywnych demograficznie – regresyjny typ E. Poza tą jednostką nie odnotowano żadnego województwa tego typu. Zarejestrowany ujemny przyrost naturalny nie był zrekompensowany przez dodatnie saldo migracji. Polska, podobnie jak w 2016 r., zakwalifikowana została jako nieaktywna demograficznie – typ E (w 2017 r. aktywna demograficznie typ D).

¹ Por. Webb J. W., 1964. Ruch naturalny i migracyjny jako składnik przemian ludnościowych, PZLG, 1, s.134-138, a także Kosiński L., Geografia ludności, PWN, Warszawa, 1967 oraz Runge J., Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze, Uniwersytet Śląski, Katowice, 2006.

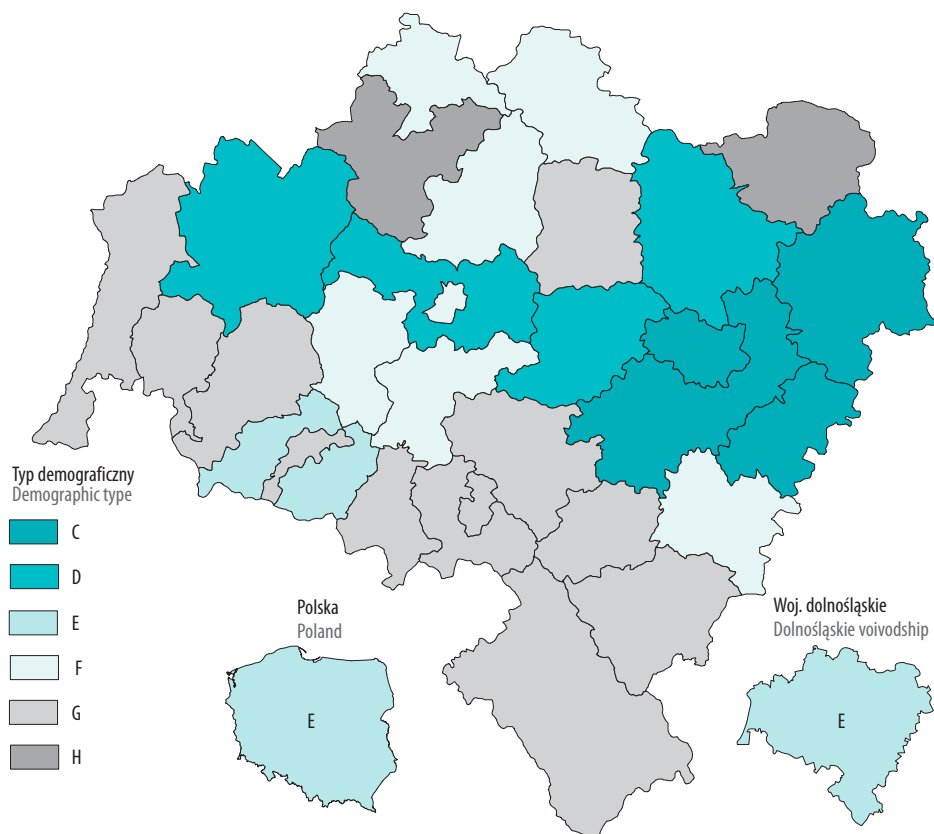
Mapa 9. Typologia demograficzna województw według Webba w 2018 r.
 Map 9. Demographics typology of voivodships according to Webb in 2018

W 2018 r., spośród 30 powiatów województwa dolnośląskiego 27,7% zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się (typ C – 4 powiaty: wrocławski, Wrocław, oleśnicki, oławski, typ D – 4 powiaty: średzki, trzebnicki, legnicki). W 19 powiatach zaobserwowano zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji, przy czym najliczniejszą grupą powiatów były jednostki zakwalifikowane do grupy G, czyli takie, w których ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym – 12 jednostek (w 2017 r. 4 powiaty). Natomiast ubytek liczby ludności spowodowany w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji – typ F zaobserwowano w 7 powiatach.

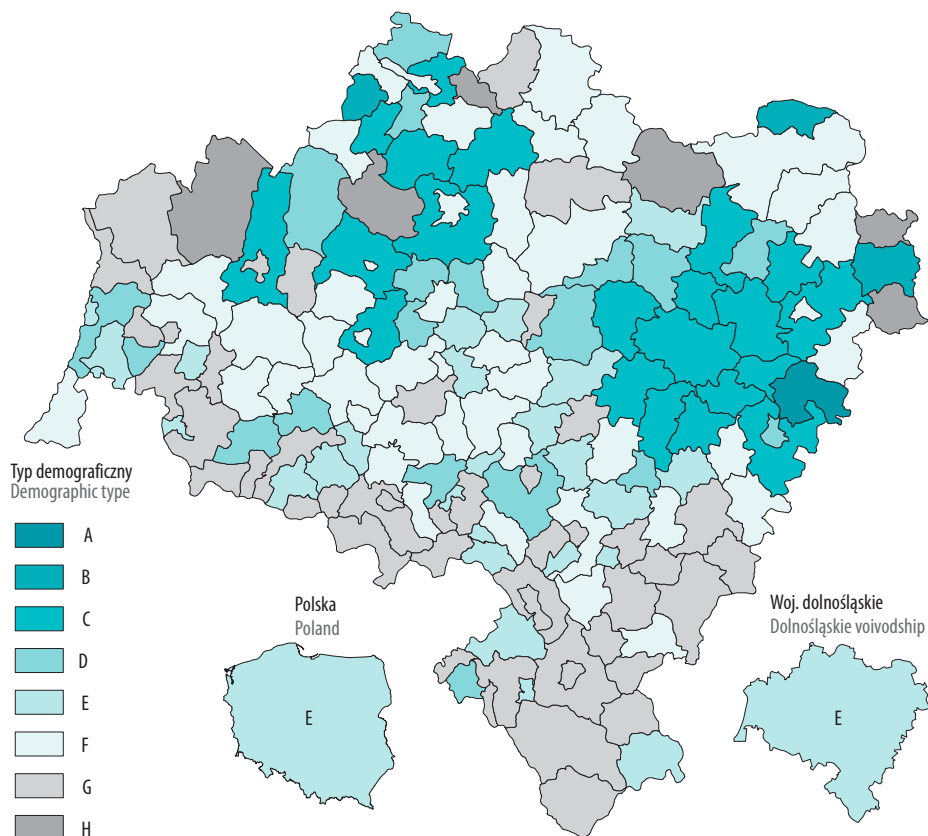
W porównaniu z 2017 r. zmiany typu demograficznego wystąpiły w 21 powiatach. W tym jeden powiat po zmianie typu demograficznego stał się powiatem rozwojowym demograficznie – powiat bolesławiecki. Natomiast powiaty: oleśnicki, średzki i trzebnicki po zmianie nadal pozostają powiatami aktywnymi demograficznie – zaludniającymi się. Natomiast powiaty: dzierżoniowski, głogowski, górowski, kamiennogórski, kłodzki, lubański, lubiński, lwówecki, świdnicki, wałbrzyski, wołowski, ząbkowicki, zgorzelecki, złotoryjski, Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych w dalszym ciągu pozostały wśród nieaktywnych demograficznie – wyludniających się. Żaden z powiatów nie zmienił statusu z aktywnego demograficznie na pasywny.

Mapa 10. Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2018 r.
 Map 10. Demographics typology of powiats according to Webb in 2018

W 2018 r. spośród 169 gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu) województwa dolnośląskiego do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się zakwalifikowano 44 gminy. Dodatni przyrost naturalny, który przewyższał ujemne saldo migracji (typ A) odnotowano w gminie Jelcz-Laskowice położonej w pobliżu miasta wojewódzkiego. Równoczesny dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji (typ B i C) odnotowano w 24 gminach położonych w okolicach Wrocławia i Lubina. Dodatkowo saldo migracji z nadwyżką rekompensujące ujemny przyrost naturalny (typ D) wystąpiło łącznie w 19 gminach. Należały do nich 3 gminy miejsko-wiejskie: Brzeg Dolny, Środa Śląska i Oborniki Śląskie, 1 gmina miejska (Oława) oraz 15 gmin wiejskich (Jordanów Śląski, Kotła, Kunice, Zawonia, Krotoszyce, Stare Bogaczowice, Jerzmanowa, Zgorzelec, Miłkowice, Stara Kamienica, Jeżów Sudecki, Gromadka, Świdnica, Lewin Kłodzki, Platerówka).

Mapa 11. Typologia demograficzna gmin według Webba w 2018 r.
 Map 11. Demographics typology of gminas according to Webb in 2018

W badanym roku, do nieaktywnych demograficznie zaliczono 125 gmin. Ujemny przyrost naturalny, który nie jest rekompensowany przez dodatni saldo migracji (typ E) odnotowano w 26 gminach. Natomiast ubytek liczby ludności, który spowodowany był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji (typ F) stwierdzono w 47 gminach, a spowodowany w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym (typ G) w 46 gminach. Ujemne saldo migracji nie rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny (typ H) można było zaobserwować w 6 gminach.

Jak wspomniano wcześniej, do typologii wzięto pod uwagę dwa czynniki – przyrost naturalny i saldo migracji stałej. Z powodu wystąpienia równowagi wartości w jednym z dwóch zjawisk, sześć gmin w województwie dolnośląskim zakwalifikowano do jednostek aktywnych bądź nieaktywnych biorąc pod uwagę tylko jeden z czynników. W gminie Rudna i Trzebnica, w których liczba urodzeń równoważyła się z liczbą zgonów uwzględniono wyłącznie ujemne saldo migracji i zaliczono je do grupy gmin aktywnych demograficznie (typ C). W gminach, w których wystąpiła równowaga liczby zameldowań i wymeldowań, wzięto pod uwagę wyłącznie dodatni przyrost naturalny, była to gmina Gaworzyce, którą zakwalifikowano do aktywnych demograficznie (typ B) oraz gmina Mściwojów, Sulików i Jedlina Zdrój – zakwalifikowane do nieaktywnych demograficznie (typ E). W przypadku gmin Lewin Kłodzki i Platerówka przyrost naturalny został zrównoważony przez migracje, a gminy zakwalifikowano do nieaktywnych (typ D).

Rozdział 2.

Chapter 2.

Struktura ludności województwa dolnośląskiego

Structure of population in dolnośląskie voivodship

Zjawiska ludnościowe w ujęciu demograficznym cechuje swoisty biologiczno-społeczny charakter i uwarunkowania. Podstawowe z punktu widzenia reprodukcji ludności zdarzenia, takie jak urodzenia i zgony, należą do zdarzeń biologicznych. Z kolei mechanizm biologiczny jest istotą dwóch zasadniczych cech strukturalnych populacji, do których zalicza się płeć i wiek. Te dwie charakterystyki demograficzne populacji, wywierają istotny wpływ na przebieg prawie wszystkich zjawisk ludnościowych. Jednakże ostatecznie zjawiska ludnościowe wynikają z zachowań ludzi nazywanych zachowaniami demograficznymi, takimi jak rozwody, planowanie rodziny, prokreacja, zachowania związane ze zdrowotnością, wędrówki itp.

Zachowania demograficzne podlegają uwarunkowaniom społecznym, czego bezpośrednim przejawem jest wyraźne zróżnicowanie zjawisk ludnościowych ze względu na cechy społeczne populacji, np.: stan cywilny, charakter miejsca zamieszkania (np. miasto albo wieś), poziom wykształcenia, wyznanie, aktywność zawodowa i zawód, zamożność.

2.1. Struktura według płci

2.1. Structure by sex

Struktura ludności według płci w województwie dolnośląskim nie ulegała większym zmianom. W 2018 r. województwo plasowało się na 3. miejscu pod względem wskaźnika feminizacji (108 kobiet na 100 mężczyzn, kraj – 107 kobiet) po województwach: łódzkim (110 kobiet na 100 mężczyzn) i mazowieckim (109 kobiet na 100 mężczyzn). Najniższy wskaźnik feminizacji wystąpił w województwach warmińsko-mazurskim i podkarpackim (104), a następnie w: świętokrzyskim, pomorskim, podlaskim i lubuskim (105).

**Tabela 4. Ludność według płci w województwie dolnośląskim
Stan w dniu 31 XII**

Table 4. Population by sex in dolnośląskie voivodship
As of 31 XII

Lata Years	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem grand total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych (w tysiącach) in absolute numbers (in thousand)									
2010	2917,2	1403,3	1513,9	2040,4	967,0	1073,4	876,8	436,4	440,5
2011	2916,6	1403,0	1513,6	2034,7	963,9	1070,8	881,9	439,1	442,8
2012	2914,4	1401,8	1512,6	2028,3	960,5	1067,8	886,1	441,3	444,9
2013	2910,0	1399,5	1510,5	2020,0	956,1	1063,9	890,0	443,4	446,6
2014	2908,5	1398,6	1509,9	2014,8	953,4	1061,5	893,6	445,2	448,4
2015	2904,2	1396,3	1507,9	2009,0	950,3	1058,7	895,3	446,0	449,2
2016	2903,7	1396,0	1507,8	2002,1	946,7	1055,4	901,6	449,3	452,3
2017	2902,5	1395,4	1507,1	1996,4	943,8	1052,5	906,2	451,6	454,6
2018	2901,2	1395,0	1506,2	1990,5	940,9	1049,6	910,7	454,1	456,6
w odsetkach in percent									
2010	100,0	48,1	51,9	69,9	47,4	52,6	30,1	49,8	50,2
2011	100,0	48,1	51,9	69,8	47,4	52,6	30,2	49,8	50,2
2012	100,0	48,1	51,9	69,6	47,4	52,6	30,4	49,8	50,2
2013	100,0	48,1	51,9	69,4	47,3	52,7	30,6	49,8	50,2
2014	100,0	48,1	51,9	69,3	47,3	52,7	30,7	49,8	50,2
2015	100,0	48,1	51,9	69,2	47,3	52,7	30,8	49,8	50,2
2016	100,0	48,1	51,9	69,0	47,3	52,7	31,0	49,8	50,2
2017	100,0	48,1	51,9	68,8	47,3	52,7	31,2	49,8	50,2
2018	100,0	48,1	51,9	68,6	47,3	52,7	31,4	49,9	50,1

W 2018 r., podobnie jak w latach poprzednich, ponad połowę ludności województwa dolnośląskiego, tj. 51,9%, stanowiły kobiety. Kobiety miały nieznacznie większy udział w strukturze płciowej mieszkańców miast (52,7%) niż wsi (50,2%).

Współczynnik feminizacji jest to relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn na danym obszarze, pomnożona przez 100. Wskazuje ile kobiet przypada na 100 mężczyzn.

Przewaga liczebna kobiet była większa w miastach niż na wsi. W miastach województwa dolnośląskiego przypadało 112 kobiet na 100 mężczyzn, a na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn (w Polsce w miastach – 111 kobiet na 100 mężczyzn, na wsi – 101 kobiet).

W 2018 r. we wszystkich powiatach wystąpiła przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Najwyższą dysproporcję płci, przewyższającą średnią w województwie, zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Jeleniej Górze, gdzie współczynnik feminizacji wynosił – 115, Wrocławiu – 114, Wałbrzychu – 113, Legnicy – 111 oraz w powiecie dzierżoniowskim – 110.

W przekroju gminnym (z wyłączeniem miast na prawach powiatu), największą przewagę kobiet nad mężczyznami zaobserwowano – podobnie jak rok wcześniej – w gminach miejskich: Polanica-Zdrój – 119, Szklarska Poręba – 115, Bielawa i Duszniki-Zdrój – 114, Dzierżoniów i Karpacz – 113. Z kolei w 32 gminach województwa dolnośląskiego odnotowano przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. W gminie Platerówka wskaźnik maskulinizacji wynosił 108. Kolejne gminy, w których przeważali mężczyźni to: Żukowice – 107, Pielgrzymka i Paszowice – 105, Pęcław, Oleśnica, Kondratowice, Ciepłowody i Zawonia – 104.

Tabela 5. Współczynnik feminizacji w województwie dolnośląskim w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Table 5. Rate of feminization in dolnośląskie voivodship in 2018 As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	108	112	101
0 – 4 lata years	95	95	94
5 – 9	95	95	95
10 – 14	95	95	95
15 – 19	95	96	93
20 – 24	96	97	96
25 – 29	98	100	94
30 – 34	99	101	95
35 – 39	97	98	95
40 – 44	97	99	95
45 – 49	98	101	93
50 – 54	101	105	94
55 – 59	108	115	96
60 – 64	115	122	98
65 – 69	125	133	104
70 – 74	135	140	120
75 – 79	171	173	165
80 – 84	212	208	227
85 lat i więcej and more	285	270	335

Wartości współczynnika feminizacji zmieniały się w zależności od wieku. Największa nadwyżka liczebna mężczyzn w stosunku do kobiet występowała w najmłodszych grupach wiekowych. Wpływ na to miała niezmienna wśród noworodków nadwyżka chłopców na dziewczynkami. W pięcioletnich przedziałach wieku: 0-4 lata, 5-9, 10-14 oraz 15-19, na 100 chłopców przypadało po 95 dziewcząt.

Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet i mężczyzn według wieku w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII

Chart 2. Difference between number of females and number of males by age in dolnośląskie voivodship in 2018
As of 31 XII

Liczba kobiet zaczynała przeważać nad liczbą mężczyzn powyżej 50 roku życia. Sytuacja kształtowała się podobnie w skali całego kraju. Konsekwencją zjawiska nadumieralności mężczyzn w starszych grupach wiekowych i krótszego przeciętnego dalszego trwania życia u mężczyzn niż u kobiet, są coraz to wyższe współczynniki feminizacji. Im starsza grupa wiekowa, tym większa przewaga kobiet. Szczególnie znacząca przewaga kobiet wystąpiła w populacji osób w wieku powyżej 60 lat – na 100 mężczyzn przypadało 141 kobiet, powyżej 70 lat – 178, a powyżej 80 lat 244 kobiety na 100 mężczyzn. W województwie dolnośląskim struktura ludności według płci w poszczególnych grupach wiekowych kształtowała się odmiennie w miastach i na wsi.

W województwie dolnośląskim liczba mężczyzn przeważała nad liczbą kobiet do grupy wiekowej 45-49, w miastach do grupy 40-44 (za wyjątkiem grup 25-29 i 30-34), a na wsi do grupy 60-64 lata.

2.2. Struktura według ekonomicznych grup wieku

2.2. Structure by economic age groups

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku jest podstawą do podejmowania niektórych społecznych i ekonomicznych decyzji oraz działań służących wzmocnieniu potencjału demograficznego i jakości kapitału społecznego. Informacje te są wykorzystywane między innymi do prognozowania liczby miejsc pracy, miejsc w szkołach, w przedszkolach, jak również do określenia potrzeb mieszkaniowych dla przyszłych małżeństw.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np.: zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W strukturach ludności według ekonomicznych grup wieku widoczny jest postępujący z roku na rok powolny proces starzenia się populacji województwa dolnośląskiego. Na koniec 2018 r. mediana wieku w województwie dolnośląskim wynosiła 41,6 lat, w tym dla mężczyzn 40,0, dla kobiet 43,4 (w kraju – 41 lat, mężczyźni 39,3, kobiety 42,6). Wyższa mediana wieku była tylko w województwie: opolskim (42,7), łódzkim (42,6), śląskim (42,3) i świętokrzyskim (42,1), a najniższa, poniżej 40 lat, w województwach: pomorskim (39,6), wielkopolskim (39,7), małopolskim (39,7) oraz podkarpackim (39,9).

Tabela 6. Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim Stan w dniu 31 XII

Table 6. Median of age of population by sex and place of residence in dolnośląskie voivodship As of 31 XII

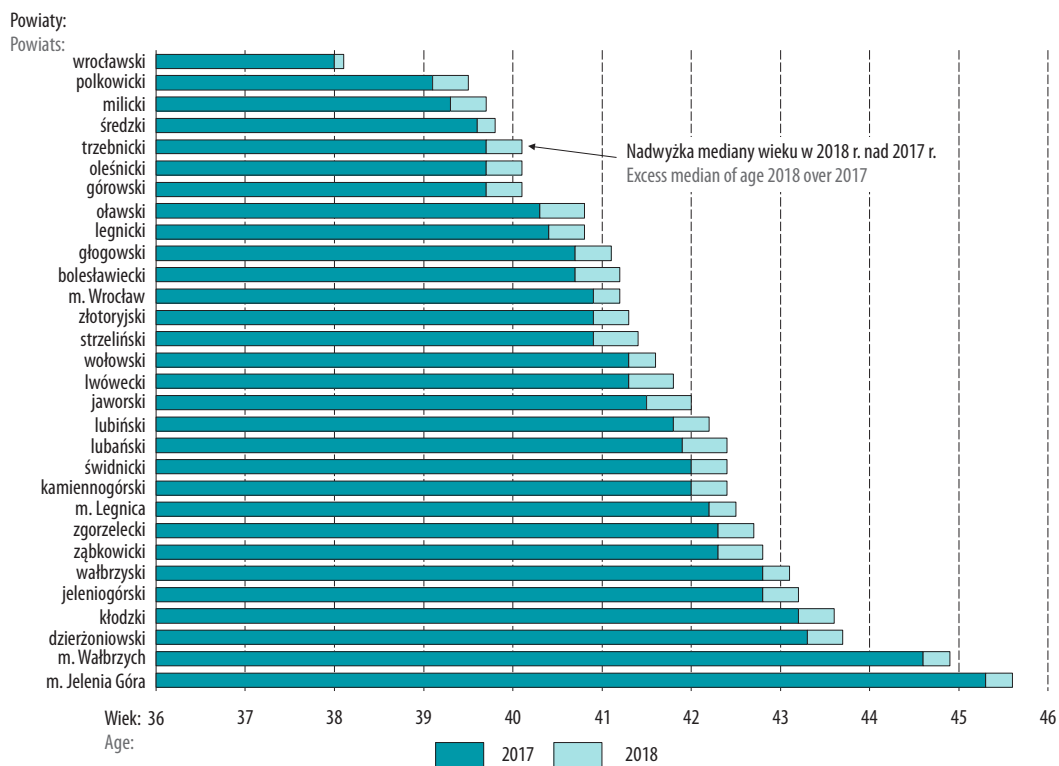
Wyszczególnienie Specification	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem Total	39,9	40,2	40,6	40,9	41,3	41,6
mężczyźni males	38,1	38,5	38,9	39,3	39,7	40,0
kobiety females	41,9	42,1	42,4	42,8	43,0	43,4
Miasta Urban areas	40,9	41,2	41,5	41,9	42,2	42,5
mężczyźni males	38,7	39,1	39,4	39,8	40,2	40,6
kobiety females	43,5	43,7	43,9	44,2	44,4	44,7
Wieś Rural areas	37,8	38,2	38,6	39,0	39,4	39,7
mężczyźni males	36,8	37,3	37,7	38,1	38,5	38,8
kobiety females	38,6	39,2	39,6	39,9	40,3	40,7

Przeciętnie ludność w miastach województwa była starsza o 2,8 roku od ludności mieszkającej na wsi. Średni wiek mieszkańca miast wynosił 42,5 lata (kraj – 42,1 lata). W województwie, statystycznie mężczyzna był młodszy od kobiety o blisko 3,4 roku, w miastach o 4,1, a na wsi o 1,9 (w kraju odpowiednio o 3,3, 4,0 i 2,1 roku).

Statystycznie najmłodsi mieszkańcy województwa dolnośląskiego byli zameldowani w powiecie wrocławskim (38,1 lat), a najstarsi w Jeleniej Górze (45,6 lat) i Wałbrzychu (44,9 lata), mediana wieku dla całego województwa wyniosła 41,6 lat. Zaobserwowane dysproporcje w poziomie mediany zależą od urodzeń, zgonów i ruchów migracyjnych występujących w poszczególnych jednostkach.

Wykres 3. Mediana wieku ludności według powiatów Stan w dniu 31 XII

Chart 3. Median of age of population by powiats
As of 31 XII

a Powiaty uporządkowano od najniższej wartości mediany w 2017 r. do najwyższej. Wykres został sporządzony z wykorzystaniem dokładniejszych danych – bez zaokrągleń.

a Powiats have been ordered from the lowest value of median in 2017 to the highest. The chart has been made using more accurate data, i.e. without rounding.

W niniejszym opracowaniu wyróżniono trzy podstawowe, ekonomiczne grupy wiekowe:

- 0-17 lat – wiek przedprodukcyjny,
- wiek zdolności do pracy, tj. 18-64 lat – wiek produkcyjny mężczyzn, 18-59 lat – wiek produkcyjny kobiet,
- wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. 65 lat i więcej – wiek poprodukcyjny mężczyzn, 60 i więcej – wiek poprodukcyjny kobiet.

Tabela 7. Ludność województwa dolnośląskiego według ekonomicznych grup wieku na tle kraju Stan w dniu 31 XII

Table 7. Population of dolnośląskie voivodship by economic age groups on the background of the country As of 31 XII

Lata Years	Polska Poland			Dolnośląskie		
	wiek przed- produkcyjny pre-working age	wiek pro- dukcyjny working age	wiek popro- dukcyjny post-working age	wiek przed- produkcyjny pre-working age	wiek produk- cyjny working age	wiek popro- dukcyjny post-working age
w liczbach bezwzględnych (w tysiącach) in absolute numbers (in thousand)						
2013	6995,4	24422,1	7078,2	490,6	1867,3	552,2
2014	6943,0	24230,2	7305,4	488,4	1846,8	573,3
2015	6901,8	24002,2	7533,3	486,5	1823,5	594,2
2016	6895,9	23767,6	7769,5	487,6	1800,3	615,8
2017	6920,7	23517,6	7995,3	490,6	1776,1	635,9
2018	6935,5	23269,7	8205,9	493,6	1753,2	654,4
w % ogółu ludności in % of total population						
2013	18,2	63,4	18,4	16,9	64,2	19,0
2014	18,0	63,0	19,0	16,8	63,5	19,7
2015	18,0	62,4	19,6	16,8	62,8	20,5
2016	17,9	61,8	20,2	16,8	62,0	21,2
2017	18,0	61,2	20,8	16,9	61,2	21,9
2018	18,1	60,6	21,4	17,0	60,4	22,6
2013=100						
2013	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2014	99,3	99,2	103,2	99,6	98,9	103,8
2015	98,7	98,3	106,4	99,2	97,7	107,6
2016	98,6	97,3	109,8	99,4	96,4	111,5
2017	98,9	96,3	113,0	100,0	95,1	115,2
2018	99,1	95,3	115,9	100,6	93,9	118,5

Zbiorowość osób **w wieku przedprodukcyjnym**, czyli tzw. potencjalne zasoby pracy w przyszłości, liczyła w województwie dolnośląskim w 2018 r. 493,6 tys. osób i stanowiła 17,0% ogółu ludności regionu i w porównaniu z ubiegłym rokiem wzrosła o 0,5%. Jest to jeden z najniższych udziałów notowanych wśród województw w Polsce (11. miejsce w Polsce – ex aequo z województwami: śląskim i zachodniopomorskim, a przed województwami: opolskim – 15,9%, świętokrzyskim – 16,6%, łódzkim – 16,9%). W kraju udział ten wynosił 18,1%. Najwyższy odsetek odnotowano w województwach: pomorskim – 19,6%, wielkopolskim – 19,3%, małopolskim i mazowieckim – 19,0%.

W 2018 r. w miastach województwa dolnośląskiego odsetek dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat w ogólnej liczbie mieszkańców nadal przyjmował niższe wartości niż na wsi i wyniósł 16,1% (w 2017 r. – 16,0%, w 2013 r. – 15,7%), podczas gdy na wsi – 18,9% (w 2017 r. – 18,9%, w 2013 r. – 19,4%).

Biorąc pod uwagę płeć, udział mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn był większy od udziału kobiet w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie kobiet o 2,2 p.proc. i wyniósł 18,2%.

Wśród powiatów o najwyższym udziale osób w wieku 17 lat i mniej w ogólnej liczbie ludności można wymienić powiaty: wrocławski (21,9%), milicki (19,7%), polkowicki (19,2%), trzebnicki (18,9%), średzki (18,8%) i oleśnicki (18,7%), które w większości są zlokalizowane w zasięgu oddziaływania Wrocławia. Natomiast najniższy poziom tego wskaźnika widoczny był w: Jeleniej Górze (14,4%), Wałbrzychu (14,6%) i powiecie kłodzkim (15,3%).

Województwo dolnośląskie jest, wraz z województwem śląskim, trzecią regionalną jednostką samorządu terytorialnego pod względem najmniejszej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (28,2 osób), zaraz po województwach: opolskim (25,7 osób), świętokrzyskim (27,4 osób). Najwięcej osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zamieszkuje województwa: pomorskie (32,6 osoby) i mazowieckie (32,0 osoby).

Na poziomie gminnym powyżej 35 osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w: Kobierzycach (38,3) Siechnicach (37,1) Czernicy (36,9), Długołęce (36,7), czyli w zasięgu obszaru metropolitalnego Wrocławia.

W porównaniu z 2010 r. największy wzrost wskaźnika wystąpił w Siechnicach (8,7 pkt.), Wrocławiu (5,8 pkt.), Kobierzycach (4,6 pkt), Długołęce (4,6 pkt.). Są to obszary wyraźnie przyciągające ludność z województwa dolnośląskiego, jako miejsce zamieszkania.

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku szczególne znaczenie dla rynku pracy ma grupa ludności **w wieku produkcyjnym**, ponieważ tworzy tzw. potencjalne zasoby ludności zdolnej do pracy oraz grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym, charakteryzująca przyszłościowy potencjał demograficzny – źródło potencjalnych, przyszłych zasobów pracy.

W województwie dolnośląskim w końcu 2018 r. zbiorowość osób w wieku produkcyjnym liczyła 1753,2 tys. osób, stanowiąc w województwie 60,4% ogółu ludności, spadek o 0,8 p.proc. w porównaniu do 2017 r. i o 3,7 p.proc. w porównaniu do 2013 r. (w Polsce odpowiednio 60,6% w 2018 r., 61,2% w 2017 r. i 63,4% w 2013 r.).

W miastach potencjalne zasoby ludności zdolnej do pracy obejmowały 1181,0 tys. osób, stanowiąc 59,3% ogółu ludności mieszkającej w miastach, co oznaczało spadek o 0,9 p.proc. w porównaniu do 2017 r. i o 4,3 p.proc. w porównaniu do 2013 r., a na wsi – 572,3 tys. osób, tj. 62,2% ludności wiejskiej (spadek odpowiednio o 0,7 p.p. i 2,4 p. proc).

Wiek mobilny to grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku 18-44 lata.

Wiek niemobilny to grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat.

Ważnym wskaźnikiem używanym w analizach opisujących podażową stronę rynku pracy jest odsetek osób **w wieku mobilnym** w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. Zbiorowość osób w wieku mobilnym, niezależnie od płci, obejmuje osoby, co do których przyjmuje się, że są w największym stopniu

zdolne przystosować się do zmiennych warunków zapotrzebowania na siłę roboczą, są gotowe do zmiany stanowiska, miejsca pracy, miejsca zamieszkania, ewentualnego przekwalifikowania się.

Na koniec grudnia 2018 r. na obszarze województwa dolnośląskiego mieszkało 1109,8 tys. osób w wieku mobilnym. W ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym osoby w wieku mobilnym stanowiły 63,3%, przy przeciętnej w kraju wynoszącej 63,1% (w 2013 r. – 62,0%, a w skali całego kraju 62,8%). Na 100 osób w wieku mobilnym przypadało 58 osób w wieku niemobilnym (przeciętnie w kraju również 58 osób), podczas gdy w 2013 r. – 61 osób w wieku niemobilnym (przeciętnie w kraju 59).

W województwie dolnośląskim, podobnie jak w skali całego kraju, konsekwencją przemian demograficznych mających miejsce w ostatnich dziesięcioleciach, są również stopniowe przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. zbiorowość osób **w wieku poprodukcyjnym** liczyła w województwie dolnośląskim 654,4 tys. osób. Utrzymuje się m.in. stopniowy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w porównaniu do stanu na koniec w 2017 r. ta grupa ludności uległa zwiększeniu o 18,5 tys. osób, tj. o 2,9% (w kraju wzrost o 2,6%), a w porównaniu do 2013 r. – o 102,2 tys., tj. o 18,5% (w kraju wzrost o 15,9%).

Począwszy od 2011 r. w ogólnej liczbie ludności utrzymuje się nadwyżka liczebna osób w wieku poprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym. O nasilającym się procesie starzenia się ludności świadczy stopniowe zwiększanie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszanie się udziału roczników w wieku przedprodukcyjnym. Jest to sytuacja szczególnie niekorzystna dla stanu i struktury zasobów ludnościowych.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wynosił 22,6% w województwie (wobec 21,9% w 2017 r. i 19,0% w 2013 r.), plasując dolnośląskie na 4. miejscu w kraju. Najniższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, poniżej 20,0%, wystąpił w województwie warmińsko-mazurskim i podkarpackim – 19,8% oraz wielkopolskim – 19,9%, a najwyższy w województwie łódzkim – 23,7 i świętokrzyskim 23,0% (w kraju na poziomie 21,4%).

Podobnie jak w kraju i zdecydowanej większości województw, również w województwie dolnośląskim, odsetek osób w miastach w wieku poprodukcyjnym był w końcu 2018 r. wyższy niż na wsi i wyniósł 24,5% (wobec 23,4% w kraju), a na wsi 18,2% (wobec 18,3% w kraju).

W porównaniu do sytuacji sprzed roku w miastach województwa dolnośląskiego przybyło 12,2 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, tj. wzrost o 2,6% (przy spadku ogólnej liczby ludności miejskiej w województwie o 0,2%), a w porównaniu do 2013 r. przybyło 71,7 tys. osób, tj. wzrost o 17,2% (przy spadku ogólnej liczby ludności miejskiej w tym okresie o 1,5%).

W skali roku na wsi liczba osób w wieku poprodukcyjnym uległa zwiększeniu o 6,3 tys., tj. o 4,0% (wobec znacznie mniejszego tempa wzrostu ogólnej liczby ludności wiejskiej – tylko o 0,5%), a w porównaniu do 2013 r. – przybyło 30,5 tys. osób, tj. wzrost o 22,5% (wobec znacznie mniejszego zwiększenia ogólnej liczby ludności wiejskiej w tym okresie, tj. o 2,3%).

Porównując środowiska miejskie i wiejskie odnotowano, iż na wsi, odmiennie niż w miastach, nadal więcej było dzieci i młodzieży do 18 lat niż osób w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja ta uległa odwróceniu w 2017 r., kiedy na wsi liczba osób w wieku poprodukcyjnym przewyższyła o 16,5 tys. liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2018 r. ta negatywna różnica wyniosła 21,0 tys. osób.

Biorąc pod uwagę płeć, udział mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn był mniejszy od udziału kobiet w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie kobiet o 14,5 p.proc. i wynosił 15,0%.

Wśród powiatów najwyższy udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności odnotowano w: Jeleniej Górze (22,9%), Wałbrzychu (21,2%) i Wrocławiu (20,2%), natomiast najniższy w powiatach: wrocławskim (12,8%), średzkim (14,7%) polkowickim (14,8%).

Następstwem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa było stopniowe zmniejszanie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2018 r. na 100 mieszkańców województwa dolnośląskiego przypadały w miastach 23 osoby w wieku poprodukcyjnym i 17 – w wieku przedprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio 19 i 17

osób), podczas gdy w mieście – 25 osób w wieku poprodukcyjnym i 16 w wieku przedprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio 21 i 16 osób), a na wsi – 18 osób w wieku poprodukcyjnym i 19 osób w wieku przedprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio 15 i 19 osób).

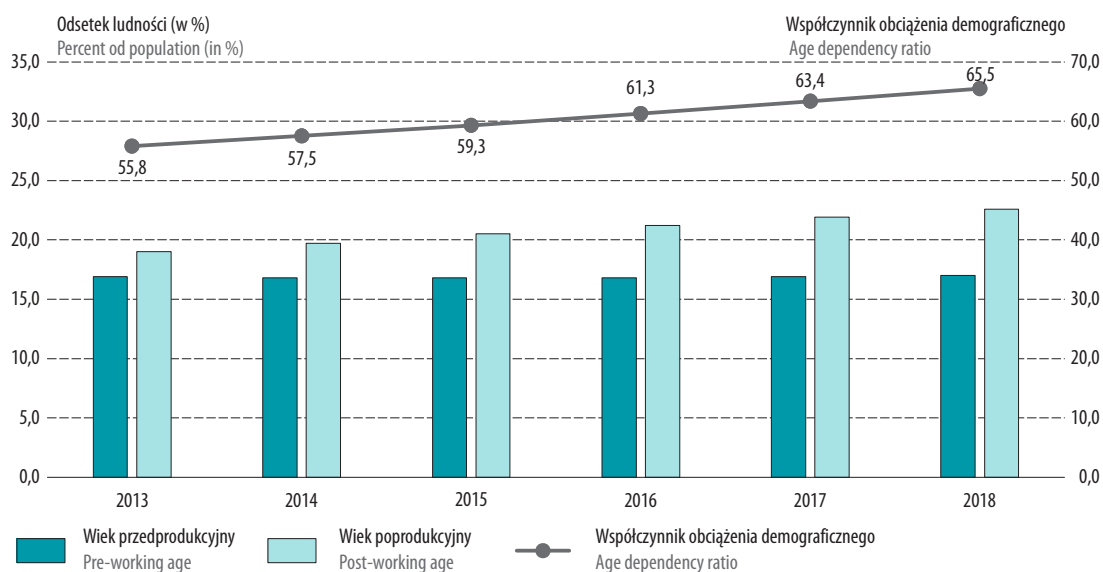
Województwo dolnośląskie było 4. regionalną jednostką samorządu terytorialnego pod względem najwyższej liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (37 osób), zaraz po województwach: łódzkim (40), świętokrzyskim (38) i śląskim (38).

Na poziomie gminnym powyżej 50 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w Polanicy-Zdroju (52 osoby) oraz w Dusznikach-Zdroju (51 osób), a najmniej – poniżej 25 osób – w Jerzmanowej (21 osób), Kobierzycach (22 osoby), Miękini (23 osoby), Długołęce, Żurawinie i Oleśnicy (24 osoby).

W porównaniu z 2010 r. najszybszy wzrost wskaźnika wystąpił w Lubinie (20,7 pkt.), Głogowie (20,2 pkt.), a najwolniejszy wzrost w: Ciepłowodach (4,1 pkt.), Miękini (4,5 pkt.), Kobierzycach, Rudnej (4,6 pkt.), Jerzmanowej (4,8 pkt.).

Wykres 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim Stan w dniu 31 XII

Chart 4. Population by economic age groups in Dolnośląskie voivodship As of 31 XII

Współczynnik obciążenia demograficznego w końcu 2018 r. osiągnął wartość 65,5 (w 2017 r. – 63,4, a w 2013 r. – 55,8). Województwo dolnośląskie wyróżniało się na tle pozostałych województw jedną z wyższych wartości współczynnika obciążenia demograficznego ludności. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało blisko 66 osób w wieku nieprodukcyjnym – 5. lokata w kraju, przy największej wielkości – 68 osób – odnotowanej w województwie łódzkim i mazowieckim, a najmniejszej – 61 osób – w opolskim i podkarpackim.

Współczynnik obciążenia (demograficznego) w odniesieniu do ekonomicznych grup wieku to liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia zmieniła się relacja między miastem a wsią w poziomie obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym.

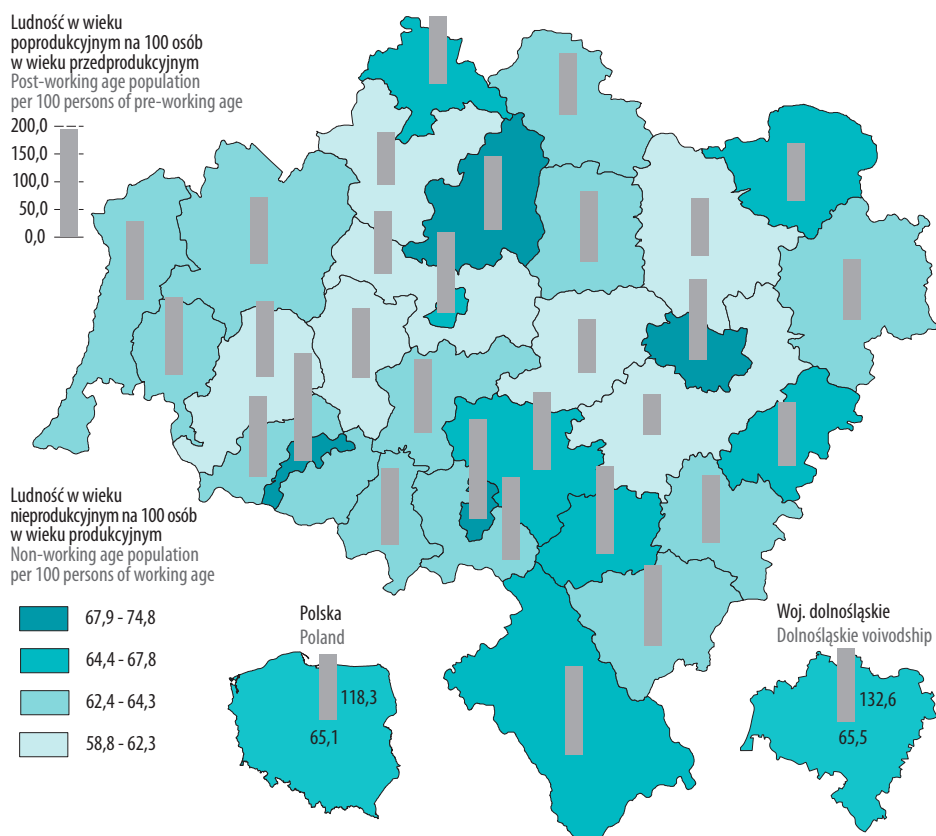
W województwie dolnośląskim współczynnik obciążenia demograficznego od 2011 r. był nieznacznie wyższy w miastach niż na wsi. W końcu 2018 r. wynosił odpowiednio 68,5 w miastach i 59,1 na wsi (w 2017 r. odpowiednio 66,2 i 57,5 a w 2013 r. 57,1 i 53).

Na przestrzeni lat 2013-2018 szczególnie znaczące zmiany można było zaobserwować, analizując współczynniki cząstkowe, tj. relację liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do wieku produkcyjnego oraz odrębnie – grupę wieku poprodukcyjnego w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym.

W okresie tym współczynnik dotyczący grupy wieku przedprodukcyjnego do produkcyjnego wzrósł z 27,6 do 28,2 na 100 osób (w mieście z 26,6 do 27,2, a na wsi z 29,8 do 30,1). Natomiast współczynnik dla wieku poprodukcyjnego wzrósł z 35,8 do 37,3 (w miastach z 39,6 do 41,3, a na wsi z 27,8 do 29,0). W konsekwencji obciążenie demograficzne ludnością w wieku przedprodukcyjnym (28,2) było niższe niż ludnością w wieku poprodukcyjnym (37,3), przy czym w miastach negatywne zmiany demograficzne były znacznie większe niż na wsi.

Mapa 12. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Map 12. Demographic dependency ratio by powiats of Dolnośląskie voivodship in 2018

W przekroju powiatowym, najwyższy poziom współczynnika obciążenia demograficznego wystąpił w miastach na prawach powiatu, w których na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio: Jeleniej Górze – 74 osoby, w Wałbrzychu – 69 osób i we Wrocławiu 69 osób, a w Legnicy – 68 osób. W miastach tych zdecydowanie wyższe było obciążenie ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym niż osobami w wieku przedprodukcyjnym.

W Jeleniej Górze na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 49 osób w wieku poprodukcyjnym oraz 25 – w wieku przedprodukcyjnym, w Wałbrzychu odpowiednio 45 i 25, we Wrocławiu – 41 i 28, a Legnicy 40 i 28. Z powiatów ziemskich najwyższy współczynnik obciążenia demograficznego występował w powiatach: lubińskim (68,6), głogowskim (67,5) i milickim (67,3).

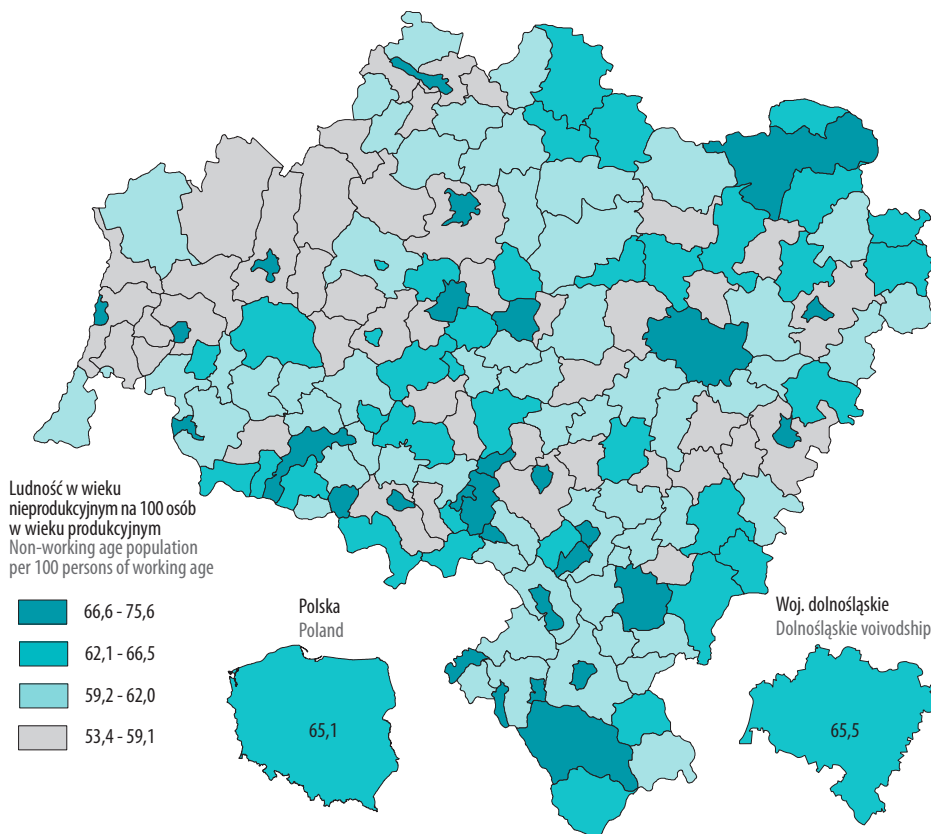
Łącznie w 27 powiatach wyższe było obciążenie ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku poprodukcyjnym niż ludnością w wieku przedprodukcyjnym, w pozostałych 3 powiatach (wrocławskim, polkowickim i średzkim) – odwrotnie obciążenie ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku przedprodukcyjnym było wyższe niż ludnością w wieku poprodukcyjnym.

W przypadku Wrocławia na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało o 10 osób więcej w wieku przedprodukcyjnym niż w Jeleniej Górze oraz o 23 osoby mniej w wieku poprodukcyjnym.

Najniższą wartość współczynnika obciążenia demograficznego odnotowano w powiecie średzkim (58,8), przy czym w powiecie tym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 29 osób w wieku poprodukcyjnym (o 20 osób mniej niż w Jeleniej Górze) oraz 30 – w wieku przedprodukcyjnym (o 5 osób więcej niż w Jeleniej Górze).

Mapa 13. Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Map 13. Demographic dependency ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2018

W przekroju gmin, najwyższy poziom współczynnika obciążenia demograficznego wystąpił w miastach uzdrowiskowych, w których na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio: Dusznikach-Zdroju – 76 osób i w Polanicy Zdroju – 75 osób, następnie w Lubinie i Jeleniej Górze – 74 osoby.

Wyższe obciążenie demograficzne niż średnio w województwie dolnośląskim wystąpiło w 32 jednostkach samorządu terytorialnego.

Najniższe obciążenie demograficzne osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym występowało w gminach: Ciepłowody (54 osoby), Bolesławiec, Oleśnica, Siekierczyn, Paszowice i Jermaznowa (po 55 osób).

2.3. Starzenie się społeczeństwa

2.3. Population ageing

W badaniach demograficznych wyróżnia się trzy biologiczne grupy wiekowe: 0-14 lat – dzieci (wnukowie), 15-64 lat – dorośli bez osób starszych (rodzice) oraz 65 lat i więcej (dziadkowie).²

Do oceny zjawiska starzenia się społeczeństwa, stosuje się m.in. współczynnik starości demograficznej, określający odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

Wskaźnik starości (inaczej indeks starości) to relacja liczby ludności w wieku 60 lub 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży do lat 19 – opis pojęcia obowiązujący do 31.12.2017 r. Od 2018 r. jest to relacja pokoleniowa, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Postępujący z roku na rok powolny proces starzenia się populacji województwa dolnośląskiego potwierdzały negatywne zmiany współczynnika starości demograficznej mieszkańców oraz wskaźników starości i wsparcia międzypokoleniowego.

W 2018 r. w Polsce osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły 17,5% w ogólnej liczbie ludności, tj. o 0,5 p.proc. więcej niż w 2017 r. (o 5,1 p.proc. więcej niż 2010 r.), a w województwie dolnośląskim 18,4%, tj. o 0,7 p.proc. więcej niż w 2017 r. (o 5,0 p.proc. więcej niż w 2010 r.).

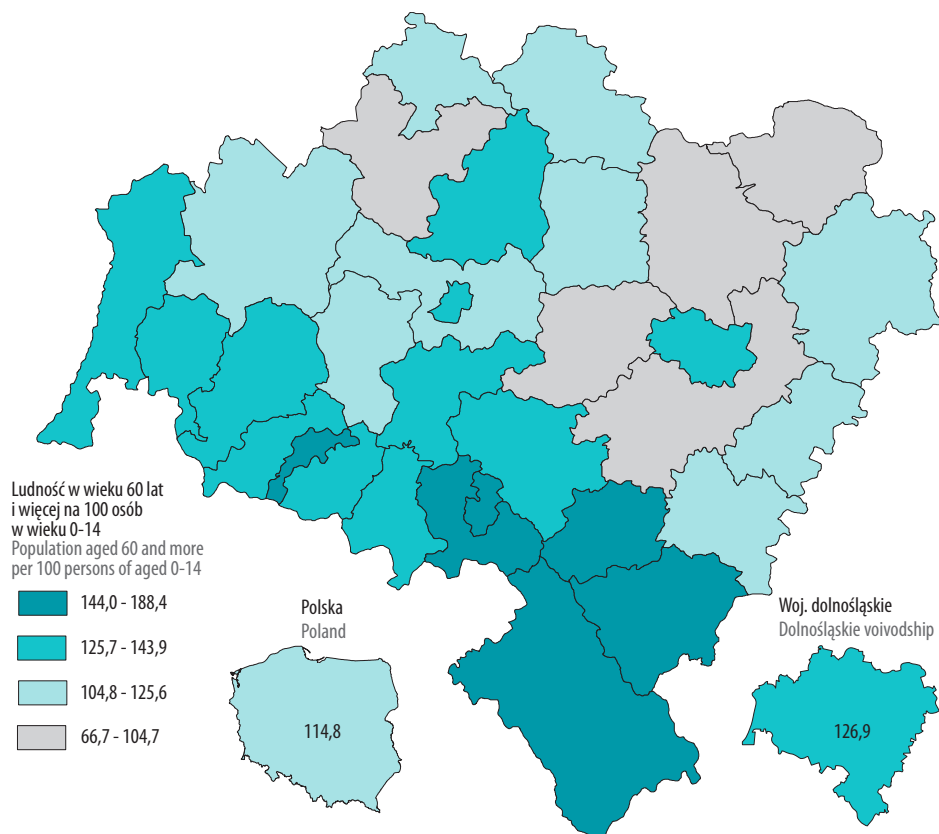
Poziom współczynnika starości demograficznej w województwie dolnośląskim był o 0,9 p.proc. wyższy od krajowego (17,5%).

Wśród najczęściej stosowanych miar, bazujących na ilościowych relacjach pomiędzy grupami wieku, można wymienić indeks starości. Im wyższa jest jego wartość, tym społeczeństwo jest starsze, gdyż więcej ludności starszej przypada na określoną populację ludzi młodych.

Indeks starości w Polsce wyniósł 114,8, a w województwie dolnośląskim 126,9. Oznacza to, że na 100 dzieci i młodzieży do 14 lat przypadało w Polsce 115, a na Dolnym Śląsku 127 osób w wieku 65 lat i więcej, tj. zarówno w Polsce, jak i w badanym województwie o 3 osoby więcej w porównaniu z 2017 r.

² W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity – 65 lat. Taki próg przyjęto w niniejszej informacji. Patrz: <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojeciastosowane-w-statystyce-publicznej/3938,pojecie.html>

Mapa 14. Indeks starości według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 14. Ageing ratio by poviats of Dolnośląskie voivodship in 2018

Wśród powiatów, najniższy wskaźnik starości, poniżej 100, zaobserwowano w powiatach: wrocławskim (66,7), średzkim (91,3), polkowickim (91,8) i trzebnickim (97,9). Natomiast najwyższy powyżej 150 w miastach na prawach powiatu: Jeleniej Górze (188,4) i Wałbrzychu (173,3) oraz powiatach ziemskich: kłodzkim (154,9) i dzierzoniowskim (152,9).

Z kolei współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, będący relacją pomiędzy liczebnością subpopulacji osób starszych i liczebnością subpopulacji pozostałych osób dorosłych żyjących w badanej populacji (w wieku 15-64 lata), w Polsce wyniósł 21,6, podczas gdy w województwie dolnośląskim 27,4.

Na Dolnym Śląsku w poszczególnych powiatach można było zaobserwować bardzo duże zróżnicowanie obciążenia demograficznego osobami starszymi. Najniższy poziom współczynnika wystąpił w powiecie wrocławskim (18,8), następnie w powiatach średzkim (21,2) i polkowickim (21,5), natomiast najwyższy w Jeleniej Górze (35,4), Wałbrzychu (31,7) i Wrocławiu (30,9).

Na poziomie gminnym najwyższy poziom obciążenia demograficznego osobami starszymi występował w miastach uzdrowiskowych: Polanica-Zdrój (39,3), Duszniki-Zdrój (36,6), Szczawno-Zdrój (34,8) i w Zgorzelcu (35,1), a najniższy w gminach miejsko-wiejskich, tj.: Jerzmanowa (15,3), Kobierzyce (15,9), Miękinia (16,7).

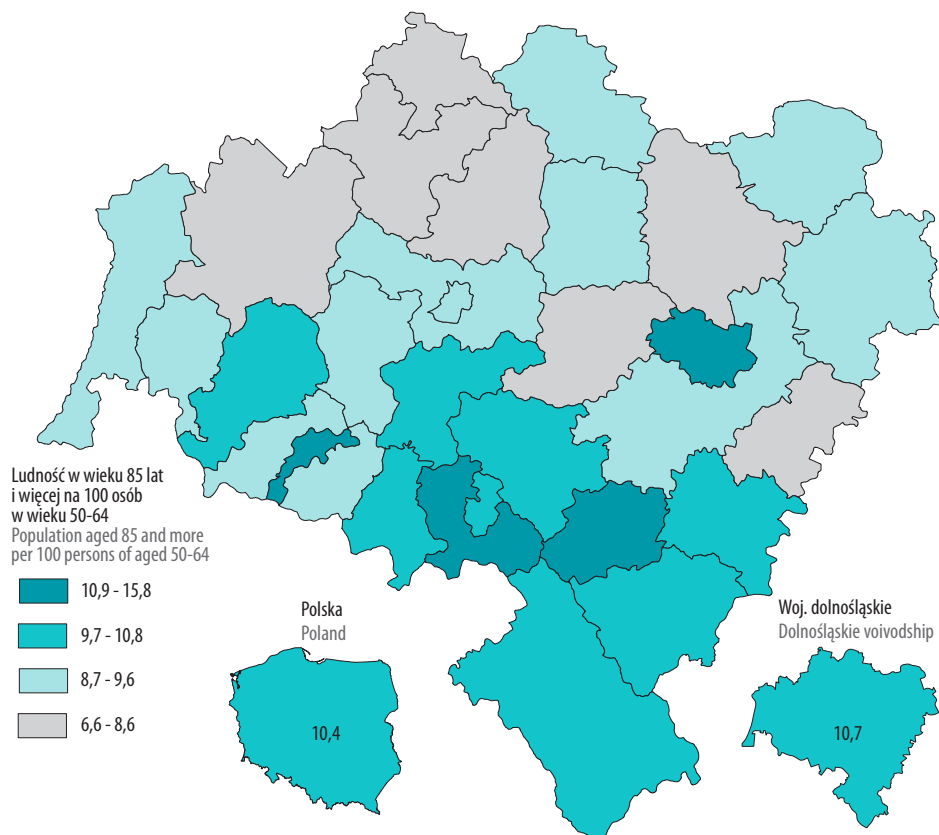
Wskaźnikiem, który pozwala na określenie potrzeb związanych między innymi z opieką społeczną i ochroną zdrowia jest wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, zwany wskaźnikiem wsparcia najstarszych.

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, zwany również wskaźnikiem wsparcia osób najstarszych, to liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata.

W 2018 r. wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego w województwie dolnośląskim wynosił 10,7, w kraju 10,4. Oznaczało to, że 10,7 osób w wieku 85 lat i więcej przypadało na 100 osób w wieku 50–64 lata. Prognozowany jest jego dalszy wzrost do poziomu 20,7 w 2040 r., co oznacza, że na każde 100 osób w wieku 50-64 lata będzie przypadało o 11 osób więcej w wieku powyżej 84 lat. Wymuszać to będzie konieczne zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych, systemie wsparcia społecznego osób starszych w środowisku zamieszkania.

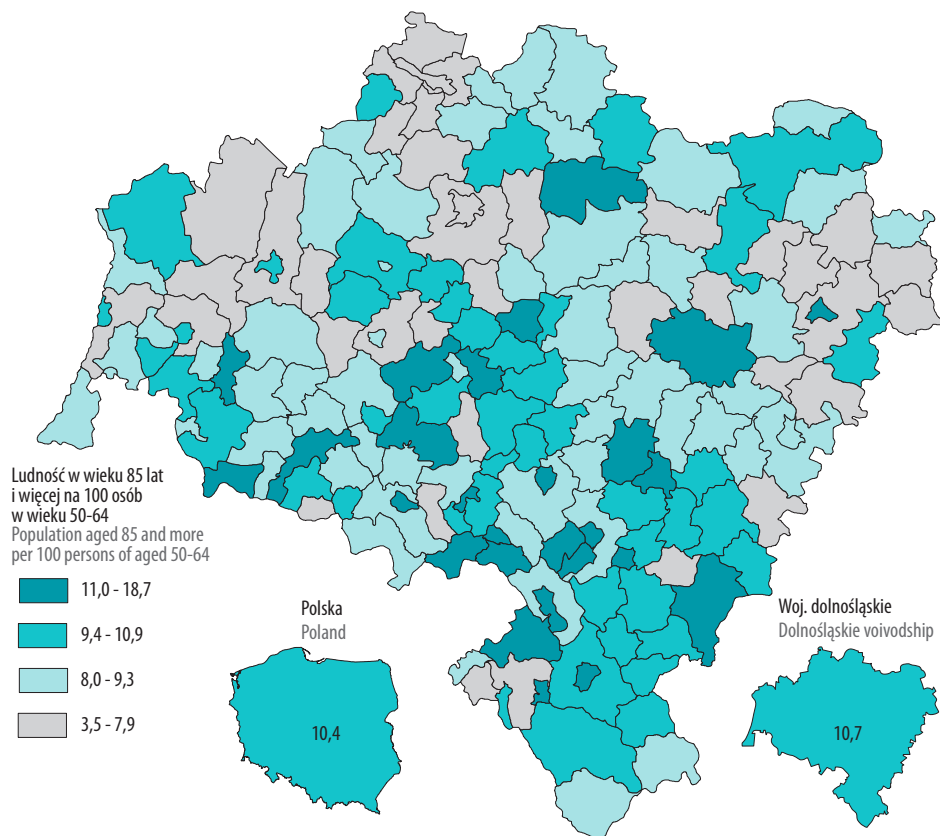
Mapa 15. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Map 15. Intergenerational support ratio in poviats of Dolnośląskie voivodship in 2018

W 2018 r. obserwowano duże zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika. Najwięcej osób w wieku 85 lat i więcej na 100 osób w wieku 50-64 lat przypadało w powiatach: średzkim, gdzie wskaźnik wynosił 15,8 osób, trzebnickim – 12,7 osób, w Wałbrzychu – 12,1, natomiast najmniej w powiatach: kłodzkim – 6,6 osób, jaworskim – 6,9 osób i kamiennogórskim – 7,3 osób.

Mapa 16. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 16. Intergenerational support ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2018

Wyższy niż średni dla gmin w województwie wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wystąpił w 29 najmniejszych jednostkach samorządu terytorialnego. Powyżej 15 osób w wieku 85 lat i więcej na 100 osób w wieku 50-64 lat występowało w gminach: Ruja (18,7 osób), Szczawno-Zdrój (17,6 osób), Wrocław (15,8 osób) i Jedlina-Zdrój (15,2 osób). Najkorzystniejszej sytuacji demograficznej pod tym względem kształtowała się w gminach: Ciepłowody (3,5 osoby), Polkowice (5,2 osób), Głogów (5,3 osób).

2.4. Struktura według edukacyjnych grup wieku

2.4. Structure by educational age groups

Zmiany w strukturze ludności według wieku można rozpatrywać nie tylko pod względem ekonomicznym, ale także ze względu na potrzeby oświatowo-wychowawcze. W tym celu przedstawiono struktury edukacyjnych grup wieku, które obejmują dzieci i młodzież w wieku przedszkolnym i szkolnym, a także potencjalnych studentów szkół wyższych.

W 2018 r. populacja ta liczyła 611,0,6 tys. osób i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 6,5 tys. osób, tj. 1,1% (w kraju – spadek o 110,4,9 tys., tj. 1,3%).

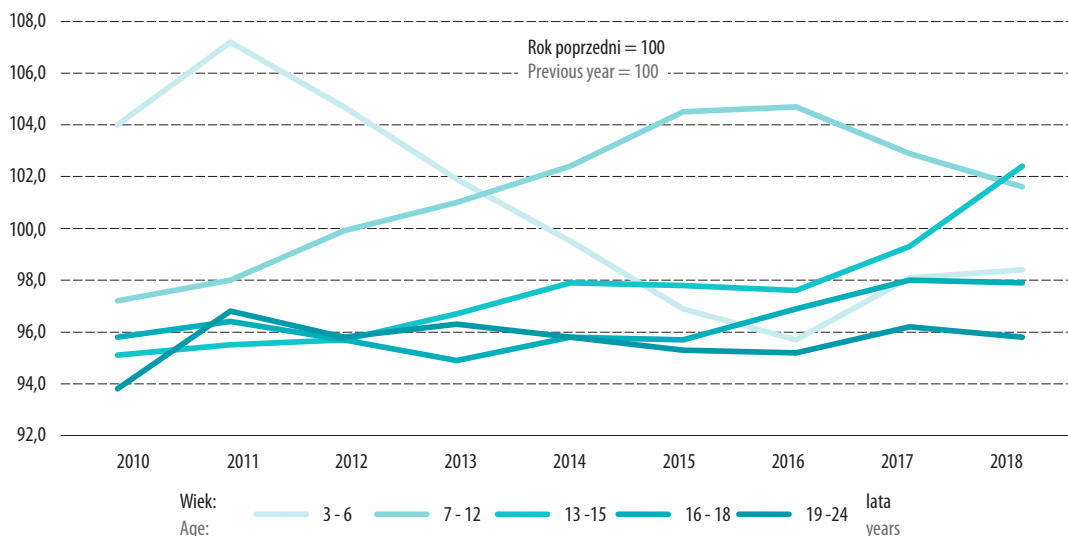
W 2018 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym w województwie dolnośląskim, 3–6 lat, wynosiła 108,3 tys. osób. W relacji do 2017 r. nastąpił spadek o 1,6%. Dzieci w tym wieku stanowiły 17,7% ogólnej liczby ludności zaliczanej do edukacyjnych grup wieku (kraj – 17,5%).

Kolejna grupa to dzieci w wieku szkolnym, tj. 7–12 lat, która w 2018 r. liczyła 177,5 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost liczby dzieci o 1,6%. W zbiorowości grup edukacyjnych, populacja ta stanowiła 29,0% (kraj – 28,5%).

W 2018 r. w porównaniu z 2017 r. obserwowano wzrost o 2,4% w grupie dzieci w wieku 13–15 lat. Grupa ta liczyła 74,6 tys. dzieci i stanowiła 12,2% ogólnej liczby badanej zbiorowości (kraj – 12,5%).

Wykres 5. Dynamika ludności według edukacyjnych grup wieku Stan w dniu 31 XII

Chart 5. Dynamics of population number by educational age group
As of 31 XII

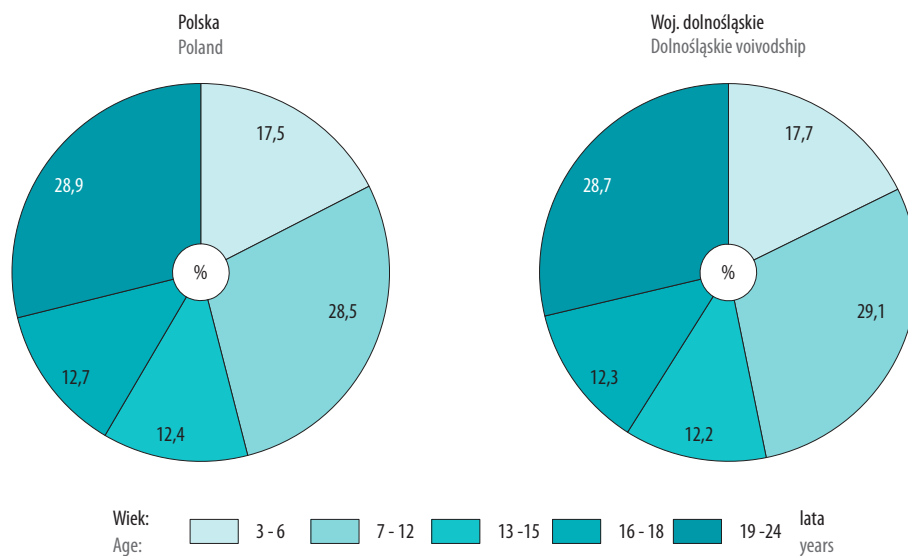

W starszej grupie, tj. 16–18 lat, liczba młodzieży wynosiła 75,2 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem liczebność tej grupy zmniejszyła się o 2,1%, stanowiąc 12,3% ogólnej liczby badanej zbiorowości (kraj – 12,7%).

Najliczniejsza grupa edukacyjna (19–24 lata) w województwie dolnośląskim, wyniosła w analizowanym roku 175,4 tys. osób. Byli to potencjalni studenci szkół wyższych. Stanowili oni 28,7% ogólnej liczby badanej zbiorowości (kraj – 28,9%), a w 2018 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano jej spadek o 4,2%.

**Wykres 6. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII**

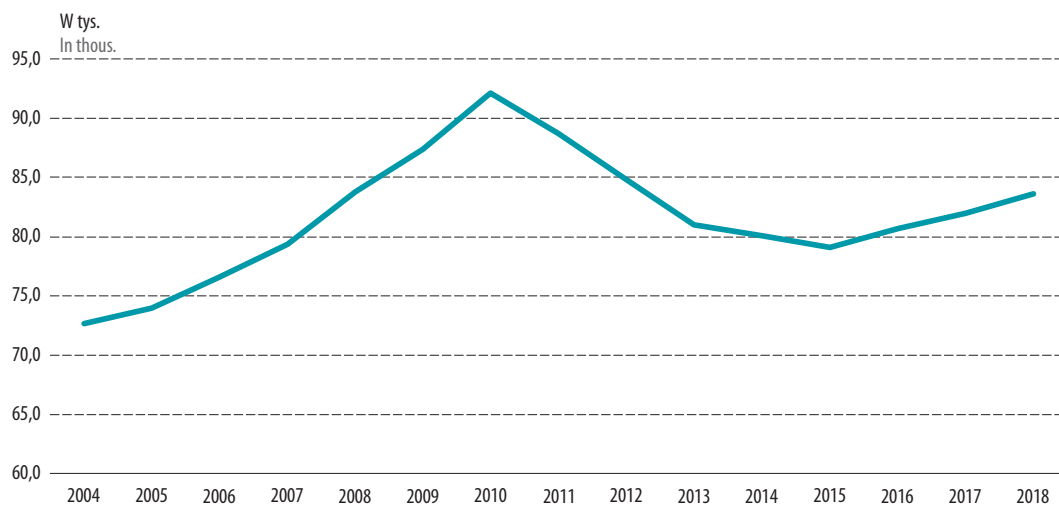
Chart 6. Structure of population number by educational age group in 2018
As of 31 XII

Najmłodszej grupy dzieci, będących w wieku 0–2 lat, nie zalicza się do grupy edukacyjnej, ale ich liczebność wpływa na kształtujące się potrzeby i wynikające z nich zadania w zakresie edukacji i ochrony zdrowia. Przez kilka lat, aż do 2015 r. obserwowano spadek liczby dzieci w tej grupie wiekowej. W końcu 2018 r. w porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost o 1,6% (kraju o 2,5%). Grupa ta liczyła 83,6 tys. dzieci, wobec 82,0 tys. w 2017 r.

**Wykres 7. Dzieci w grupie wieku 0-2 lata
Stan w dniu 31 XII**

Chart 7. Children in the 0-2 age group
As of 31 XII

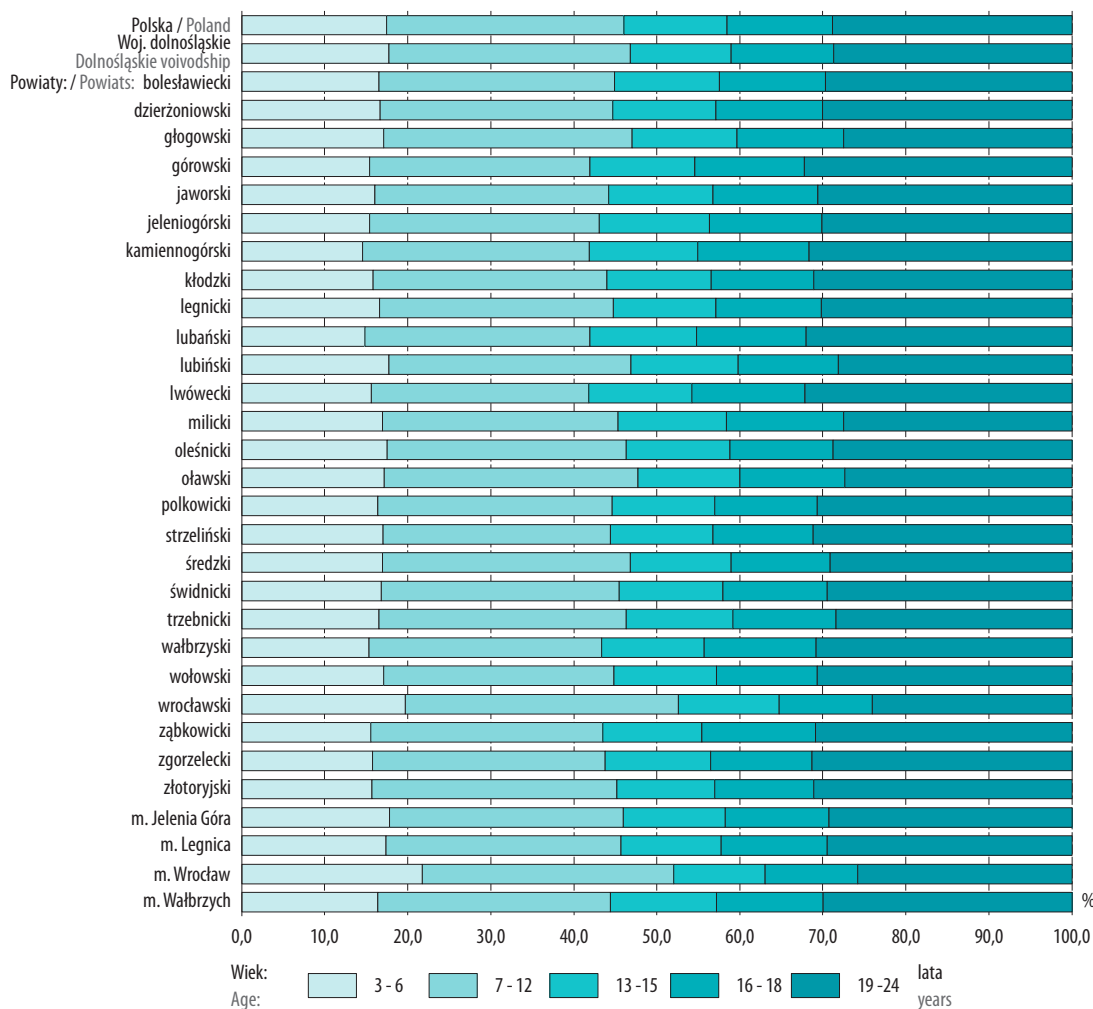
Zróżnicowanie edukacyjnych grup wieku obserwowano również na poziomie powiatowym. W grupie dzieci 3–6 lat, wyższe udziały od średniej wojewódzkiej odnotowano w czterech powiatach: we Wrocławiu (21,8%), w powiecie wrocławskim (19,7%), w Jeleniej Górze (17,8%) i w powiecie lubińskim (17,7%).

W drugiej grupie wiekowej (7–12 lat) wartości wyższe od przeciętnego udziału w województwie wystąpiły w ośmiu powiatach – najwyższe w powiatach: wrocławskim (32,9%), oławskim (30,5%), Wrocławiu (30,2%).

W grupie wiekowej 13–15 lat 80% powiatów (24) udział ten przekraczał poziom wojewódzki – najwyższą wartość osiągnął w powiecie jeleniogórskim – 13,3%.

Wykres 8. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiatach w 2018 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 8. Structure of population number by educational age group in powiats in 2018 As of 31 XII

Kolejną grupę stanowiły osoby w wieku 16–18 lat. Udział tej grupy wiekowej w ogólnej zbiorowości przekraczał poziom wojewódzki w 21 powiatach, a najwyższy był w powiecie milickim (14,2%).

Wyższy od udziału wojewódzkiego udział grupy tzw. potencjalnych studentów (19–24 lat) w ogólnej zbiorowości stwierdzono w 23-ch powiatach, w tym najwyższy udział odnotowano w powiatach: górowskim (32,2%), lwóweckim (32,1%) i lubańskim (32,0%).

Rozdział 3.

Chapter 3.

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

Rezultatem relacji między urodzeniami a zgonami jest przyrost naturalny, istotny czynnik kształtujący przyrost lub ubytek rzeczywisty ludności. W województwie dolnośląskim utrzymująca się w każdym roku analizowanego okresu nadwyżka zgonów nad urodzeniami spowodowała, iż przyrost naturalny był nadal ujemny.

3.1. Przyrost naturalny

3.1. Natural increase

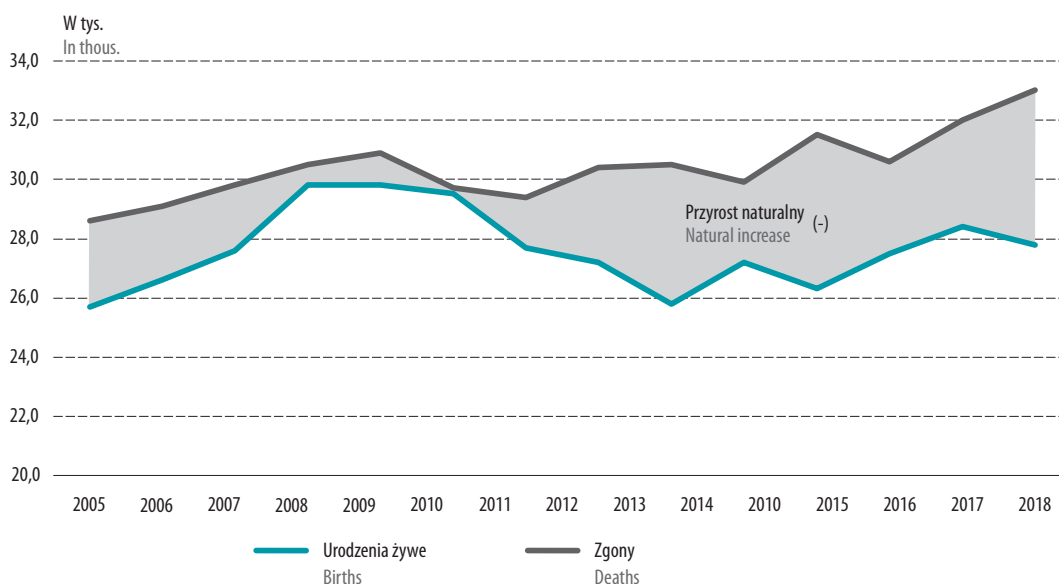
W 2018 r. w województwie dolnośląskim miał miejsce ubytek ludności z tytułu ruchu naturalnego o wielkości 5,2 tys. osób i był wyższy o 1,6 tys. osób niż w 2017 r. i wyższy o 5,0 tys. osób niż w 2010 r. Najmniejszy ubytek naturalny wystąpił w 2010 r. (172 osoby).

Przyrost naturalny ludności określany jest jako różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności był ujemny i wyniósł minus 1,79‰ wobec minus 1,25‰ w 2017 r. (kraj – minus 0,02‰ w 2017 r. i minus 0,68‰ w 2018 r.). Był on wyższy od najniższego w 2010 r. o 1,73 pkt.

Wykres 9. Ruch naturalny ludności w województwie dolnośląskim Stan w dniu 31 XII

Chart 9. Vital statistics of population
As of 31 XII

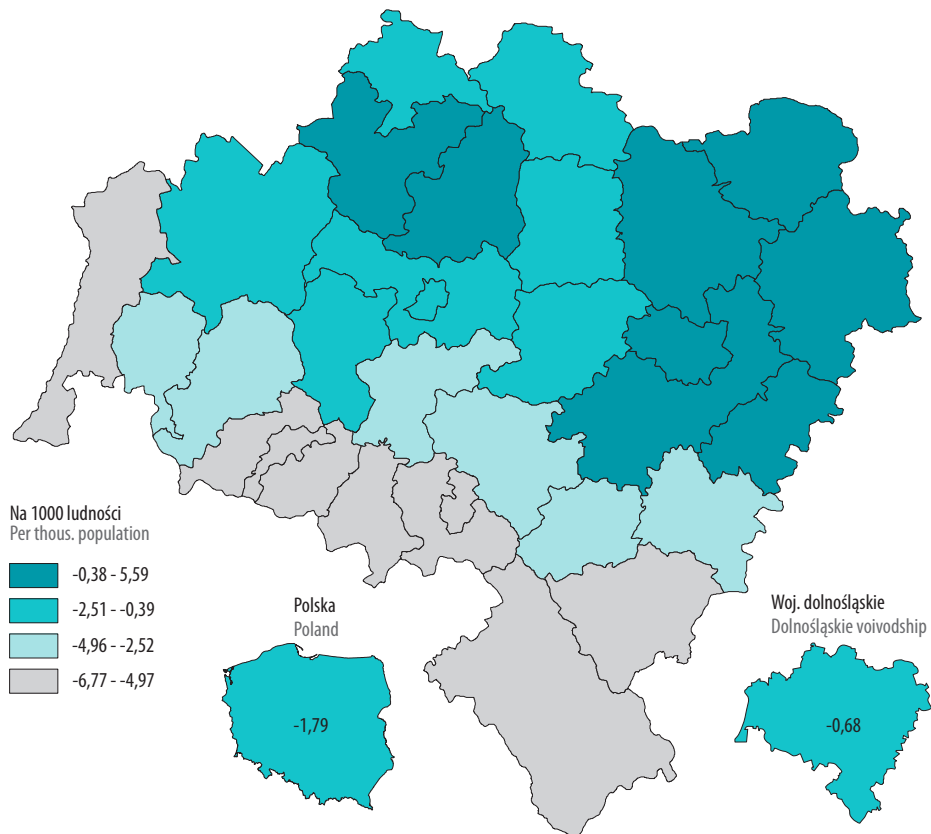
W poziomie tego wskaźnika wystąpiło zróżnicowanie między miastem i wsią, wskaźniki natężenia wynosiły odpowiednio: minus 2,34‰ i minus 0,6‰ (kraj – miasta minus 1,15‰; wieś plus 0,04 ‰).

W przeliczeniu na 1000 ludności przyrost naturalny w województwie wyniósł minus 1,79‰ (w 2017 r. – minus 1,25‰, a w 2010 r. – minus 0,06‰). Przeciętnie w Polsce przyrost naturalny wynosił minus 0,68‰ (w 2017 r. – minus 0,02‰, w 2010 r. – plus 0,90‰). Zatem średnio na 10 tys. mieszkańców województwa dolnośląskiego wystąpiło 18 zgonów więcej niż urodzeń, w tym 23 w mieście, 6 na wsi.

Województwo cechowało się jednym z najniższych przyrostów naturalnych w Polsce (11. miejsce w kraju, przed łódzkim, świętokrzyskim, opolskim, śląskim i zachodniopomorskim).

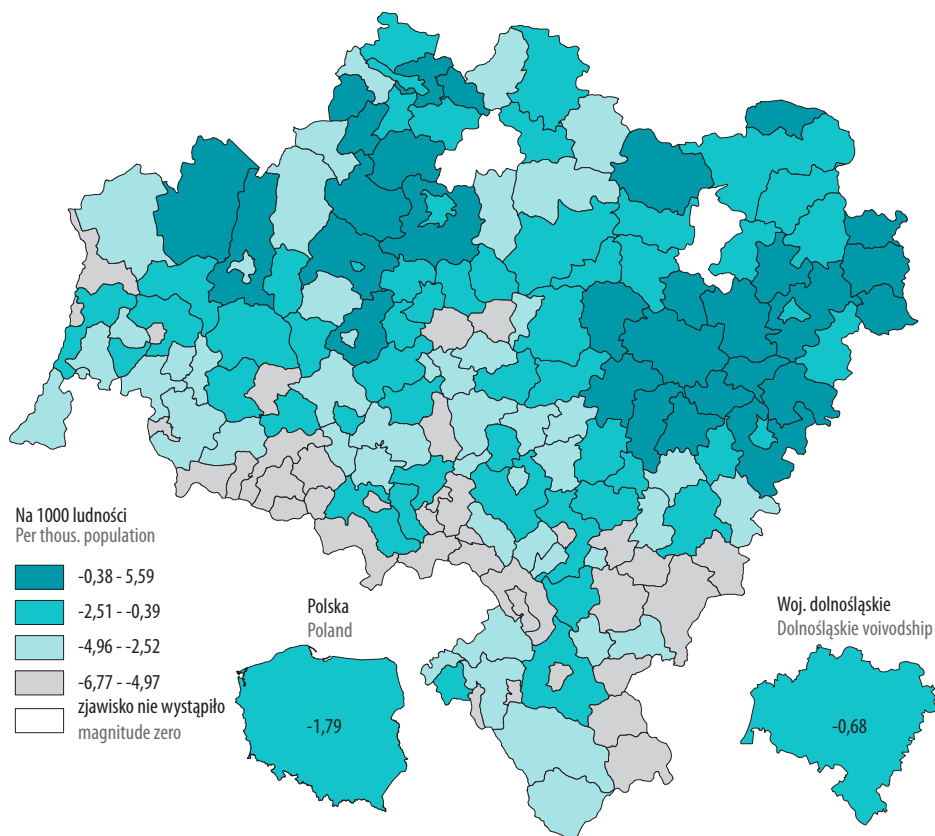
Dodatni przyrost naturalny występował w 2018 r. w województwach: pomorskim, małopolskim, wielkopolskim, podkarpackim i mazowieckim. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności na wsi kształtował się na poziomie minus 0,6‰ (wobec plus 0,2‰ w 2017 r.), a w miastach na poziomie minus 2,3‰ (w 2017 r. – minus 1,9‰).

Mapa 17. Przyrost/ubytek naturalny w powiatach województwa dolnośląskiego w 2018 r.
Map 17. Natural increase / decrease in powiats of dolnośląskie voivodship in 2018

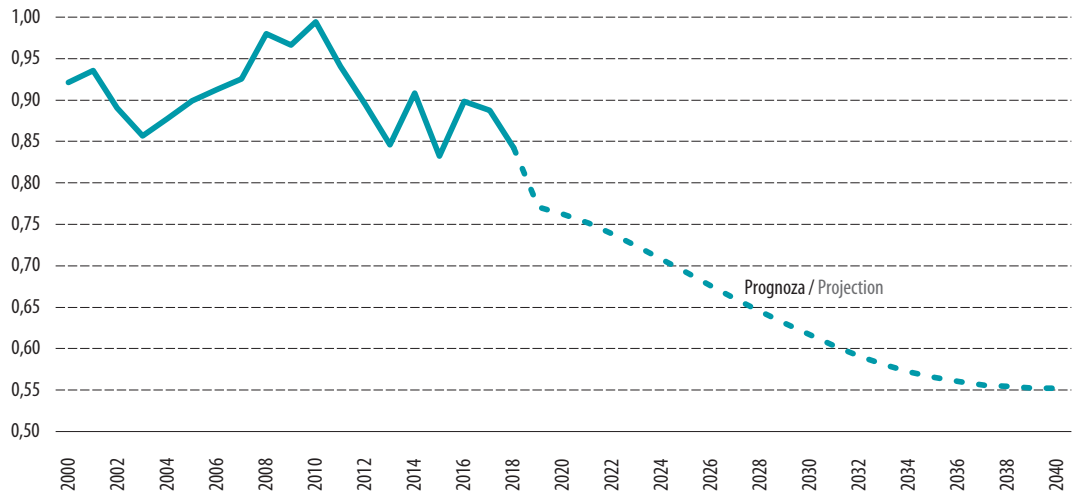
Wśród 30 powiatów województwa dolnośląskiego w sześciu wystąpił dodatni przyrost naturalny na 1000 ludności; najwyższy poziom obserwowano w powiecie wrocławskim (5,59‰), a znacznie niższy we Wrocławiu (0,75‰), powiecie oleśnickim (0,62‰), oławskim (0,27‰), polkowickim (0,27‰) i miliczkim (0,11‰). Najwyższy ubytek ludności odnotowano w Wałbrzychu (-6,77‰), powiecie jeleniogórskim (-6,75‰), Jeleniej Górze (-6,09‰).

Mapa 18. Przyrost/ubytok naturalny w gminach województwa dolnośląskiego w 2018 r.
 Map 18. Natural increase/decrease in gminas of dolnośląskie voivodship in 2018

Wśród 169 gmin województwa dolnośląskiego dodatni przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił w 29 jednostkach samorządu terytorialnego. Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił w gminach: Siechnice (8,36‰), Kobierzyce (7,60‰), Długołęka (7,55‰), Czernica (5,53‰), Kąty Wrocławskie (4,90‰), Żórawina (4,66‰), Cieszków (4,29‰), Miękinia (4,03‰). Natomiast najwyższy ubytek naturalny na 1000 ludności wystąpił w gminach: Duszniki-Zdrój (12,77‰), Karpacz (11,78‰), Szczawno-Zdrój (11,23‰), Świeradów-Zdrój (9,57‰), Szklarska Poręba (9,37‰), Piechowice (8,77‰), Ciepłowody (8,54‰), Złoty Stok (8,37‰), Legnickie Pole (8,20‰).

Wykres 10. Współczynnik dynamiki demograficznej w województwie dolnośląskim
 Chart 10. Demographic dynamics ratio in dolnośląskie voivodship

Zgodnie z założeniami prognozy ruchu naturalnego przewiduje się, że w województwie dolnośląskim liczba zgonów z roku na rok coraz bardziej będzie przewyższać liczbę urodzeń żywych, co pogłębi ubytek naturalny ludności. Prognozuje się, że w 2050 r. osiągnie wartość minus 14,8 tys. osób.

3.2. Urodzenia i dzietność kobiet

3.2. Births and total fertility

W 2018 r. województwo dolnośląskie było 5. województwem w kraju pod względem liczby urodzeń żywych zaraz po województwach: mazowieckim (60,5 tys., spadek o 2,2% w porównaniu do 2017 r. i o 0,4% do 2010 r.), śląskim (45,6 tys., spadek o 5,3% w porównaniu z 2017 r. i 10,9% z 2010 r.), wielkopolskim (38,8 tys., spadek o 4,1% w porównaniu z 2017 r. i 5,2% z 2010 r.) i małopolskim (37,9 tys., spadek o 0,8% w porównaniu z 2017 r. i wzrost o 2,2% z 2010 r.). Najwyższy spadek liczby urodzeń żywych wystąpił w województwie lubuskim – o 8,1% w porównaniu z 2017 r.

W województwie dolnośląskim zarejestrowano 27,9 tys. urodzeń, w tym 27,8 tys. urodzeń żywych i 104 martwe. Urodzeń żywych było o 2,2% mniej niż w 2017 r. i o 6,0% mniej niż w 2010 r. (kraj – spadek o 3,4% w porównaniu do 2017 r. i o 6,1% mniej niż w 2010 r.). W miastach urodziło się 18,9 tys. dzieci (tj. 67,9% ogółu urodzeń żywych w województwie), a na wsi – blisko 9,0 tys. (32,1%).

Współczynnik urodzeń żywych, określający liczbę urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w danym roku, wyniósł 9,6‰, w miastach – 9,5‰, na wsi – 9,8‰ (kraj ogółem – 10,1‰, miasta – 9,9‰, wieś – 10,4‰).

**Tabela 8. Urodzenia żywe w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII**

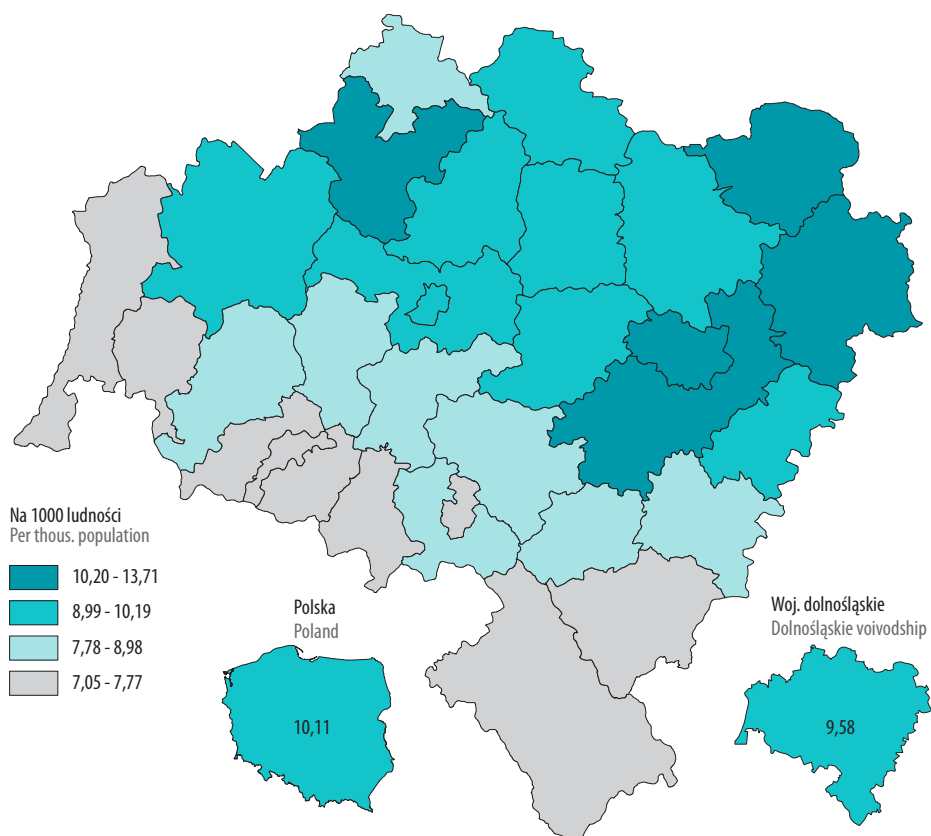
Table 8. Live births in dolnośląskie voivodship in 2018
As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Urodzenia Births		
	ogółem total	małżeńskie marital	pozamałżeńskie extramarital
Polska	389455	286444	103011
Dolnośląskie	27894	18201	9693
Kujawsko-pomorskie	19939	13368	6571
Lubelskie	20168	16251	3917
Lubuskie	9497	5409	4088
Łódzkie	23090	16265	6825
Małopolskie	37951	32157	5794
Mazowieckie	60654	46713	13941
Opolskie	8625	6291	2334
Podkarpackie	21612	18511	3101
Podlaskie	11846	9651	2195
Pomorskie	26594	18328	8266
Śląskie	42758	31810	10948
Świętokrzyskie	10749	8566	2183
Warmińsko-mazurskie	13734	8744	4990
Wielkopolskie	38907	27325	11582
Zachodniopomorskie	15437	8854	6583

Nadal wzrasta liczba urodzeń pozamałżeńskich. W 2018 r. poza małżeństwami urodziło się 9,6 tys. dzieci, tj. 34,7% ogółu w województwie. Od 2010 r. udział ten zwiększył się o ponad 5 p.proc. Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamałżeńskich był wyższy w miastach i wynosił 35,7%, podczas gdy na wsi – 32,7%. Najwyższy udział urodzeń pozamałżeńskich notowany był w województwach zachodniej Polski, a przede wszystkim w województwach: lubuskim (43,0%) i zachodniopomorskim (42,6%), a najniższy w Polsce południowej – w podkarpackim (14,3%) i małopolskim (15,3%).

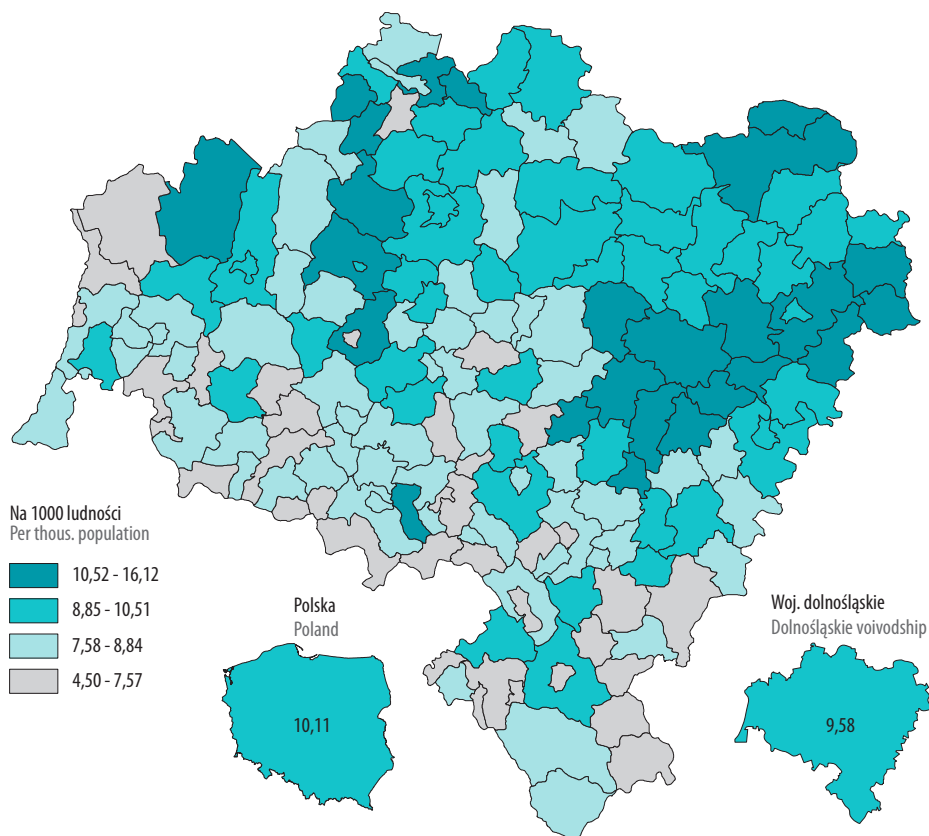
W powiatach województwa dolnośląskiego obserwowano znaczne zróżnicowanie liczby urodzeń. Najwięcej dzieci urodziło się we Wrocławiu (7,6 tys.), a najmniej w powiecie górowskim i powiecie kamienogórowskim (po 0,3 tys.). Do grupy powiatów, w których liczba urodzeń przekroczyła 1 tys. zaliczono: wrocławski (2,0 tys.), świdnicki (1,3 tys.), kłodzki (1,2 tys.), oleśnicki (1,1 tys.) i lubiński (1,0 tys.).

Mapa 19. Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 19. Live births per 1000 population by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018

Najwyższe wartości współczynnika urodzeń żywych na 1000 ludności obserwowano w powiecie wrocławskim (13,71‰), we Wrocławiu (11,84‰), powiecie milickim (11,27‰), oleśnickim (10,43‰), polkowickim (10,38‰), wołowskim (10,05‰), a najniższe w powiatach: jeleniogórskim (7,05‰), kłodzkim (7,33‰), w Jeleniej Górze (7,45‰) i Wałbrzychu (7,46‰).

Mapa 20. Urodzenia żywe na 1000 ludności według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 20. Live births per 1000 population by gminas in dolnośląskie voivodship in 2018

W przekroju gminnym w 2018 r. najwięcej urodzeń żywych na 1000 ludności zarejestrowano w gminie wiejskiej Siechnice (16,12‰) oraz miejsko-wiejskich: Cieszków (15,64‰), Długotęka (15,36‰) i Kobierzycy (14,57‰), zlokalizowanymi w obrębie obszaru metropolitalnego Wrocławia. Natomiast najniższe natężenie urodzeń żywych na 1000 ludności wystąpiło w południowej części województwa, w rejonach uzdrowiskowych, tj. w gminach: Karpacz (4,50‰), Złoty Stok (5,29‰), Szklarska-Poręba (5,29‰), Szczawno-Zdrój (5,35‰) i Polanica Zdrój (5,35‰).

W województwie dolnośląskim zbiorowość **kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat)**, czyli potencjalnych matek, liczyła w końcu 2018 r. 679,5 tys. kobiet, o 3,6 tys. kobiet mniej niż w 2017 r. (tj. o 0,5% mniej) oraz o 35,5 tys. mniej niż w 2010 r. (tj. o 5,3% mniej). Oprócz odnotowanego zmniejszenia stanu liczbowego kobiet w wieku 15-49 lat, nastąpiły zmiany w strukturze tej zbiorowości. Na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadało 50 kobiet w wieku do 25 lat, podczas gdy w 2010 r. – 54 kobiety.

W 2018 r. mieszkanki województwa dolnośląskiego najczęściej zostawały matkami w wieku 30-34 lata – 9,4 tys. kobiet, czyli 33,8% ogółu matek oraz w wieku 25-29 lat – 8,6 tys. kobiet, czyli 30,9% (wobec odpowiednio 33,2% i 32,8% przeciętnie w kraju).

Matki ze starszych grup wiekowych (35 lat i więcej) urodziły 5,4 tys. noworodków żywych (19,3 ogółu urodzeń żywych), a w wieku poniżej 25 lat – 4,4 tys. (15,9%). Podobnie w skali kraju, wzrósł odsetek urodzeń żywych, których matki miały powyżej 34 lat (do 18,4% z 12,0% w 2010 r.), a zmniejszył się udział matek poniżej 25 lat (do 15,7% z 23,3% w 2010 r.).

Ważnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności jest płodność, tj. natężenie urodzeń w badanej populacji kobiet będących w wieku rozrodczym. Podstawowym miernikiem płodności kobiet jest **współczynnik płodności kobiet** w wieku 15-49 lat.

Współczynnik płodności to stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym (15-49 lat).

W 2018 r. współczynnik płodności wynosił 41,0, sytuując województwo dolnośląskie na 8. miejscu w kraju. Najwyższy poziom współczynnika wystąpił w województwach: pomorskim (47,7) i mazowieckim (47,2, w tym warszawski stołeczny – 48,6, mazowiecki regionalny – 45,2), najniższy w: opolskim (37,1) i świętokrzyskim (37,1), w kraju – 43,0.

Podobnie jak w kraju, w województwie dolnośląskim w latach 2000-2010 płodność kobiet uległa zwiększeniu, w 2000 r. średnio wśród 1000 kobiet w wieku 15-49 lat 32 kobiety zostały matkami, a w 2010 r. – 42. W latach 2010-2015 odnotowano już spadek płodności kobiet – w 2015 r. średnio na 1000 kobiet będących w wieku rozrodczym przypadało 38 urodzeń żywych (tj. o 4 mniej niż w 2010 r.). W 2016 r. widoczny był niewielki wzrost płodności kobiet – do poziomu 40 urodzeń żywych, a w 2018 r. – dalszy niewielki wzrost – do poziomu 41 urodzeń żywych (pomimo zmniejszenia liczebności kobiet w wieku rozrodczym).

Natężenie urodzeń w populacji kobiet w wieku rozrodczym kształtowało się odmiennie w poszczególnych przedziałach wieku. Podobnie jak w latach poprzednich, wiek najwyższej płodności kobiet pozostał bez zmian – w grupie 25-29 lat, w której w 2018 r. kształtował się na poziomie 91 urodzeń żywych na 1000 kobiet w tym wieku (w 2010 r. – 85 urodzeń). Następnie, im starsza grupa wieku, tym płodność kobiet zmniejszała się, przy czym nadal zdecydowanie wyższą płodność odnotowano w grupie wiekowej 30-34 lata (78 urodzeń) niż w grupie 20-24 lata (49 urodzeń, czyli o 29 urodzeń mniej).

Najwyższa płodność kobiet w grupie wieku 25-29 lat odnotowana została we wszystkich województwach. W 2018 r. wśród województw najniższą płodnością kobiet w tej grupie wiekowej wyróżniały się województwa: wielkopolskie (110 urodzeń żywych, tj. o 19 więcej niż województwie dolnośląskim), pomorskie (108 urodzeń, tj. o 17 więcej), mazowieckie (105, o 14 więcej) i małopolskie (104, o 13 więcej).

Podstawowymi syntetycznymi miarami analizy procesu zastępowalności pokoleń są współczynniki budowane na podstawie cząstkowych współczynników płodności i tablic wymieralności, tj. współczynnik dzietności, współczynnik reprodukcji brutto i współczynnik reprodukcji netto.

Od ponad 20 lat liczba urodzeń jest na tyle niska, że nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń i wartość współczynnika dzietności kształtuje się poniżej 2.

Współczynnik dzietności to suma cząstkowych współczynników płodności. Oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

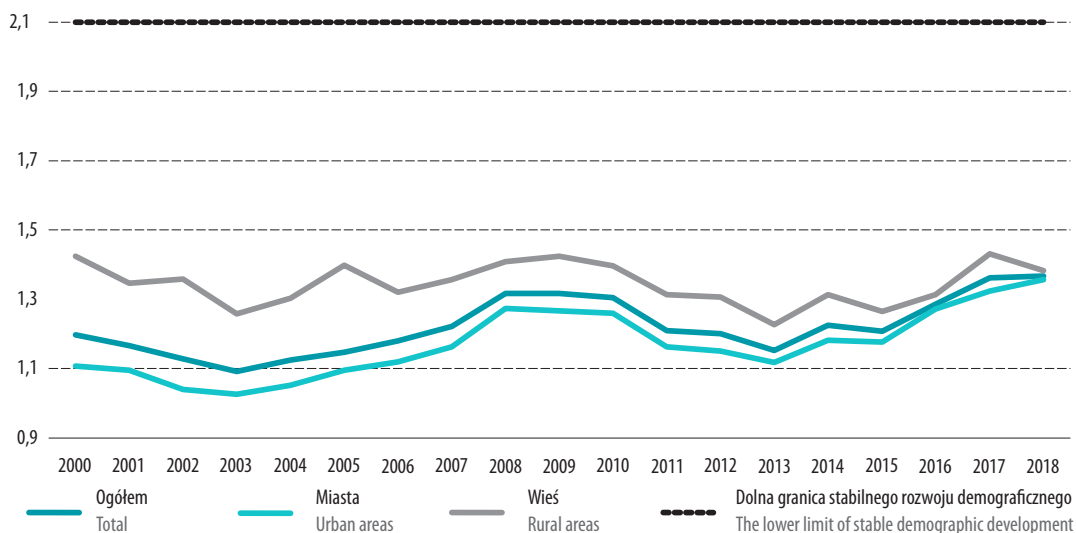
Współczynnik dzietności ogólnej powinien kształtować się na poziomie od 2,10 do 2,15, co oznacza, że na statystyczną kobietę w wieku 15–49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego. Wówczas wielkość ta staje się korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego.

W 2018 r. w województwie dolnośląskim **współczynnik dzietności** osiągnął poziom 1,367 i był znacznie wyższy niż w roku poprzednim (w 2017 r. – 1,361, a w 2010 r. – 1,288). Zatem, przy założeniu, że w poszczególnych fazach okresu rozrodczego (15–49 lat) kobiety rodziłyby z intensywnością obserwowaną wśród kobiet w badanym roku, to 1000 kobiet urodziłyby przeciętnie 1367 dzieci, tj. o 6 dzieci więcej niż w 2017 r. i o 79 więcej niż w 2010 r.

Pod względem wartości tego wskaźnika województwo dolnośląskie zajmowało 10. miejsce wśród pozostałych województw (wobec 14. miejsca w 2017 r.). Wartość współczynnika w przekroju województw wskazywała, iż na 1000 kobiet przypadają od 1255 urodzeń żywych w województwie opolskim do 1598 w województwie pomorskim (wobec przeciętnej w kraju na poziomie 1435 urodzeń żywych).

Wykres 11. Współczynnik dzietności ogólnej

Chart 11. Total fertility rate

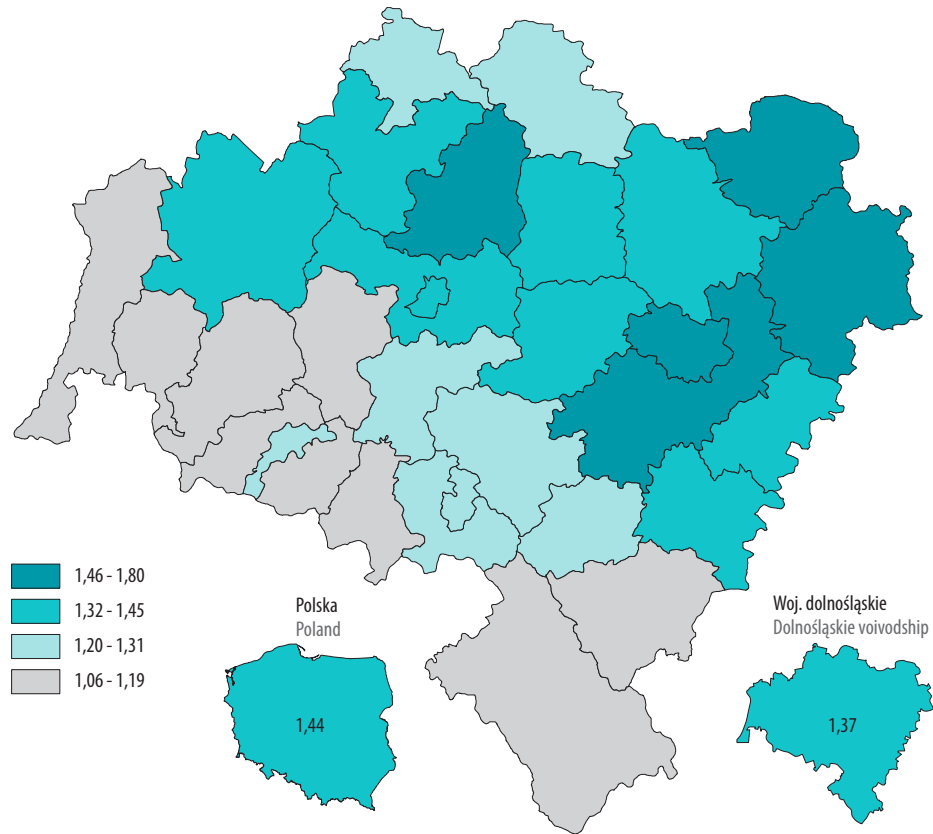

Największa dzietność kobiet wystąpiła w powiatach: wrocławskim (1,798), milickim (1,657), we Wrocławiu (1,470), w powiecie oleśnickim (1,469), lubińskim (1,465), polkowickim (1,443), wołowskim (1,440), w Legnicy (1,435), w powiecie trzebnickim (1,396) i średzkim (1,381).

Jednakże w żadnym z tych powiatów nie odnotowano odpowiedniego poziomu urodzeń, który gwarantowałby prostą zastępowalność pokoleń.

Najtrudniejsza sytuacja występowała w powiecie jeleniogórskim (1,058).

Mapa 21. Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 21. Total fertility rate by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018

Modyfikacją współczynnika dzietności, przy wyodrębnieniu z ogólnej liczby urodzeń żywych urodzeń dzieci płci żeńskiej, jest współczynnik reprodukcji brutto, który informuje, w jakim stopniu generacja matek zostanie zastąpiona przez populację córek przy niezmiennych warunkach płodności i braku umieralności. W 2018 r. w województwie dolnośląskim współczynnik reprodukcji brutto wyniósł 0,662 (w 2017 r. – 0,666, a w 2010 r. – 0,620), przy przeciętnej w kraju 0,696 (0,707 w 2017 r. i 0,662 w 2010 r.) i była to jedna z niższych wartości wśród pozostałych województw (10. lokata).

Przy założeniu stałego wzorca płodności z danego roku, średnio na każde 1000 kobiet w wieku rozrodczym przypadały w województwie dolnośląskim 662 żywo urodzone córki (tj. o 4 córki mniej niż w 2017 r., ale o 42 córki więcej niż w 2010 r.). Przy niezmiennych warunkach płodności i braku umieralności generacja matek zostałaby zastąpiona przez znacznie mniejszą populację córek – mniejszą o 33,8% (w 2017 r. mniejszą o 33,4%, a w 2010 r. o 38,0%).

Inną miarą procesu zastępowalności pokoleń, relacji między populacją matek i córek jest współczynnik reprodukcji netto, który w odróżnieniu od współczynnika reprodukcji brutto, także charakteryzuje aktualną płodność, ale z uwzględnieniem dodatkowo występowania umieralności. Ponieważ współczynnik reprodukcji netto uwzględnia proces umierania, stąd jego wartość jest zawsze mniejsza od wartości współczynnika reprodukcji brutto.

Obliczony na podstawie danych za 2018 r. współczynnik reprodukcji netto w skali całego kraju osiągnął wartość 0,690, czyli przy założeniu stałego wzorca płodności (niezmiennego poziomu cząstkowych współczynników płodności) i przy niezmiennym poziomie umieralności, zgodnej z tablicami trwania życia dla danego okresu, populacja córek, które dożyją wieku swoich matek i zastąpią swoje matki w prokreacji stanowiła 69,0% wyjściowej populacji matek. W województwie dolnośląskim współczynnik reprodukcji netto nadal kształtował się na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju - 0,656 w 2018 r. (populacja córek, które dożyją wieku swoich matek i zastąpią swoje matki w prokreacji stanowiła 65,6% wyjściowej populacji matek). Odnotowana wartość współczynnika reprodukcji netto była jedną z niższych wśród województw – 10. lokata, przed województwami: opolski, świętokrzyskim, zachodniopomorskim, lubelskim lubuskim i warmińsko-mazurskim. Najwyższy poziom zastępowalności przez córki swoich matek w prokreacji wystąpił w województwie pomorskim i był na poziomie 76,7% wyjściowej populacji matek.

Statystyki obejmują także dane dotyczące urodzeń według miesięcy i dni tygodnia. Najwięcej dzieci w województwie dolnośląskim urodziło się latem w okresie czerwiec – sierpień, tj. 7,5 tys. dzieci (26,8% ogółu urodzeń), w tym w lipcu 2,6 tys. (9,2% ogółu urodzeń). Najmniej urodzeń miało miejsce w niedzielę (2,8 tys., 10,0% ogółu) i sobotę (2,9 tys., 10,5%), a najwięcej we wtorki 4,8 tys. (17,2%).

Dzieci rodziły się najczęściej w 37-41 tygodniu życia – 25,5 tys. (99,9% urodzeń żywych). Z ciąży trwającej powyżej 42 tygodni urodziło 149 dzieci (100,0% urodzeń żywych). Najwięcej noworodków ważyło od 3000-3499 g (38,4% ogółu urodzonych dzieci), następnie 3500-3999 g (29,9%).

W 2018 r. w województwie dolnośląskim w ramach pojedynczych porodów urodziło się 27,1 tys. dzieci. Ponadto w ramach porodu bliźniaczego urodziło się 740 dzieci, 15 z trojaczego i 4 z czworaczego. Bliźnięta rodziły matki w wieku 25-39 lat (241 bliźniąt u matek z grupy wiekowej 30-34, 214 z grupy wiekowej 25-29, a 201 z grupy wiekowej 35-39). Trojaczki pojawiły się w grupie wiekowej matek 20-24 – 6, 35-39 – 6 i 30-34 – 3, a kolei czworaczki w grupie wiekowej 30-34 lata.

3.3. Umieralność

3.3. Deaths

Zgony są drugą, po urodzeniach, składową ruchu naturalnego, która wpływa na kształtowanie się stanu i struktury ludności. Umieralność opisywana jest za pomocą liczby zgonów, ogólnych (surowych) i cząstkowych współczynników zgonów oraz współczynnika zgonów niemowląt wraz z danymi o przeciętnym trwaniu życia. Mierniki te służą do określenia takich cech umieralności jak: ogólny poziom zjawiska, kierunek i tempo zmian w czasie, natężenie zjawiska w układzie przestrzennym według płci, wieku i przyczyn zgonów.

W 2018 r. w województwie dolnośląskim zmarło 33,0 tys. mieszkańców, czyli o 1,0 tys. więcej niż w 2017 r. (tj. więcej o 4,8%) i o 3,3 tys. więcej niż odnotowana wielkość w 2010 r. (o 11,0%). W dolnośląskich miastach zmarło 23,5 tys. osób, a na wsi 9,5 tys.

W 2017 r. częstość zgonów obu płci w grupie osób 65 lat i więcej była blisko 3-krotnie wyższa niż w wieku 0–64 lata. W przedziale wiekowym do 64 roku życia odnotowano ponad 2-krotnie więcej zgonów mężczyzn niż kobiet. Natomiast w przedziale wieku 65 lat i więcej odnotowano o 2,7 tys. więcej zgonów kobiet.

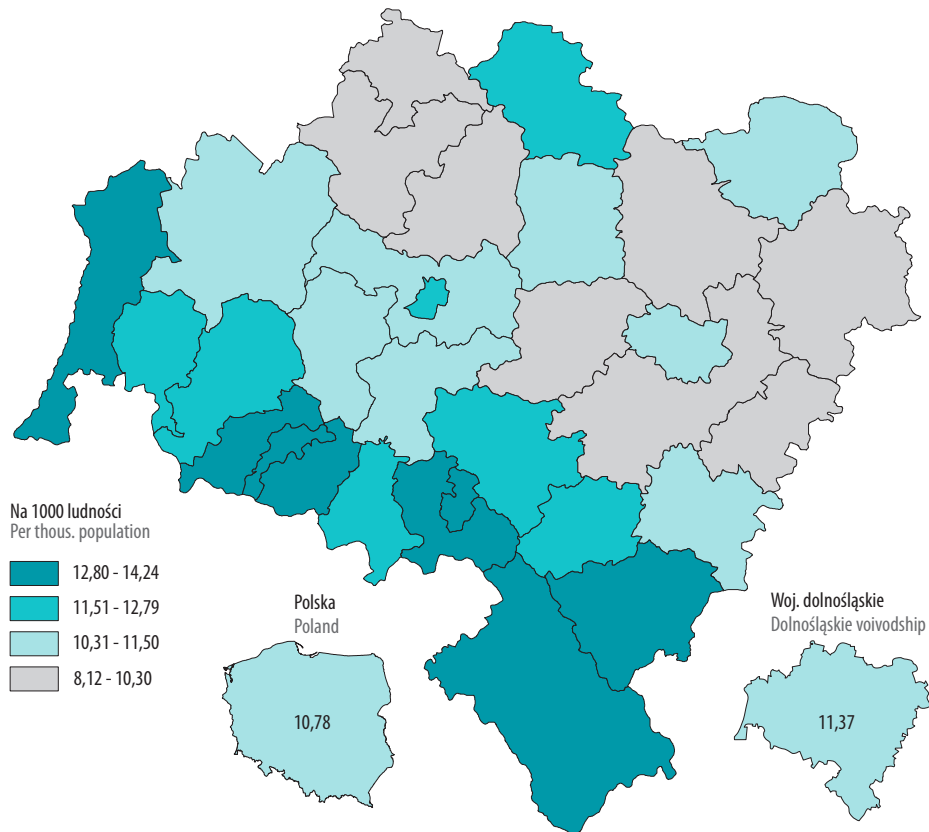
Struktura zgonów według płci potwierdza w dalszym ciągu niekorzystną relację – określaną nadumieralnością mężczyzn względem kobiet. W 2018 r. odnotowano o 3,2 p.proc. więcej zgonów mężczyzn niż kobiet.

Współczynnik zgonów na 1000 ludności w województwie dolnośląskim wynosił 11,37‰ (kraj - 10,78‰), w miastach – 11,81‰ (kraj - 11,05‰), na wsi – 10,41‰ (kraj - 10,37‰). Był to jeden z najwyższych współczynników w kraju po województwach: łódzkim (12,79‰), świętokrzyskim (11,75‰) i śląskim (11,49‰).

Najmniej osób zmarło w powiatach górowskim (0,4 tys.) i milickim (0,4 tys.), a najwięcej we Wrocławiu (7,1 tys.). Do grupy powiatów, w których zarejestrowana liczba zgonów przekroczyła 1,5 tys. należały: powiat kłodzki (2,1 tys.), świdnicki (1,8 tys.) i Wałbrzych (1,6 tys.).

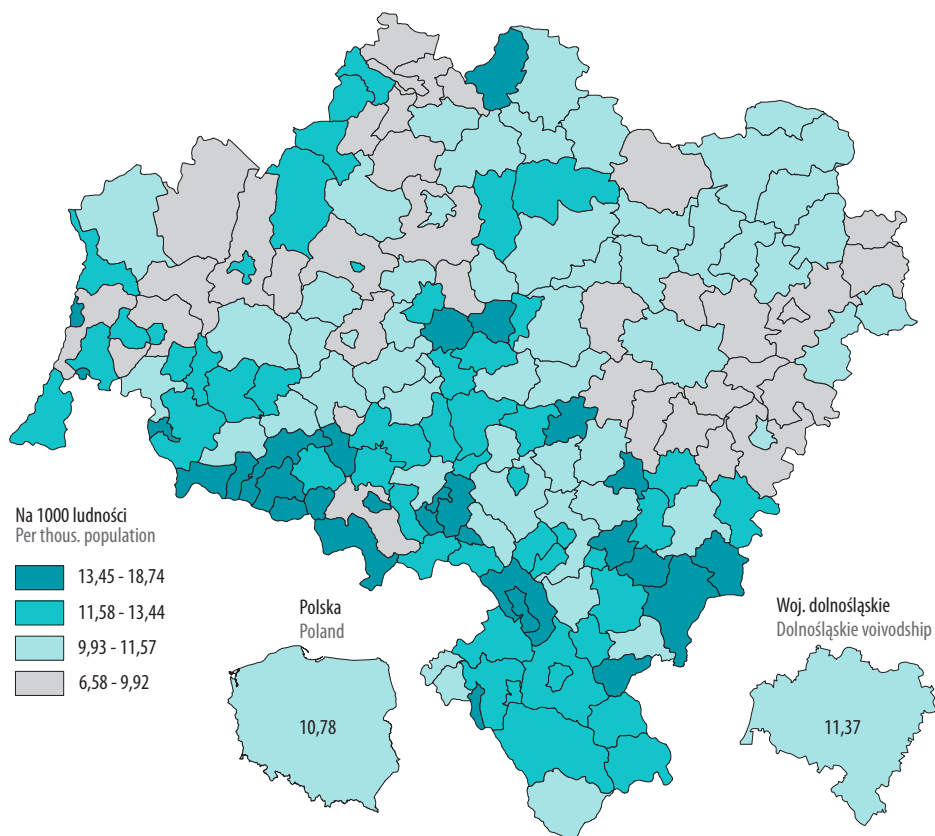
W powiatach województwa dolnośląskiego obserwowano zróżnicowanie liczby zgonów. Najniższą wartość współczynnika natężenia zgonów odnotowano w powiecie wrocławskim (8,12‰), a najwyższą w Wałbrzychu (14,24‰).

Mapa 22. Zgony według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Map 22. Deaths by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018

W przekroju gminnym najmniej zgonów na 1000 ludności, tj. poniżej 8, zarejestrowano w gminach: Czer-nica (6,85‰), Kobierzyce (6,97%), Międzybórz (7,05‰), Kąty Wrocławskie (7,32‰), Siechnice (7,76‰), Długołęka (7,81‰) i Lubin (7,94‰), a najwięcej w Dusznikach Zdroju (18,74‰), Ciepłowodach (17,42‰), Legnickim Polu i Mietkowie (16,97‰). Rozpiętość współczynnika natężenia zgonów w przekrojach gmin była znacznie większa niż w powiatach.

Mapa 23. Zgony według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 23. Deaths by gminas in dolnośląskie voivodship in 2018

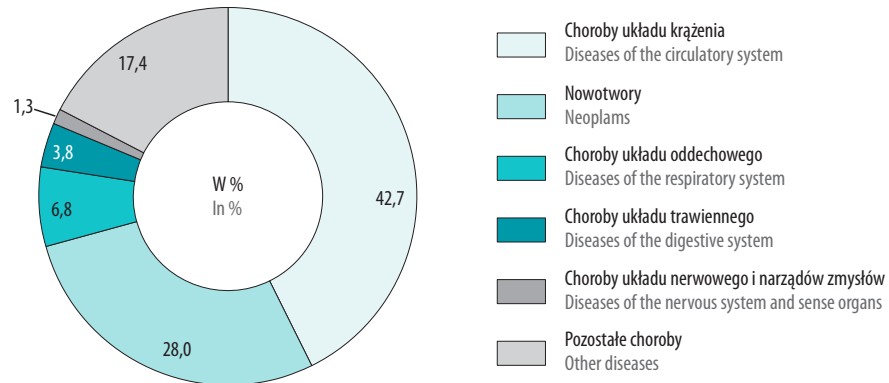

Głównymi przyczynami zgonów mieszkańców województwa dolnośląskiego były choroby układu krążenia i nowotwory. W 2017 r.³ w ogólnej liczbie zgonów, która wynosiła 32,0 tys., zgony z wymienionych przyczyn stanowiły razem 70,7%, a ich udział był wyższy o 2,7 p.proc. niż w kraju (68,0%).

Województwo dolnośląskie należało do regionów z największym udziałem nowotworów w ogólnej liczbie zgonów (28,0%), po województwach: kujawsko-pomorskim (29,3%), wielkopolskim (28,6%) i pomorskim (28,5%), a najniższy odsetek wystąpił w województwie podlaskim (23,4%). Z kolei na 9. miejscu w Polsce było pod względem udziału chorób układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów (42,7%). Najwyższy odsetek zgonów z tej przyczyny wystąpił w województwie świętokrzyskim (48,7%), a najniższy w wielkopolskim (35,5%).

³ Ze względu na prowadzone szczegółowe analizy dotyczące przyczyn zgonów, prezentacja danych ulega wydłużeniu do 1 roku. W związku z tym w niniejszym opracowaniu podano dane za 2017 r. Użyte nazewnictwo poszczególnych chorób lub ich grup jest zgodne z X-Rewizją Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych.

Wykres 12. Struktura zgonów według przyczyn w województwie dolnośląskim w 2017 r.
Chart 12. Structure of deaths by causes in dolnośląskie voivodship in 2017

W 2017 r. w porównaniu z 2016 r. obserwowano spadek liczby zgonów z powodu:

- chorób układu krążenia - chorób nadciśnieniowych (spadek o 23,5%),
- chorób układu kostnowstawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (spadek o 21,7%),
- chorób układu trawiennego - chorób przewlekłych wątroby i marskości wątroby (spadek o 7,0%),
- niektórych chorób zakaźnych i pasożytniczych (spadek o 5,9%),
- zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu (spadek o 4,9%), w tym:
 - o wypadków i nieszczęśliwych następstw wypadków (spadek o 2,4%), zwłaszcza komunikacyjnych (spadek o 4,7%),
 - o samobójstw (spadek o 8,4%),
 - o zabójstw (spadek o 18,2%),
- chorób układu moczowo-płciowego (spadek o 2,2%),
- zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej – cukrzycy (spadek o 0,01%).

W tym samym okresie obserwowano niekorzystne zjawisko wzrostu liczby zgonów z powodu:

- chorób skóry i tkanki podskórnej (wzrost o 50,0%),
- chorób układu nerwowego i narządów zmysłów (wzrost o 22,3%),
- niektórych stanów rozpoczynających się w okresie okołoporodowym (wzrost o 21,8%),
- chorób krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektórych chorób przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych (wzrost o 20,0%),
- chorób układu oddechowego (wzrost o 14,2%), np.: zapalenia płuc, zapalenia oskrzeli, rozedmy i astmy (wzrost o 21,8%),
- zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (wzrost o 11,6%),
- objawów, cech chorobowe oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowanych (wzrost o 7,7%),
- zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu, np.: wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków komunikacyjnych w ruchu pojazdów silnikowych (wzrost o 6,9%),
- chorób układu krążenia (wzrost o 6,1%), np.: chorób niedokrwiennych serca (wzrost o 4,5%), chorób naczyń mózgowych (wzrost o 0,9%), miażdżycy (wzrost o 16,0%),

- nowotworów (wzrost o 2,7%), w tym:
 - o nowotworów złośliwych (wzrost o 2,2%), np.: żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu (wzrost o 12,4%), tchawicy, oskrzeli i płuc (wzrost o 0,2%), kobiecych piersi i szyjki macicy (wzrost o 9,7%),
- zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej (wzrost o 1,0%).

Statystyka zgonów według przyczyn pozwala na określenie potrzeb i wynikających z nich zadań głównie w zakresie ochrony zdrowia. Szczególne znaczenie mają w tym zakresie dostępne dane dotyczące umieralności z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów, które jak wspomniano wcześniej, łącznie stanowią wysoki odsetek wśród przyczyn zgonów.

Umieralność z powodu chorób układu krążenia

Województwo dolnośląskie jest jednym z województw o najwyższej liczbie zgonów na choroby układu krążenia – 4. miejsce w Polsce po województwach: śląskim (22,2 tys. zgonów), mazowieckim (21,5 tys.) i małopolskim (blisko 15,0 tys.).

W 2017 r. w województwie dolnośląskim zarejestrowano 13,7 tys. zgonów z powodu **chorób układu krążenia**. Zaobserwowano nie tylko wysoki udział liczby zgonów z tej przyczyny w ogólnej liczbie zgonów (42,7%), ale także niekorzystny wzrost umieralności (o 6,1%) w porównaniu do roku poprzedniego.

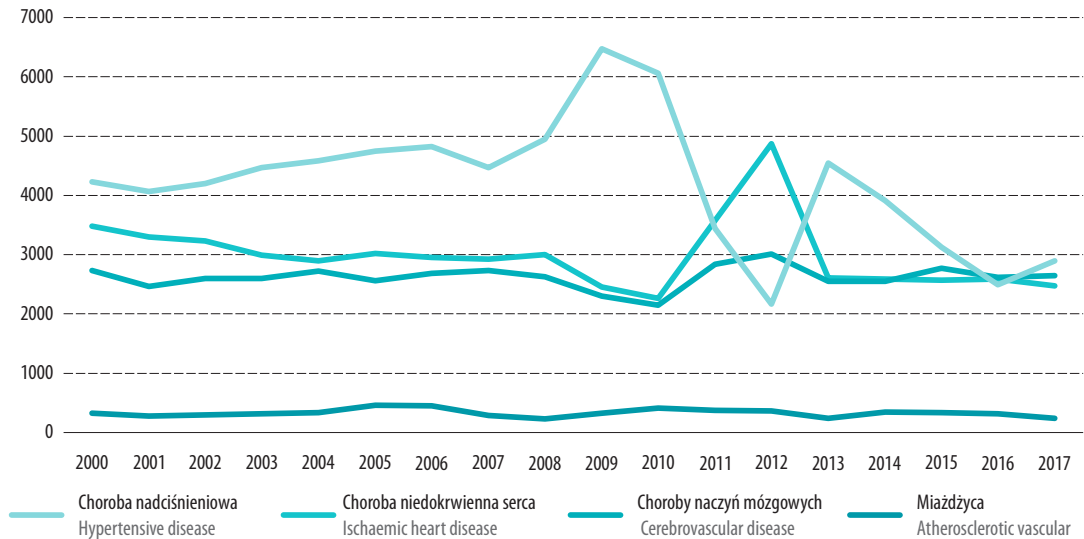
Na 100 tys. ludności województwa 417,7 osób umierało z powodu chorób krążenia, co plasowało województwo na 6. miejscu w Polsce po województwach: świętokrzyskim (558,7 zgonów), opolskim (509,5), łódzkim (496,5), lubelskim (490,5) i śląskim (488,6).

W województwie dolnośląskim najczęstszymi przyczynami zgonów z powodu chorób zaliczanych do chorób układu krążenia były:

- miażdżyca (2,9 tys. zgonów),
- choroby naczyń mózgowych (2,6 tys. zgonów),
- choroba niedokrwienna serca (2,5 tys. zgonów),
- choroba nadciśnieniowa (241 zgonów).

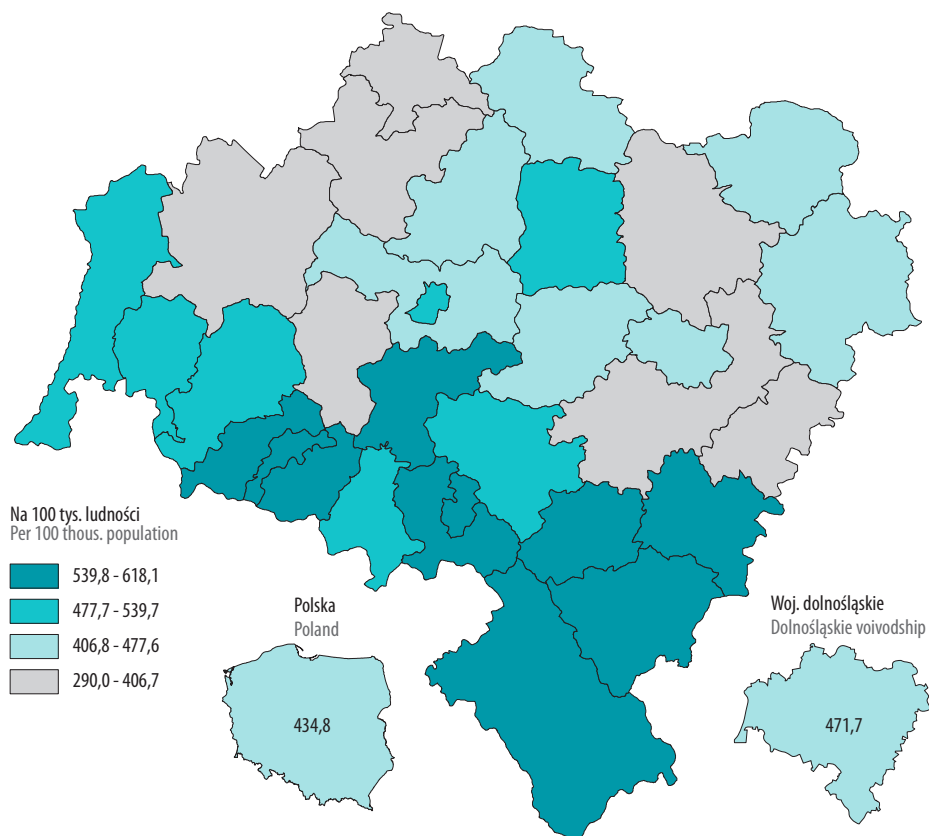
W 2017 r. w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost liczby zgonów z powodu chorób naczyń mózgowych (wzrost o 22,9%) i choroby niedokrwiennej serca (wzrost o 9,5%). Korzystnym zjawiskiem było zmniejszenie liczby zgonów z powodu miażdżycy (o 52,2%) i choroby nadciśnieniowej (o 41,9%).

Wykres 13. Zgony z powodu wybranych chorób układu krążenia w województwie dolnośląskim
 Chart 13. Deaths caused by selected diseases of the circulatory system in dolnośląskie voivodship

W 2017 r. w 6-ciu powiatach województwa dolnośląskiego udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia przekroczył 45% ogólnej liczby zgonów. Najwyższy udział odnotowano w powiecie wołowskim (48,4%), jaworskim (48,0%), strzelińskim (46,9%), wałbrzyskim (46,5%), dzierzoniowskim (45,6%) i jeleniogórski (45,2%). Najniższa umieralność z powodu chorób układu krążenia wystąpiła w powiecie głogowskim (37,4%) i złotoryjskim (37,4%).

Mapa 24. Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2017 r.
 Map 24. Deaths of people due to cardiovascular disease population by powiats in 2017

W 2017 r. w przeliczeniu na 100 tys. ludności, w województwie dolnośląskim przypadły 472 zgony wywołane chorobami układu krążenia. Wyższe wskaźniki od wojewódzkiego odnotowano w 16 powiatach, w tym najwyższy w Wałbrzychu – 618 zgonów na 100 tys. ludności, a najniższe w powiecie wrocławskim – 290 zgonów na 100 tys. ludności.

Umieralność z powodu nowotworów

Województwo dolnośląskie jest jednym z regionów o najwyższej liczbie zgonów na nowotwory w kraju. W 2017 r. zarejestrowano blisko 9 tys. zgonów z uwagi na tę przyczynę, co stanowiło 28,0% w ogólnej liczbie zgonów w województwie i 8,4% zgonów w kraju.

W województwie występował także jeden z najwyższych poziomów zgonów z powodu chorób nowotworowych na 100 tys. ludności (309,3), co plasowało region na niechlubnym 2. miejscu w kraju zaraz po województwie śląskim (313,3). Najmniej zgonów na choroby nowotworowe na 100 tys. ludności wystąpiło w województwach: podkarpackim (227,9) oraz podlaskim (247,0).

Województwo dolnośląskie znalazło się na 1. miejscu w kraju pod względem umieralności na nowotwory złośliwe na 100 tysięcy ludności (291,9). Najmniej osób zmarło na nowotwory złośliwe w województwie podkarpackim – 207,1 osoby na 100 tys. ludności.

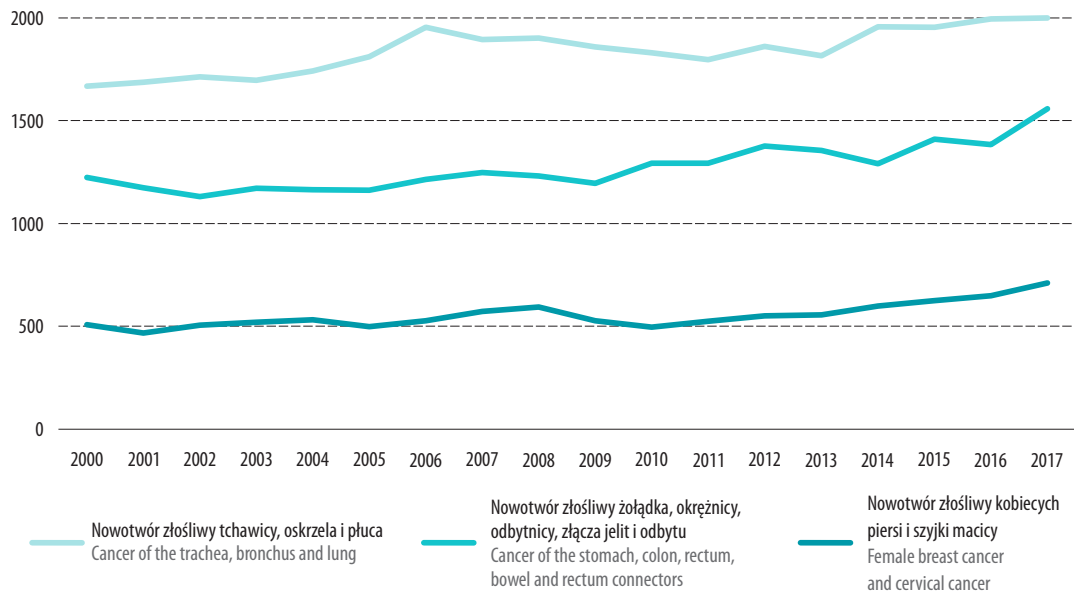
W porównaniu z 2016 r. niekorzystnym zjawiskiem był wzrost umieralności na nowotwory o 2,7%.

Najczęściej rejestrowanymi przyczynami zgonów z powodu chorób nowotworowych były zgony spowodowane nowotworami złośliwymi:

- tchawicy, oskrzeli i płuc (blisko 2 tys. osób),
- żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu (1,6 tys. osób),
- piersi i szyjki macicy (0,7 tys. osób).

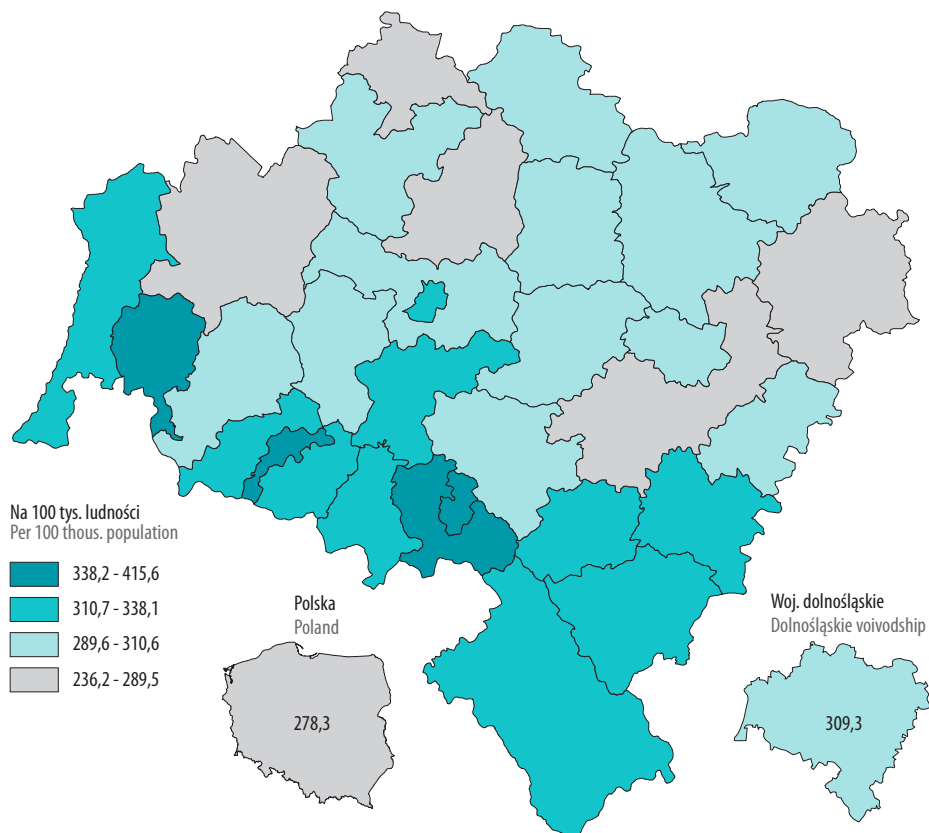
W porównaniu z 2010 r. wzrosła o 20% liczba zgonów z powodu nowotworów, w tym tchawicy, oskrzeli i płuc o 9,2%, o 20,3% z powodu chorób żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu, a aż o 43,3% z powodu nowotworu piersi.

Wykres 14. Zgony z powodu wybranych chorób nowotworowych w województwie dolnośląskim
Chart 14. Deaths caused by selected diseases of neoplasms in dolnośląskie voivodship

W 28-tu powiatach województwa dolnośląskiego odnotowano ponad 25-cio procentowy udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w powiecie, a w 5-ciu – 30%. Najwyższy udział odnotowano w powiatach: wrocławskim (31,9%), milickim (31,7%), oławskim (31,4%), trzebnickim (30,8%), polkowickim (30,3%).

Mapa 25. Zgony z powodu chorób nowotworowych według powiatów w 2017 r.
 Map 25. Deaths of people due to neoplasms disease by powiats in 2017

W 2017 r. na 100 tys. ludności w województwie przypadało ponad 309 zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi. W 13 powiatach wskaźniki były wyższe od wojewódzkiego. Najwięcej, blisko 416, zgonów na 100 tys. ludności odnotowano w Wałbrzychu, 388 w Jeleniej Górze, 352 w powiecie lubańskim, a najmniej – 236 zgonów w powiecie wrocławskim.

Umieralność na pozostałe choroby

W 2017 r. w województwie dolnośląskim na choroby układu oddechowego zmarło 2,2 tys. osób, w tym na zapalenia płuc, oskrzeli, rozedmę i astmę blisko 1,5 tys. osób.

Z powodu chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej zmarło 36 osób, wad rozwojowych wrodzonych, zniekształceń i aberracji chromosomowych – 70 osób, objawów, cech chorobowych oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowanych odnotowano – 2,2 tys. osób.

Wzrosła także liczba zgonów w wyniku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowań (278 zgonów), czy chorób układu nerwowego i narządów zmysłów (423 zgony).

Wysoki poziom umieralności spowodowany był także zewnętrznymi przyczynami zachorowania i zgonu – w 2017 r. odnotowano blisko 1,4 tys. zgonów. Do tej grupy przyczyn zgonów zalicza się m.in. wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków (944 zgony), samobójstwa (371 zgonów) oraz zabójstwa (27 zgonów).

Umieralność niemowląt

W 2017 r. wśród 121 zgonów niemowląt, najczęściej występującymi przyczynami były: niektóre stany powstające w okresie okołoporodowym (55,4% w ogólnej liczbie zgonów niemowląt).

W 2018 r. zarejestrowano 118 zgonów, tj. o 2,5% mniej w porównaniu z 2017 r. Najniższy poziom zgonów wystąpił w 2015 r. – 100.

Zgony noworodków jest to liczba zgonów dzieci w wieku do 28 dni (0-27 dób).

Zgony niemowląt jest to liczba zgonów dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.

Współczynnik zgonów niemowląt jest to stosunek liczby zgonów niemowląt w badanym okresie do liczby urodzeń żywych w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Współczynnik zgonów niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych, w porównaniu z poprzednim rokiem był niższy o 0,1 punktu promilowego i wynosił 4,25‰, a wyższy od najniższego w 2015 r. o 0,44 punktu promilowego. Przeciętnie w kraju odnotowano 3,85 zgonu niemowląt na 1000 urodzeń żywych. Wyższy wskaźnik niż w województwie dolnośląskim wystąpił jedynie w województwie łódzkim (4,43). Najmniej niemowląt na 1000 urodzeń żywych zmarło w województwie małopolskim (2,88).

W analizowanym roku umieralność niemowląt w miastach kształtowała się na znacznie niższym poziomie niż na wsi – odpowiednio 3,92 zgonu na 1000 urodzeń żywych w miastach oraz 1,93 na wsi (w 2017 r. w miastach 4,19, a na wsi 4,40).

Podobnie jak w skali całego kraju niemowlęta płci męskiej umierały z nieznacznie większą intensywnością niż niemowlęta płci żeńskiej. W 2018 r. w województwie dolnośląskim zmarło 65 niemowląt płci męskiej oraz 53 niemowlęta płci żeńskiej. Wśród chłopców współczynnik zgonów niemowląt wyniósł 4,54, a wśród dziewcząt – 3,94 (przeciętnie w kraju odpowiednio 4,17 – wśród chłopców oraz 3,50 – wśród dziewcząt) na 1000 urodzeń żywych.

W ogólnej liczbie zmarłych niemowląt większość dzieci umiera w okresie noworodkowym, tj. przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia – w 2018 r. stanowiły one 66,9% ogółu zgonów niemowląt (w kraju 71,5%), w tym 45,8% stanowiły zgony w pierwszym tygodniu życia (w kraju 53,7%). W 2018 r. w przeliczeniu na 1 tys. urodzeń żywych przypadało średnio w województwie dolnośląskim 2,84 zgonu niemowląt w wieku do 28 dni (przeciętnie w kraju 2,75 zgonu).

Natężenie zgonów niemowląt w pierwszym tygodniu życia w przekroju województw kształtowało się na poziomie od 217 zgonów na 100 tys. urodzeń żywych w województwie małopolskim do 343 zgonów w województwie łódzkim.

Umieralność noworodków determinowana jest także wagą w chwili urodzenia dziecka. Szczególnie duże ryzyko zgonu dotyczy noworodków o małej masie ciała. W ogólnej liczbie zgonów niemowląt dzieci o wadze 2500 g i więcej stanowiły 28,0% (w 2017 r. – 33,1%), natomiast dzieci o wadze poniżej 2500 g – 72,0% (w 2017 r. – 66,9%), w tym o wadze poniżej 1500 g – 61,0% (w 2017 r. – 48,8%).

3.4. Trwanie życia

3.4. Life expectancy

Poprawa kondycji zdrowotnej społeczeństwa poprzez rozwój nowoczesnych metod leczenia, coraz zdrowszy styl życia mają odzwierciedlenie w wydłużeniu życia mężczyzn i kobiet. Jednocześnie nadal utrzymuje się duża różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia mężczyzn i kobiet.

Statystyczny mężczyzna w województwie dolnośląskim w 2018 r. żył przeciętnie ponad 73 lata. W porównaniu z 2010 r. jego życie było dłuższe o 1,5 roku, natomiast w porównaniu do ubiegłego roku krótsze o blisko 4 miesiące. Natomiast statystyczna kobieta żyła przeciętnie blisko ponad 81 lat i w porównaniu z 2010 r. jej życie wydłużyło się o 1 rok i 1 miesiąc.

Tabela 9. Przeciętne dalsze trwanie życia noworodka
Table 9. The average life expectancy

Wyszczególnienie Specification		Mężczyźni Males			Kobiety Females		
		ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Ogółem Total	2000	68,8	69,2	67,9	77,6	77,5	77,8
	2005	70,4	70,7	69,6	78,9	79,1	78,3
	2010	71,7	72,1	70,7	80,2	80,2	80,2
	2011	72,1	72,4	71,2	80,5	80,5	80,5
	2012	72,3	72,6	71,4	80,3	80,5	79,8
	2013	72,5	72,7	71,9	80,9	80,9	80,5
	2014	73,1	73,4	72,4	81,1	81,2	80,8
	2015	73,2	73,4	72,6	81,0	81,1	80,6
	2016	73,5	74,0	72,3	81,4	81,5	80,8
	2017	73,5	73,9	72,6	81,1	81,2	80,6
	2018	73,2	73,6	72,5	81,3	81,5	80,7
Podregiony: Subregions:							
	jeleniogórski	72,1	72,3	71,8	81,1	81,1	80,9
	legnicko-głogowski	73,3	73,5	72,6	80,6	80,9	79,6
	wałbrzyski	72,3	72,2	72,6	80,6	80,7	80,3
	wrocławski	73,2	73,9	72,8	81,4	81,6	81,2
	Wrocław	75,4	75,4	x	82,5	82,5	x

Średnia liczba lat, jaką miała jeszcze do przeżycia nowonarodzona dziewczynka była o 8 lat i 1 miesiąc większa niż średnia liczba lat, jaką miał jeszcze do przeżycia nowonarodzony chłopiec.

Porównując dwa środowiska: miasta i wieś otrzymano, iż w miastach przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn i kobiet kształtuje się na poziomie nieznacznie wyższym niż na wsi. Osoby mieszkające w miastach żyją średnio dłużej niż zamieszkali na wsi. W 2018 r. w zbiorowości mężczyzn z miast przeciętne dalsze trwanie życia wynosiło ok. 73 lata i 7 miesięcy (czyli było o 1 rok i 1 miesiąc dłuższe niż na wsi), a w zbiorowości kobiet 81 lat i 6 miesięcy (czyli było o 10 miesięcy dłuższe niż na wsi).

Spośród dolnośląskich podregionów najkorzystniej dalsze trwanie życia mężczyzn i kobiet kształtuje się niezmiennie od wielu lat we Wrocławiu. W 2018 r. odpowiednio ponad 75 dla mężczyzn i ponad 82 lata dla kobiet. Najkrócej żyli mężczyźni w podregionie jeleniogórskim (nieco ponad 72 lata) i kobiety w podregionie legnicko-głogowskim i wałbrzyskim (ponad 80 lat).

3.5. Małżeństwa

3.5. Marriages

W związku z wejściem w wiek matrymonialny⁴ roczników echa powojennego wyżu urodzeń można było zauważyć zwiększoną liczbę zawieranych związków małżeńskich w latach 2005-2008. Zmiany w natężeniu małżeństw wynikały zarówno z uwarunkowań demograficznych, jak i społeczno-ekonomicznych.

W województwie dolnośląskim w latach 2008-2013 widoczna była tendencja spadkowa liczby zawartych małżeństw. W 2016 r. została wyhamowana i widoczny jest nieznaczny wzrost od 2017 r. W 2018 r. w województwie dolnośląskim zarejestrowano 14,1 tys. związków małżeńskich, tj. o 1,6% więcej niż przed rokiem i o 13,7% mniej w porównaniu do 2010 r. (kraj – spadek o 0,1% w porównaniu do 2017 r. i o 15,7% do 2010 r.).

Jednakże nadal liczba zawieranych związków małżeńskich jest niższa niż odnotowane w 2008 r. maksimum ostatniego piętnastolecia. Zwiększona ilość zawieranych małżeństw wynika z wyżu demograficznego lat 80. XX wieku, a późniejsza tendencja spadkowa może mieć niekorzystny wpływ na liczebność dzieci w kolejnych latach.

W 2018 r. w ogólnej liczbie prawnie zawieranych związków małżeńskich małżeństwa wyznaniowe ze skutkami cywilnymi, tj. zawarte w kościołach oraz związkach wyznaniowych i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, stanowiły na Dolnym Śląsku 51,1% (wobec 51,2% w 2016 r. i 59,0% w 2010 r.).

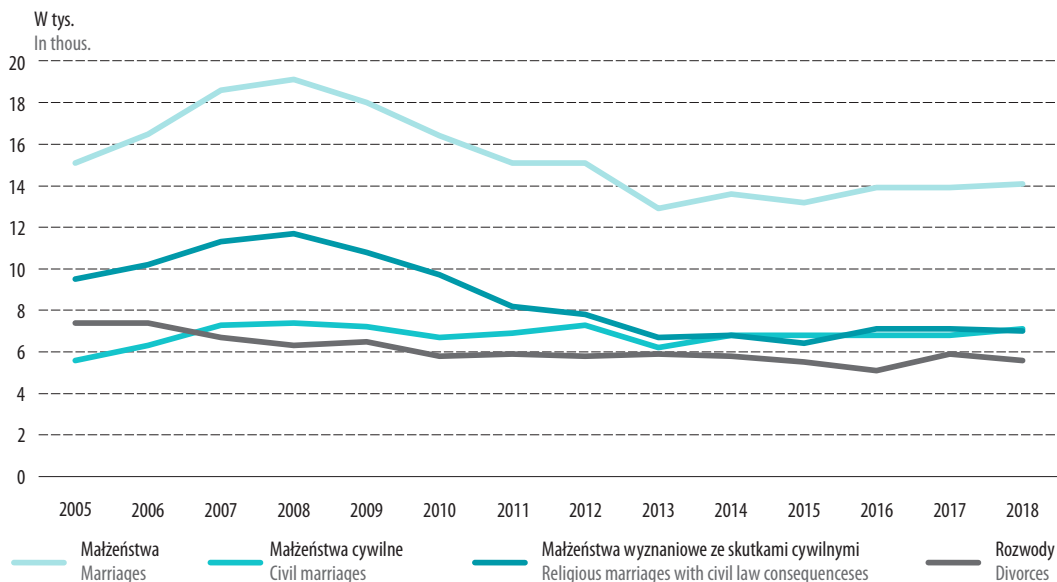
W miastach zawarto 9,8 tys. małżeństw (69,6% ogółu małżeństw), a na wsi 4,3 tys. Nieznacznie dominowały małżeństwa cywilne - 7,1 tys. (50,3 ogółu zawartych małżeństw) nad wyznaniowymi ze skutkami cywilnymi – 7,0 tys. (49,7%).

Od 2010 r. zauważyć można było zmniejszenie udziału zawartych małżeństw wyznaniowych. Średnio na 100 zawartych małżeństw w 2018 r. przypadało blisko 50 małżeństw wyznaniowych. W 2017 r. – 51 małżeństw wyznaniowych i 49 cywilnych, podczas gdy w 2010 r. – 59 związków wyznaniowych i 41 cywilnych. Natomiast w kraju w 2018 r. przeciętnie na 100 zawartych małżeństw przypadały 62 małżeństwa wyznaniowe (czyli o 12 więcej niż na województwie dolnośląskim) i 38 – cywilnych.

Województwo dolnośląskie pod względem odsetka zawartych małżeństw wyznaniowych zajmowało w 2018 r. 14. pozycję wśród województw, przed zachodniopomorskim (46,7%) i lubuskim (48,7%). We wszystkich województwach, poza zachodniopomorskim, lubuskim i dolnośląskim zarejestrowano więcej małżeństw wyznaniowych niż cywilnych. Największy udział małżeństw wyznaniowych wystąpił w województwie podkarpackim – 74,1%.

⁴ Wiek matrymonialny (20–34 lata) to wiek, w którym realizuje się ponad 85% ogólnej liczby nowych związków małżeńskich.

Wykres 15. Małżeństwa i rozwody w województwie dolnośląskim
Chart 15. Marriages and divorces in dolnośląskie voivodeship

Natężenie związków małżeńskich mierzy się za pomocą ogólnego współczynnika małżeństw brutto jako stosunek liczby zawartych małżeństw do liczby ludności. Interpretacja tego współczynnika jest ograniczona, gdyż nie uwzględnia on zmian w strukturze badanej populacji, daje jednak ogólny pogląd na tendencje zachodzące w tym zakresie.

Współczynnik małżeństw to stosunek liczby zawartych małżeństw w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności w tym okresie – wyrażony w ‰, tj. na 1000 ludności (współczynnik małżeństw brutto).

Inną, rzadziej stosowaną definicją jest: stosunek liczby zawartych małżeństw do liczby ludności uprawnionej do zawierania związków małżeńskich (ze względów praktycznych przyjmuje się najczęściej liczbę ludności w wieku 15 lat i więcej - co zwiększa możliwość porównań, szczególnie międzynarodowych).

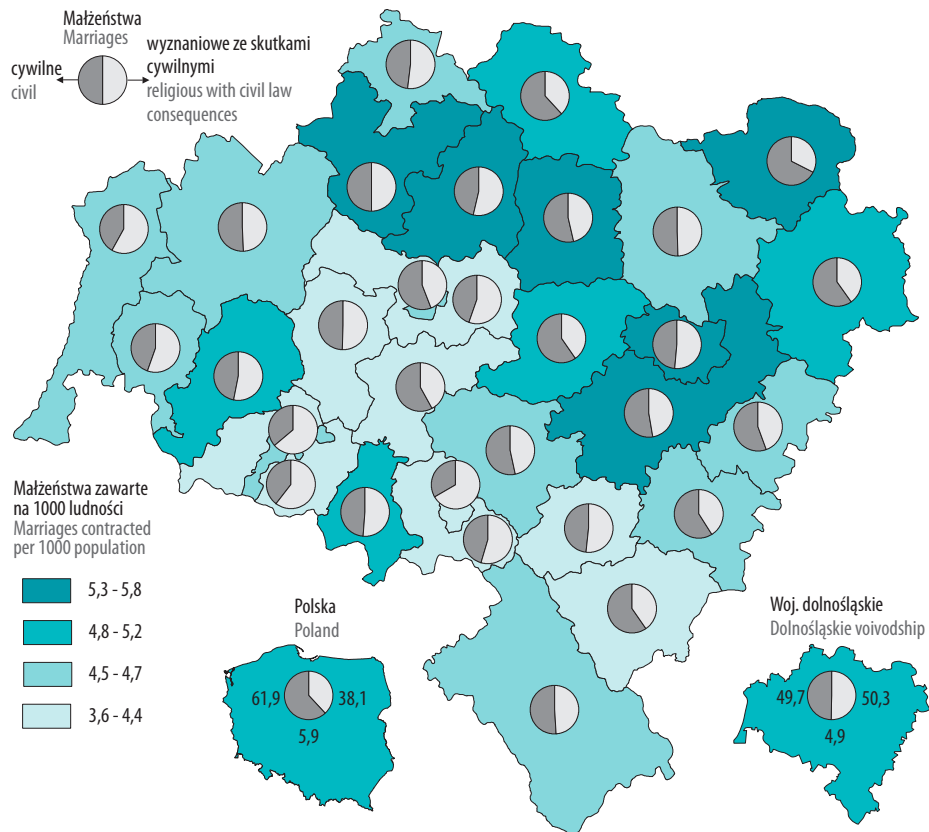
Współczynnik małżeństw wyrażający liczbę zawartych małżeństw na 1 tys. ludności w województwie dolnośląskim wynosił 4,9‰ (kraj 5,0‰), co uplasowało województwo na 9. miejscu w Polsce (w 2010 r. – 14 miejsce).

Nadal nie występują znaczące dysproporcje w poziomie natężenia zawierania związków małżeńskich w miastach i na wsi. W miastach współczynnik małżeństw wynosił 4,9‰ i był wyższy o 0,2 punktu promilowego niż na wsi.

W układzie powiatowym województwa dolnośląskiego, najwięcej zawartych małżeństw na 1 tys. ludności przypadło we Wrocławiu (5,8), powiecie wołowskim (5,5), milickim i polkowickim (5,4), lubińskim i wrocławskim (5,3), natomiast poniżej 4 na 1000 mieszkańców w powiatach: jeleniogórskim (3,6), wałbrzyskim i dzierżoniowskim (3,9).

Mapa 26. Zawarte małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Map 26. Marriages (civil and church or religious) contracted by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018

Wśród 30 dolnośląskich powiatów w 15 jednostkach (w 2017 r. – 12 jednostkach, a w 2016 r. w 10 jednostkach) w ogólnej liczbie prawnie zawieranych związków małżeńskich było mniej małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnymi niż małżeństw cywilnych, podczas gdy w 15 – odwrotnie – większość stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Najniższymi odsetkami małżeństw wyznaniowych nadal wyróżniały się powiaty z podregionu wałbrzyskiego i jeleniogórskiego, w tym szczególnie: Wałbrzych (33,3%), Jelenia Góra (36,3%), powiat jeleniogórski (39,6) i zgorzelecki (42%). Najwyższe odsetki małżeństw wyznaniowych odnotowano w powiatach: milickim (67,5%), górowskim (61,9%), oleśnickim (59,8%) i ząbkowickim (59,7%).

Biorąc pod uwagę natężenie zawierania związków małżeńskich w przekroju 169 dolnośląskich gmin, również stwierdzono, iż rozpiętość między wartościami skrajnymi współczynnika małżeństw brutto uległa w 2018 r. dalszemu zwiększeniu. Współczynnik ten przyjmował najniższe wartości w gminach miejsko-wiejskich: Platerówka (1,2‰), Stare Bogaczowice (1,9‰) i Ruja (2,3‰), a najwyższe w gminach miejsko-wiejskich: Żurawina (7,7‰), Kamieniec Ząbkowicki i Cieszków (7,1‰) oraz Dziadowa Kłoda (6,7‰).

W miastach województwa dolnośląskiego mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy była nieznacznie wyższa niż na wsi; w 2018 r. dla mężczyzn wynosiła 32 lata, a dla kobiet 29 lat i 7 miesięcy (na wsi odpowiednio dla mężczyzn 30 lat i 1 miesiąc i dla kobiet 27 lat i 8 miesięcy).

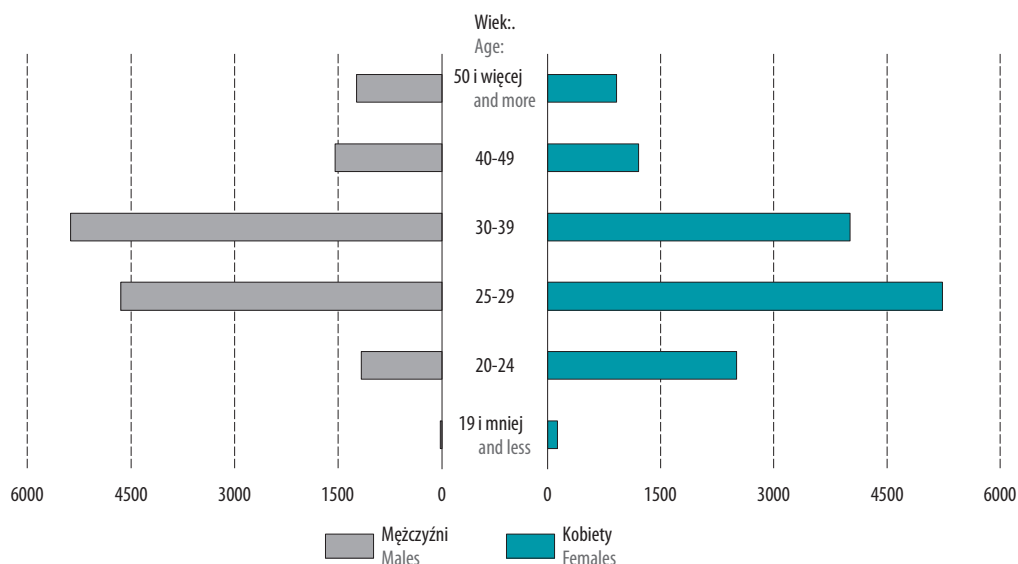
Tabela 10. Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy według miejsca zamieszkania w 2018

Table 10. Median age of bridegrooms and brides getting married for the first time by place of residence in 2018

Wiek nowożeńców Age of bridegrooms and brides	Kawaler Single male				Panna Single female			
	ogółem total	z panną with single female	z wdową with wid- owed female	z roz- wie- dzioną with divorced female	ogółem total	z kawa- lerem with single male	z wdow- cem with wid- ower	z roz- wie- dzionym with divorced male
Wiek nowożeńców: 16 lat i więcej (kobiety), 18 lat i więcej (mężczyźni) Age of bridegrooms and brides: 16 years and more (females), 18 years and more (males)								
Ogółem Total	29,90	29,52	46,25	36,51	27,82	27,51	41,83	33,65
Miasta Urban area	30,32	29,91	46,50	36,62	28,31	27,95	42,00	34,01
Wieś Rural area	29,00	28,70	45,00	36,27	26,75	26,50	41,50	32,18
Wiek nowożeńców: 16 - 49 (kobiety), 18 - 49 (mężczyźni) Age of bridegrooms and brides: 16 - 49 (females), 18 - 49 (males)								
Ogółem Total	29,81	29,50	38,75	35,44	27,78	27,50	37,75	33,16
Miasta Urban area	30,21	29,88	38,75	35,46	28,25	27,94	37,25	33,51
Wieś Rural area	28,93	28,68	38,75	35,36	26,71	26,49	39,33	31,69

Na zawarcie związku małżeńskiego decydowały się najczęściej pary, w których mąż był starszy od żony od 1 do 2 lat, co stanowiło 23,7% ogólnej liczby zawartych małżeństw. Małżeństwa, w których żona była starsza od męża od 1 do 2 lat stanowiły 10,8%. Mąż starszy od żony o 11 lat i więcej występował w 5,9% ogólnej liczby zawartych małżeństw, a żony starsze o tyle lat od mężów w 0,7%.

Wykres 16. Nowożeńcy według płci i wieku w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Chart 16. Newlyweds by sex and age in dolnośląskie voivodship in 2018

Najwięcej par zawarło związek małżeński w wieku 25-29 lat, w którym mężczyźni stanowili – 33,1% w ogólnej liczbie nowożeńców, a kobiety – 37,4%, następnie w wieku 30-34 lat, którym 35,4% ogólnej liczby nowożeńców stanowili mężczyźni, a 19,6% kobiety.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, przeważały pary z wykształceniem wyższym i średnim. Wykształcenie wyższe posiadało 49,9% kobiet wchodzących w związek małżeński i 35,5% mężczyzn, a średnie – 35,3% kobiet i 40,6% mężczyzn. Wykształcenie zasadnicze zawodowe miało 9,4% kobiet biorących ślub i 17,7% mężczyzn.

Najwięcej par zawarło związek małżeński jako panna (80,6%) i kawaler (80,9%). Rozwiedzione kobiety stanowiły 17,1% kobiet biorących ślub, a rozwiedzeni mężczyźni – 17,3% ogółu mężczyzn. Wdowy i wdowcy stanowili odpowiednio 2,3% i 1,8% ogółu wstępujących w związki małżeńskie.

Z uwagi na kraj obywatelstwa kobiety dominowały wśród nowożeńców Polki (98,0%), a następnie Ukrainki (1,3%), a wśród mężczyzn: Polacy (97,6%), Ukraińcy (0,3%), Anglicy (0,3%), Niemcy (0,3%) i Włosi (0,2%).

3.6. Rozwody i separacje

3.6. Divorces and separations

W 2018 r. rozwiązano 17,7 tys. małżeństw, ze względu na śmierć małżonka – 12,1 tys. (w tym męża – 8,5 tys., żony – 3,5 tys.) i rozwód – 5,6 tys. W dniu 31 XII 2018 r. w województwie dolnośląskim istniało 645,9 tys. małżeństw.

Ze zmianami dotyczącymi liczby małżeństw wiążą się zmiany liczby rozwodów i separacji. Do 2005 roku liczba rozwodów narastała (szczególnie w latach 2002–2005). Ponowny większy wzrost (w porównaniu do roku poprzedniego) miał w miejsce w 2017 r.

W 2018 r. w województwie dolnośląskim sądy orzekły prawomocnie 5,6 tys. rozwodów, tj. o 5,8% mniej w porównaniu z 2017 r. (kraj – spadek 3,7%).

Tabela 11. Rozwody według liczby małoletnich dzieci oraz wykształcenia osoby wnoszącej powództwo
Table 11. Divorces by number of underage children and education of the plaintiff

Wyszczególnienie Specification	Bez dzieci Without children	Rozwody małżeństw o liczbie dzieci Divorces of marriages with number of children			
		1	2	3	4 i więcej and more
Wyższe Tertiary	646	588	344	30	2
Policealne i średnie Post-secondary and secondary	1091	842	463	50	6
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	617	381	188	43	617
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	746	464	231	61	25
Nieustalone Unknown	8	2	1	0	0

Najmniej par małżeńskich rozwiódło się w powiatach: złotoryjskim i górowskim (62 rozwody), lwóweckim (66) i milickim (68), a najwięcej we Wrocławiu (1,4 tys.).

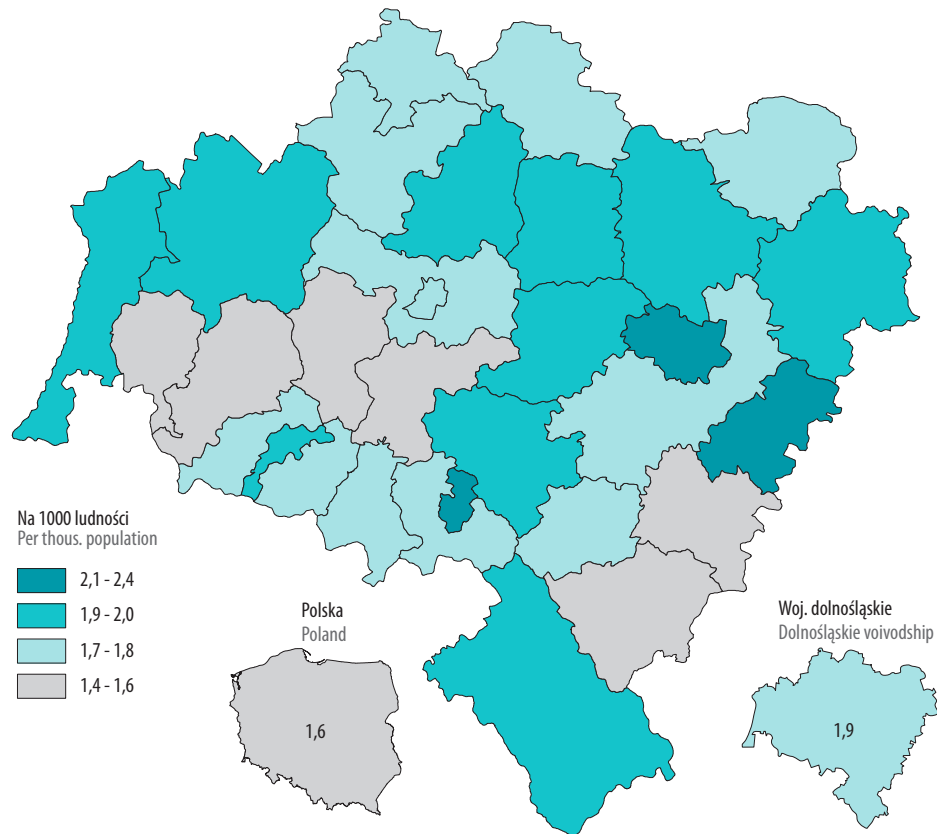
Współczynnik rozwodów na 1000 ludności wyniósł 1,9‰ (kraj 1,6‰). Podobnie jak w kraju, w miastach intensywność tego zjawiska była wyższa niż na wsi. Współczynniki natężenia wynosiły odpowiednio 2,2‰ i 1,3‰.

Do głównych przyczyn rozwodów orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu, należały (wyłącznie):

- niezgodność charakterów małżonków (751),
- niedochowanie wierności małżeńskiej (234),
- nadużywanie alkoholu (146).

Najwyższe natężenie rozwodów – ponad 2 rozwody na 1000 ludności obserwowano w powiecie oławskim (2,4‰), we Wrocławiu (2,2‰) i Wałbrzychu (2,1‰). Najniższe natężenie – nieprzekraczające 1,5 rozwodu na 1000 ludności odnotowano w powiecie złotoryjskim i lwóweckim (1,4‰).

Mapa 27. Rozwody według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.
 Map 27. Divorces by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018

Biorąc pod uwagę wiek w momencie wniesienia powództwa, najczęściej rozwodziły się kobiety w wieku 35-39 lat (21,2% ogólnej liczby rozwodów) oraz w wieku 30-34 lata (19,2%) oraz mężczyźni w wieku 35-39 lat (21,4%) i w wieku 40-44 lata (20,1%).

Porównując poziomy wykształcenia rozwodzących się małżeństw, pary z wykształceniem wyższym żony stanowiły 31,4%, męża – 20,2% w ogólnej liczbie rozwodów; z wykształceniem policealnym i średnim żony – 43,7%, męża – 40,3%. Ponadto, obserwowano – o ponad 12 p.proc. wyższy odsetek mężczyzn niż kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym, który wynosił 30,6% w ogólnej liczbie rozwodów.

W 2018 r. najwięcej rozwodów, tj. 2,5 tys. odnotowano wśród par bezdzietnych, które stanowiły 44,5% w ogólnej liczbie rozwodów oraz ponad 1,9 tys. par z jednym niepełnoletnim dzieckiem (33,9%). Im większa była liczba dzieci, tym mniejsza liczba rozwodów, tj. małżeństwa z 2 dziećmi – 18,6% ogólnej liczby rozwodów, 3 dzieci – 2,5%, a 4 i więcej – 0,6%.

Dzieci z rozwiedzionych małżeństw pozostające na utrzymaniu miały najczęściej ukończone 7-15 lat – 56,1% ogólnej liczby dzieci objętych rozwodami, w grupie wiekowej dzieci 3-6 lat – 26,0%, poniżej 3 lat – 10,8%. Dzieci te pochodziły najczęściej z rodzin dwudziennych (45,8% ogólnej liczby dzieci pozostających na utrzymaniu po rozwodzie rodziców) i jednodziennych (41,8%).

W większości przypadków wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem niepełnoletnim powierzono obojgu rodzicom (52,1% rozwodów), następnie matce (41,9%).

W 2018 r. w województwie dolnośląskim sądy orzekły prawomocnie 63 **separacje**, tj. o 28,4% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju 1254 separacje, tj. spadek o 20,1%). Najwięcej separacji orzeczono w województwie śląskim (267), mazowieckim (145) i wielkopolskim (122), a najmniej, bo jedynie 8, w lubuskim.

Najwięcej orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu separacji odnotowano we Wrocławiu (21), następnie w podregionie wałbrzyskim (18, w tym w powiecie kłodzkim – 6, świdnickim – 6) oraz jeleniogórskim (14, w tym w Jeleniej Górze – 5).

W województwie dolnośląskim na 100 tys. ludności w województwie przypadały 2 orzeczone separacje. Najwyższe natężenie odnotowano w Jeleniej Górze 6,3‰, powiecie jaworskim 3,9‰, świdnickim i wałbrzyskim (3,8‰).

Równocześnie, co roku odnotowuje się przypadki zniesienia separacji. W 2018 r. w województwie dolnośląskim orzeczono 23 przypadki zniesienia separacji małżeństw. Zniesiono separacje 19 małżeństw bez dzieci i 4 z jednym dzieckiem.

Rozdział 4.

Chapter 4.

Migracje

Migrations

Obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na trwałe zwiększenie bądź zmniejszenie liczebności populacji, a także wpływającym na jej rozmieszczenie przestrzenne są migracje. Są to przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego miejsca zamieszkania lub miejsca czasowego pobytu. Wielkość i kierunek migracji oraz ich natężenie zależą od wielu czynników, wśród których najczęściej wymienia się czynniki o charakterze ekonomicznym, tzn. podjęcie pracy, poprawa sytuacji materialnej itp. Wynikają one w dużej mierze z dysproporcji międzyregionalnych w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Kształtowanie się ruchu migracyjnego (wędrówkowego) ma duże znaczenie dla kształtowania się podażowej strony rynku pracy.

4.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały

4.1. Permanent internal migration for permanent residence

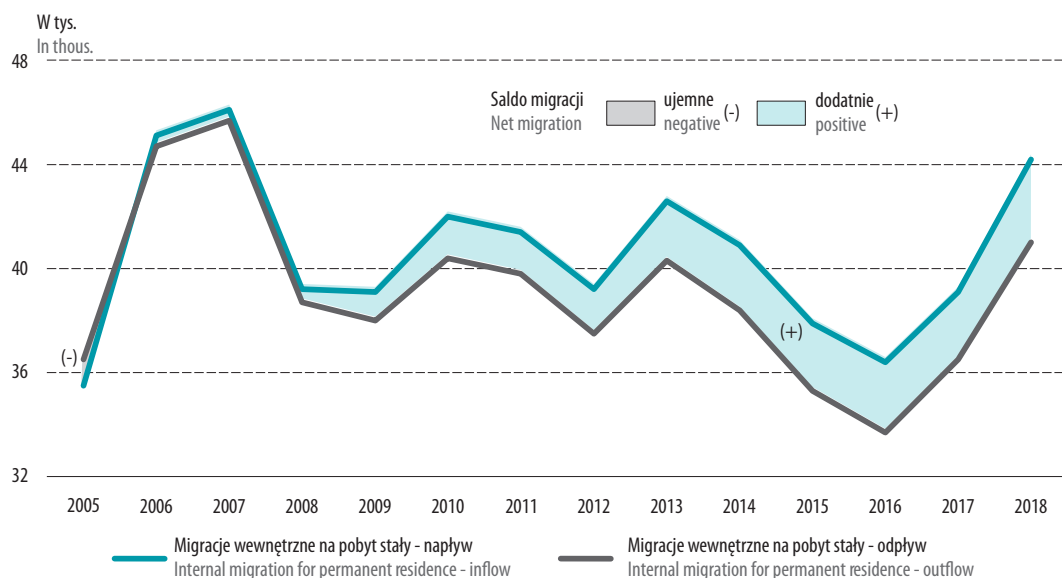
W województwie dolnośląskim począwszy od 2006 r. występowało zdecydowanie więcej zameldowań na pobyt stały niż wymeldowań z pobytu stałego. W konsekwencji osiągnięte było dodatnie saldo ruchów migracyjnych wewnętrznych, podczas gdy w pozostałych województwach (poza mazowieckim, małopolskim i pomorskim) – ujemne.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- **międzywojewódzkie** - przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- **wewnątrzwojewódzkie** - zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- **międzypowiatowe** - przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- **wewnątrzpowiatowe** - zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

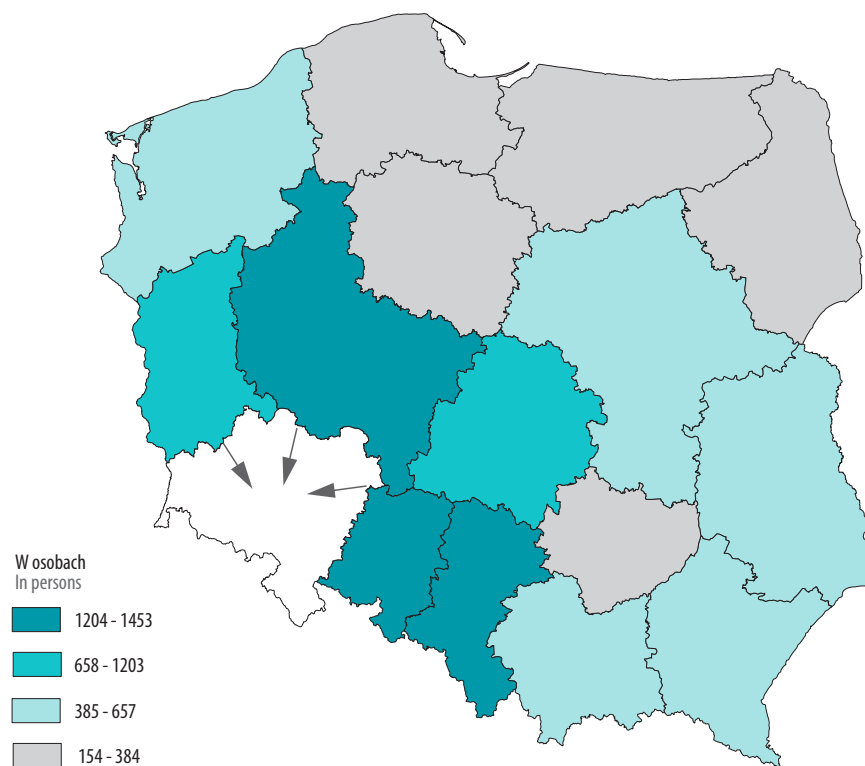
W 2018 r. w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się 44,2 tys. osób, tj. o 13,1% więcej w porównaniu z 2017 r., natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 41,0 tys. osób, tj. o 12,4% więcej niż przed rokiem. Saldo stałych migracji wewnętrznych wynosiło plus 3,2 tys. osób wobec plus 2,6 tys. w 2017 r.

Wykres 17. Migracje wewnętrzne ludności w województwie dolnośląskim
Chart 17. Internal migration of the population in dolnośląskie voivodship

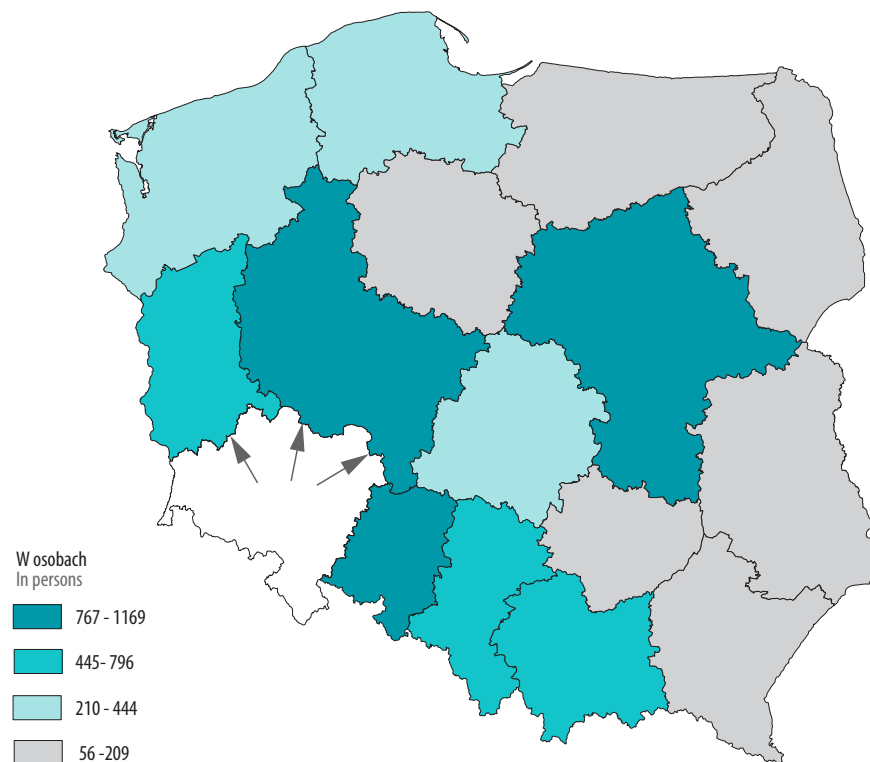
Z terenu innych województw, w województwie dolnośląskim zameldowało się na stałe 9,9 tys. osób, a wymeldowało się do innych województw 6,7 tys. mieszkańców. Saldo migracji na pobyt stały międzywojewódzkich wyniosło 3,2 tys. Najwięcej osób przybyło z województw: wielkopolskiego (1,4 tys. osób), opolskiego (1,4 tys. osób) i śląskiego (1,3 tys. osób).

Mapa 28. Zameldowania ludności na pobyt stały z innych województw w 2018 r.
 Map 28. Registrations of population for permanent residence from other voivodships in 2018

Z analizy wymeldowań ludności na pobyt stały do innych województw w 2018 r. wynika, że opuszczający województwo dolnośląskie najczęściej na miejsce stałego pobytu wybierali województwa: wielkopolskie (1,2 tys. osób), mazowieckie (1,0 tys. osób) i lubuskie (0,8 tys. osób).

Mapa 29. Wymeldowania ludności na pobyt stały do innych województw w 2018 r.
 Map 29. Deregistrations of population for permanent residence to other voivodships in 2018

Do miast województwa dolnośląskiego przybyło na stałe 21,9 tys. osób, a wymeldowało się 23,8 tys., saldo migracji wewnętrznej w mieście wyniosło minus 1,9 tys. osób. Na stałe zamieszkanie na wsi zdecydowało się 17,4 tys. osób, a wymeldowało się z pobytu stałego ze wsi 12,3 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały na wsi było dodatnie i wyniosło plus 5,1 tys.

Największa liczba ludności z innych województw na stałe osiedliła się we Wrocławiu (4,6 tys. osób) oraz w powiatach: wrocławskim (1,2 tys. osób), kłodzkim (0,4 tys. osób) i oleśnickim (0,3 tys. osób). Równocześnie najwięcej osób wymeldowało się do innego województwa z Wrocławia (1,7 tys. osób), powiatu kłodzkiego (0,4 tys. osób) i głogowskiego (0,3 tys.).

Tabela 12. Migracje wewnętrzne ludności w 2018 r.
Table 12. Internal migration of population in 2018

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odptyw ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers							
Ogółem Total	39342	25784	13558	36142	19033	17109	3200
Miasta Urban areas	21922	12354	9568	23846	10521	13325	-1924
Wieś Rural areas	17420	13430	3990	12296	8512	3784	5124
Z tego samego województwa From the same voivodship	29483	18957	10526	29483	14659	14824	0
Z innego województwa From other voivodship	9859	6827	3032	6659	4374	2285	3200
na 1000 ludności per 1000 population							
Ogółem Total	13,6	12,9	14,9	12,5	9,6	18,8	1,1
Miasta Urban areas	7,6	6,2	10,5	8,2	5,3	14,7	-0,7
Wieś Rural areas	6,0	6,7	4,4	4,2	4,3	4,2	1,8
Z tego samego województwa From the same voivodship	10,2	9,5	11,6	10,2	7,4	16,3	0,0
Z innego województwa From other voivodship	3,4	3,4	3,3	2,3	2,2	2,5	1,1

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

W ogólnej liczbie zameldowań na pobyt stały oraz wymeldowań z pobytu stałego (zarówno w ruchu migracyjnym wewnątrzwojewódzkim, jak i międzywojewódzkim) wystąpiły różnice w strukturze migrantów według płci. Nadal nieznacznie liczebnie dominowały kobiety nad mężczyznami. Wśród migrantów wewnętrznych na pobyt stały dominowały kobiety. Stanowiły one 57,7% migrantów.

Łącznie zameldowało się 20,7 tys. kobiet, w tym 15,5 tys. w ramach migracji w tym samym województwie i 5,2 tys. z innego województwa. Wśród 18,6 tys. mężczyzn, którzy osiedlili się w województwie dolnośląskim 49,1% pochodziło z migracji wewnątrz województwa, reszta z innych województw.

Tabela 13. Migracje wewnętrzne ludności według płci i stanu cywilnego w 2018 r.
Table 13. Internal migration of population by sex and marital status in 2018

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers							
Ogółem Total	39342	18609	20733	36142	16975	19167	3200
Kawalerowie / panny Single	17022	8477	8545	15657	7738	7919	1365
Wdowcy / wdowy Widowers	17572	8354	9218	15970	7592	8378	1602
Rozwiedzeni Divorced	1160	174	986	1197	171	1026	-37
Nieustalony Unknown	2977	1315	1662	2952	1303	1649	25
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population							
Ogółem Total	13,56	13,34	13,76	12,46	12,17	12,73	1,10
Kawalerowie / panny Single	5,87	6,08	5,67	5,40	5,55	5,26	0,47
Wdowcy / wdowy Widowers	6,06	5,99	6,12	5,50	5,44	5,56	0,55
Rozwiedzeni Divorced	0,40	0,12	0,65	0,41	0,12	0,68	-0,01
Nieustalony Unknown	1,03	0,94	1,10	1,02	0,93	1,09	0,01

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

Dla podaźowej strony rynku pracy szczególne znaczenie ma saldo migracji osób w wieku produkcyjnym. Migracje mają bowiem selektywny charakter ze względu na wiek migrantów, gdyż zubożają, bądź wzbogacają zbiorowość osób w wieku produkcyjnym (zasoby pracy).

Biorąc pod uwagę wiek migrantów stwierdzono, iż struktura wiekowa zarówno dla osób przybyłych, jak i wyjeżdżających była zbliżona i najczęściej zmiana stałego zameldowania dotyczyła osób w wieku produkcyjnym, a zwłaszcza osób w wieku 25-29 lat i 30-34 lata.

W 2018 r. łącznie osoby w wieku 25-34 lata, które przyjechały z innego województwa i zameldowały się na pobyt stały w województwie dolnośląskim stanowiły 40,3% ogółu osób przybywających z innych województw. W przypadku zbiorowości osób opuszczających województwo dolnośląskie osoby w wieku 25-34 lata stanowiły 22,4%.

Wymienione grupy wieku wyróżniały się największą intensywnością ruchów migracyjnych. W 2018 r. z tytułu nadwyżki migracyjnej na 10 tys. mieszkańców przybyło średnio w wieku:

- 20-24 lat – 20 osób w tej grupie wiekowej,
- 25-29 lat – 89 osób,
- 30-34 lata – 39 osób.

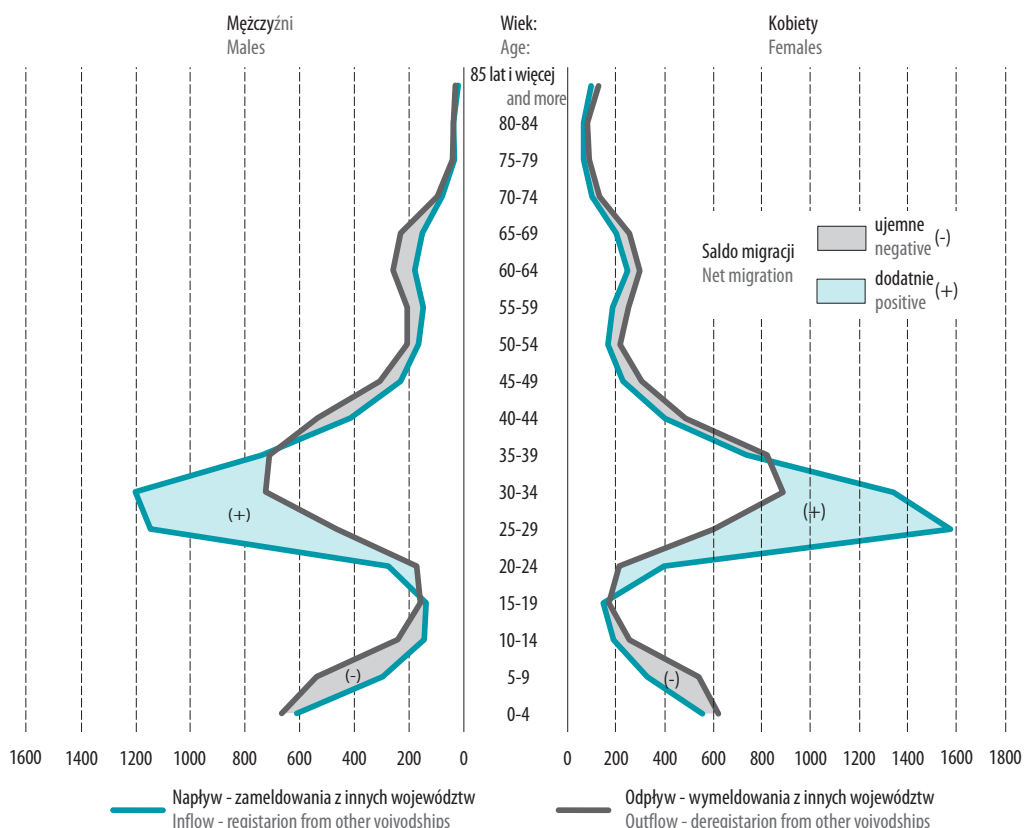
Rozpatrując migrantów według płci i wieku, otrzymano, iż szczególnie w grupach wieku 25-29 lat i 30-34 lata wystąpiły różnice w natężeniu ruchów migracji poza obręb województwa wśród kobiet i mężczyzn.

Na 10 tys. kobiet w wieku 25-29 lat nadwyżka migracyjna wyniosła 106 kobiet w tej grupie wiekowej (średnio 171 kobiet przyjechało do województwa i 65 kobiet w tej grupie wiekowej wyjechało z województwa). Natomiast na 10 tys. mężczyzn nadwyżka migracyjna w grupie wiekowej 25-29 lat kształtowała się na poziomie 72 mężczyzn (średnio 122 przyjechało i 50 wyjechało).

W grupie wieku 30-34 lata w przeliczeniu na 10 tys. kobiet w tej grupie wiekowej nadwyżka migracyjna wyniosła 38 kobiet (średnio napływ migracyjny na poziomie 114 kobiet i odpływ na poziomie 76 kobiet). Z kolei wśród mężczyzn nadwyżka wynosiła 40 osób nadwyżki migracyjnej na 10 tys. mężczyzn w tej grupie wiekowej (napływ na poziomie 102 mężczyzn i odpływ na poziomie 61 mężczyzn).

Wykres 18. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Chart 18. Internal migration for permanent residence by sex and age of migrants in dolnośląskie voivodship in 2018

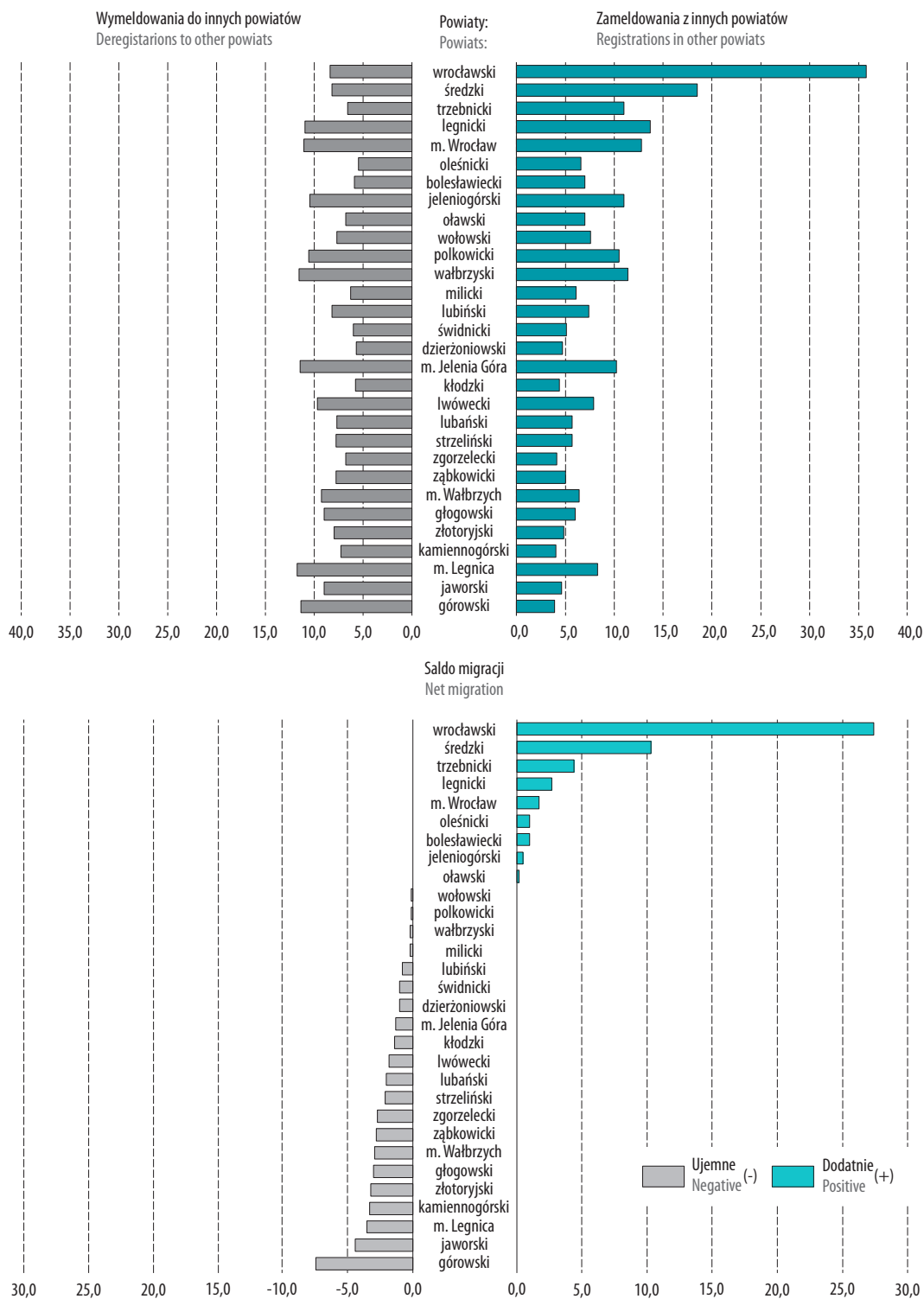

W ruchu wewnętrznym najwyższe – dodatnie saldo odnotowano w 9 powiatach, w tym najwyższe w powiecie: wrocławskim (plus 3,9 tys. osób), we Wrocławiu (plus 1,1 tys. osób), powiecie średzkim (plus 0,6 tys. osób) i powiecie trzebnickim (plus 0,4 tys.), a w przekroju gminnym – w Długołęce (plus 1,2 tys.), Siechnicach (plus 0,8 tys.), Czernicy (plus 0,7 tys.) i Miękinii (plus 0,6 tys.).

Ujemne saldo wystąpiło w 21 powiatach, w tym najniższe w Legnicy (minus 347 osób), Wałbrzychu (minus 328 osób) oraz w powiatach: głogowskim (minus 268 osób) i górowskim (minus 263 osoby).

Wykres 19. Migracje międzypowiatowe ludności na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Chart 19. Intrapowiat migration for permanent residence per 1000 population in dolnośląskie voivodship in 2018

W układzie powiatowym występowało znaczne zróżnicowanie przestrzenne ruchliwości ludności, przy czym od wielu lat proporcje utrzymywały się na porównywalnym poziomie. Wymieniony już wcześniej, atrakcyjny pod względem napływu migracyjnego, powiat wrocławski odznaczał się, niezmiennie także największą ruchliwością ludności.

W 2018 r. saldo migracji wewnętrznych wynosiło 274 osoby przybywające i wyjeżdżające z miejsca zamieszkania na 10 tys. mieszkańców (rok wcześniej 389 osób, przy największej wartości 439 osób w 2006 r.).

Znaczące migracje na 10 tys. mieszkańców występowało także w powiatach: średzkim (103 osoby), trzebnickim (44 osoby), legnickim (27) i we Wrocławiu (17). Ujemne saldo migracji na 10 tys. mieszkańców wystąpiło w powiatach: górowskim (74), jaworskim (44) i w Legnicy (35), w których napływ ludności nie rekompensował odpływu.

4.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały

4.2. International migration for permanent residence

Dane dotyczące migracji zagranicznych opracowane na podstawie bilansów stanu i struktury ludności nie obejmują wszystkich emigrantów i imigrantów. Powodem jest niedokonywanie formalności związanych z zameldowaniem i wymeldowaniem przez osoby migrujące przy znacznym swobodnym przepływie ludności.

Z dostępnych danych, obserwowano korzystne zjawisko dodatniego salda migracji zewnętrznej (512 osób), co oznaczało, że liczba osób napływających do województwa przewyższyła liczbę wymeldowujących się z niego.

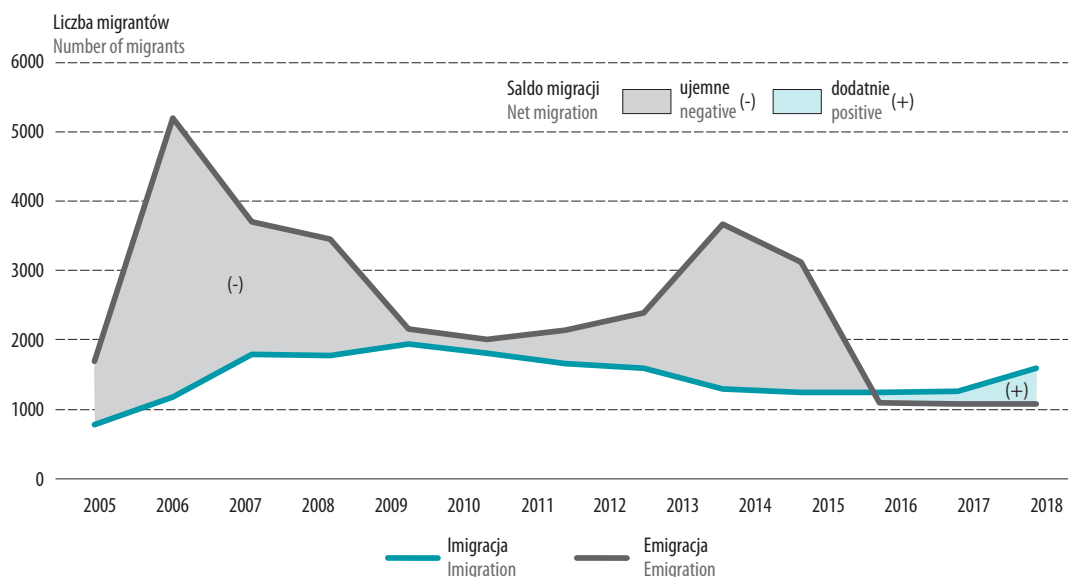
Migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy. Wyróżnia się:

- **imigrację** - przyjazdy z zagranicy w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy,
- **emigrację** - wyjazdy za granicę w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, liczba osób przybyłych z zagranicy oznacza liczbę mieszkańców innych krajów, którzy zameldowali się na pobyt stały w Polsce; liczba osób, które wyjechały za granicę oznacza liczbę osób, które wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce w związku z wyjazdem na stałe za granicę.

W 2018 r. na pobyt stały w województwie dolnośląskim zameldowało się 1589 osób z zagranicy, tj. o 327 osób więcej niż w 2017 r., a wymeldowało 1077 osób (tj. o 3 osoby więcej w porównaniu z 2017 r.).

Wykres 20. Migracje zagraniczna ludności w województwie dolnośląskim
Chart 20. International migration of the population in dolnośląskie voivodship

a Ze względu na niedostateczną jakość danych administracyjnych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 r., dane te nie są publikowane. W bilansie ludności za 2015 r. wykorzystano dane o migracjach zagranicznych na pobyt stały za 2014 r.

a Due to the insufficient quality of administrative data on international migration for permanent residence in 2015, the data on such migration are not published (this is the reason that tables 25 and 28 do not cover data for 2015). In population balance for 2015 the data on international migration for permanent residence for 2014 were used

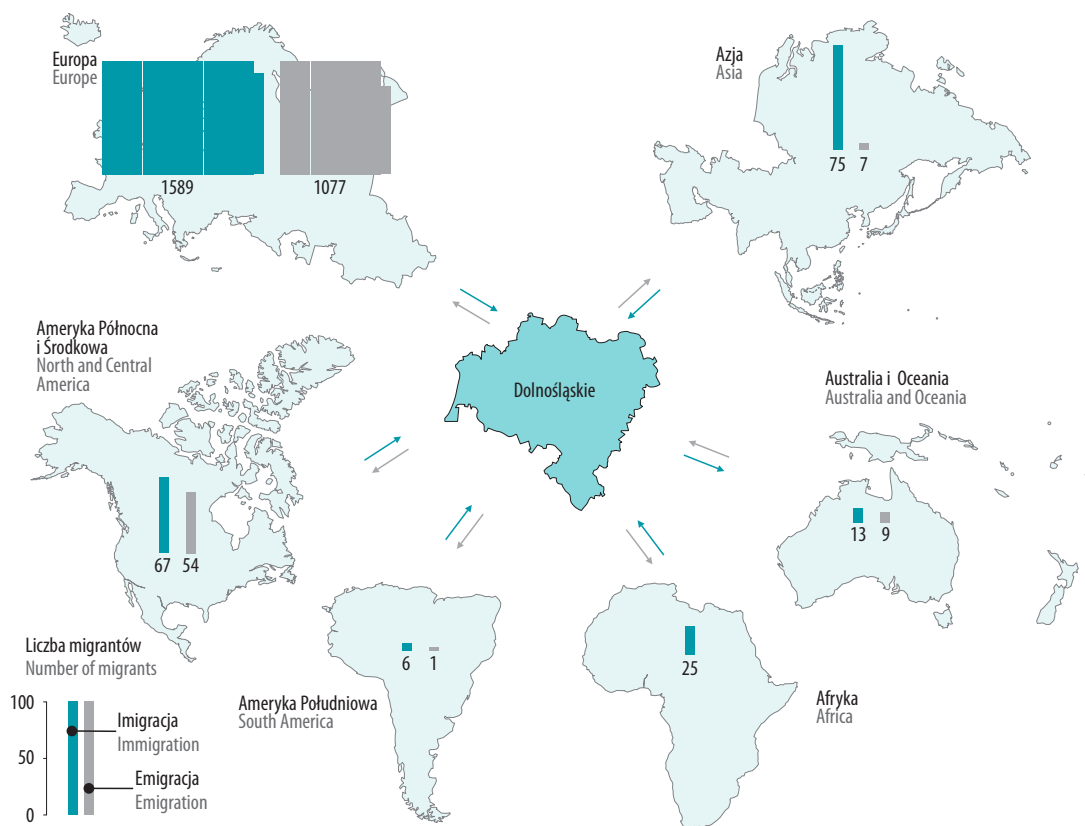
Tabela 14. Migracje zagraniczne ludności w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Table 14. International migration of population in dolnośląskie voivodship in 2018

Wyszczególnienie Specification	Imigracja Immigration			Emigracja Emigration			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- -czyźni males	kobie- -ty fe- -males	ogółem total	męż- -czyźni males	kobie- -ty fe- -males	ogółem total	męż- -czyźni males	kobie- -ty fe- -males
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
Ogółem Total	1589	882	707	1077	527	550	512	355	157
Miasta Urban areas	1106	604	502	718	350	368	388	254	134
Wieś Rural areas	483	278	205	359	177	182	124	101	23
na 10000 ludności per 10000 population									
Ogółem Total	5,48	6,32	4,69	3,71	3,78	3,65	1,76	2,55	1,04
Miasta Urban areas	3,81	4,33	3,33	2,48	2,51	2,44	1,34	1,82	0,89
Wieś Rural areas	1,66	1,99	1,36	1,24	1,27	1,21	0,43	0,72	0,15

Podobnie jak w 2017 r., więcej imigrantów osiedliło się na stałe w miastach (1106 osób) niż na wsi (483 osoby). Na stałe województwo dolnośląskie opuściło 718 mieszkańców miast i 359 mieszkańców wsi.

Kierunki emigracji zagranicznych, od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, związane były przede wszystkim z otwieraniem się rynków pracy dla obywateli polskich.

Mapa 30. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według kontynentów w 2018 r.
Map 30. International migration of population for permanent residence by continents in 2018

Na podstawie zgłoszenia wymeldowania z miejsca pobytu stałego 1077 mieszkańców województwa dolnośląskiego wyjechało w 2018 r. na stałe do innych krajów, przy czym nadal przeważająca część emigrantów udawała się do krajów europejskich (93,4% ogółu emigrantów), następnie do Ameryki Północnej (5,0% ogółu emigrantów). Emigrowano głównie do Niemiec (38,1% ogółu emigrantów), Wielkiej Brytanii (22,5%), Holandii (7,8%), Irlandii (4,2%), Włoch i Austrii (po 3,2%) i Stanów Zjednoczonych (2,8%).

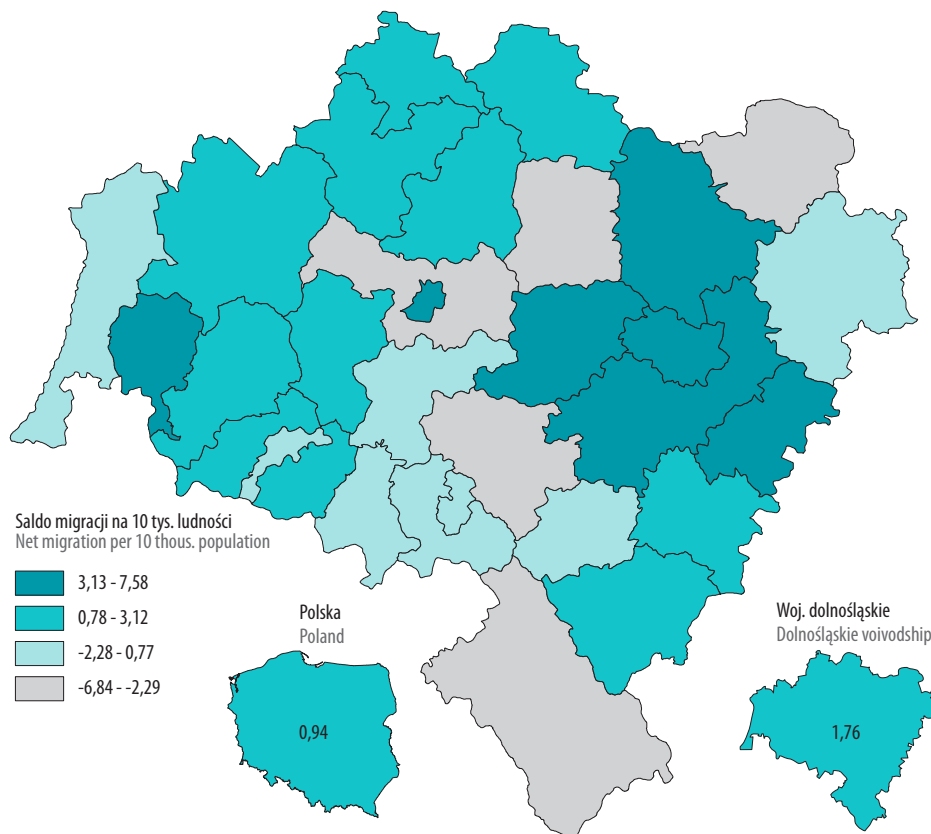
Mapa 31. Emigracja ludności na pobyt stały według krajów europejskich w 2018 r.
 Map 31. Emigration of population for permanent residence by countries of Europe in 2018

Również wśród imigrantów przeważali zdecydowanie licznie Europejczycy, którzy stanowili 87,6% ogółu imigrantów przyjeżdżających do województwa dolnośląskiego, następnie Azjaci (4,7%) i mieszkańcy Ameryki Północnej (4,2%). Imigrowano głównie z Niemiec (22,3% ogółu imigrantów), Wielkiej Brytanii (20,7%), Ukrainy (14,4%) i Irlandii (5,2%).

Mapa 33. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.

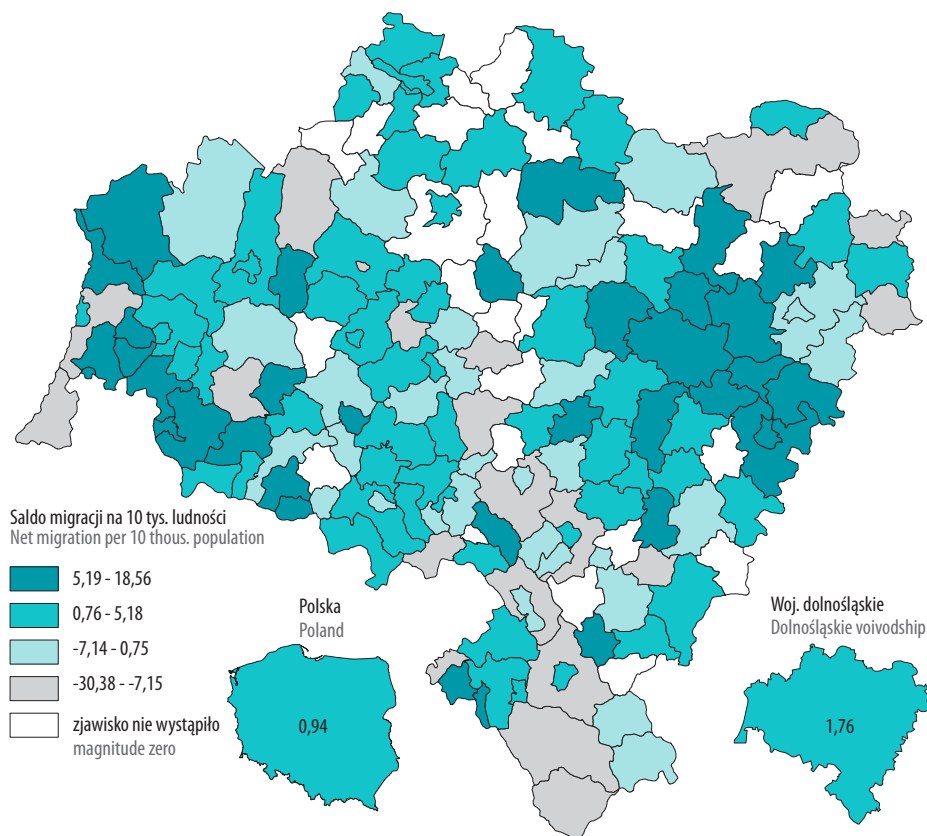
Map 33. International migration of population for permanent residence by powiats in dolnośląskie voivodship in 2018

Znacznie wyższe dysproporcje w saldzie migracji zagranicznej na 10 tys. ludności występowały na poziomie gminnym. W 24 najmniejszych jednostkach samorządu terytorialnego zjawisko nie wystąpiło. Najwyższe dodatnie saldo migracji zagranicznej na 10 tys. ludności wystąpiło we Wleniu (18,56), Platerówce (18,50) i Lewinie Kłodzkim (16,62), a ujemne w Mioszowie (minus 30,38) i Chojnowie (minus 29,60).

Mapa 34. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według gmin w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Map 34. International migration of population for permanent residence by gminas in dolnośląskie voivodship in 2018

4.3. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców

4.3. Work permits for foreigners

W 2018 r. w województwie dolnośląskim złożono 26,5 tys. wniosków (wzrost o 155,8% w porównaniu do 2017 r.) o wydanie zezwolenia na pracę, w tym 7,4 tys. wniosków złożyły kobiety. Wydano 19,2 tys. zezwoleń (wzrost o 156,0% w porównaniu do 2017 r.), w tym 5,5 tys. dla kobiet. Wnioski złożone w województwie dolnośląskim stanowiły 7,2% ogółu wniosków w kraju, wydane zezwolenia 5,8%.

Tabela 15. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców
Table 15. Work permits for foreigners

Wyszczególnienie Specification	Liczba wniosków o wydanie zezwolenia na pracę Number of applications for a work permit			Liczba wydanych zezwoleń na pracę Number of work permits issued			Liczba uchylonych zezwoleń Number of revoked permits		
	ogółem total	męż- -czyźni males	kobie- -ty fe- males	ogółem total	męż- -czyźni males	kobie- -ty fe- males	ogółem total	męż- -czyźni males	kobie- -ty fe- males
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	4462	3385	1077	3388	2619	769	163	133	30
2016	11664	8107	3557	10880	7643	3237	196	151	45
2017	10357	7157	3200	12284	8488	3796	54	30	24
2018	26497	19129	7368	19158	13647	5511	133	95	38
na 10 tys. ludności per 10 thous. population									
2015	15,4	24,2	7,1	11,7	18,7	5,1	0,6	1	0,2
2016	40,2	58,1	23,6	37,5	54,7	21,5	0,7	1,1	0,3
2017	35,7	51,3	21,2	42,3	60,8	25,2	0,2	0,2	0,2
2018	91,3	137,1	48,9	66	97,8	36,6	0,5	0,7	0,3

Najwięcej zezwoleń na pracę (według grup wielkich Klasyfikacji Zawodów i Specjalności) wydano pracownikom wykonującym prace proste (31,0% ogółu zezwoleń na pracę, wzrost o 48,8% w porównaniu do 2017 r.), operatorom i monterom maszyn i urządzeń (26,9%, wzrost o 89,8%) oraz robotnikom przemysłowym i rzemieślnikom (25,6%, wzrost o 58,5%). Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca oraz wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń (Dz.U. 2017 poz. 2345) wydaje się 6 typów zezwoleń na pracę⁵.

Tabela 16. Zezwolenia na pracę według typu w województwie dolnośląskim
Table 16. Work permits for foreigners by type in dolnośląskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018
Ogółem Total	3388	10880	12284	19158
A	3052	10759	12189	18677
B	24	14	12	43
C	187	44	30	271
D	87	40	14	124
E	38	23	39	43

W województwie dolnośląskim dominują zezwolenia typu A, czyli dla cudzoziemców wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które stanowią zdecydowaną większość wydawanych zezwoleń (w 2018 r. – 97,5%, spadek o 1,7 proc. w porównaniu z 2017 r.).

5 Typy: A – dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; B – dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę polegającą na pełnieniu funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji albo prowadzeniu spraw spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jako komplementariusz, albo w związku z udzieleniem mu prokury przez okres przekraczający łącznie 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy; C – dotyczy cudzoziemca, który wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w roku kalendarzowym do oddziału lub zakładu podmiotu zagranicznego albo podmiotu powiązanego, w rozumieniu ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2016 poz. 2032, ze zm.), z pracodawcą zagranicznym; D – dotyczy cudzoziemca, który wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego nieposiadającego oddziału, zakładu lub innej formy zorganizowanej działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu realizacji usługi o charakterze tymczasowym i okazjonalnym (usługa eksportowa); E – dotyczy cudzoziemca, który wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w ciągu kolejnych 6 miesięcy w innym celu niż wskazany w pkt 2–4; S – dotyczy cudzoziemca, który wykonuje pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie działalności określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 90 rozporządzenie w sprawie zezwolenia na pracę dla cudzoziemca ust. 9 ustawy na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (praca sezonowa).

Tabela 17. Zezwolenia na pracę według wybranych sekcji PKD w województwie dolnośląskim
Table 17. Work permits for foreigners by selected section of NACE in dolnośląskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018
Liczba wydanych zezwoleń na pracę Number of work permits issued	3388	10880	12284	19158
Z ogółem według wybranych sekcji PKD In total according to selected section of NACE				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	76	201	184	112
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	303	582	1335	5213
Budownictwo Construction	375	1463	1912	3164
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	106	293	497	589
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	189	586	872	1844
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	197	340	545	989
Informacja i komunikacja Information and communication	96	287	135	250
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa Financial and insurance activities	37	59	39	36
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	585	3169	1807	416
Edukacja Education	20	41	43	31
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activi- ties	21	43	35	66
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników Activities of households as employers of domestic personnel	67	48	36	48

Wydawane zezwolenia na pracę dla cudzoziemców dotyczyły głównie następujących sekcji PKD: przetwórstwo przemysłowe (27,2% ogółu wydanych zezwoleń), budownictwo (16,5%) oraz transport i gospodarka magazynowa (9,6%). Największy wzrost liczby wydanych zezwoleń w porównaniu do 2017 r. odnotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe (wzrost o 190,5%), transport i gospodarka magazynowa (wzrost o 111,5%) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (wzrost o 88,6%), a największy spadek w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (spadek o 77,0%), rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (spadek o 39,1%) oraz w edukacji (spadek o 27,9%).

W 2018 r. zezwolenia na pracę dla cudzoziemców w 82,4% dotyczyły obywateli Ukrainy, w następnej kolejności Korei Południowej (2,6%), Nepalu (2,3%), Białorusi (2,1%), Filipin (1,5%), Indii (1,4%), Bangladeszu (1,2) i Gruzji (1,1%).

Pracownicy z Ukrainy uzyskiwali zezwolenie na pracę jako pracownicy wykonujący prace proste (32,5%), operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (28,5%) i robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (26,0%). W 2018 r.

informatycy (267 zezwoleń) byli obywatelami głównie z: Ukrainy (29,6%), Indii (26,2%), Brazylii (7,5%) i Rosji (4,1%). Z kolei przedstawiciele zawodów medycznych, którzy uzyskali ze zezwolenie na pracę w Polsce (61) byli obywatelami: Tajlandii (31,1% zezwoleń), Ukrainy (26,2%) i Indonezji (18,0%).

4.4. Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni w miejscu stałego zameldowania

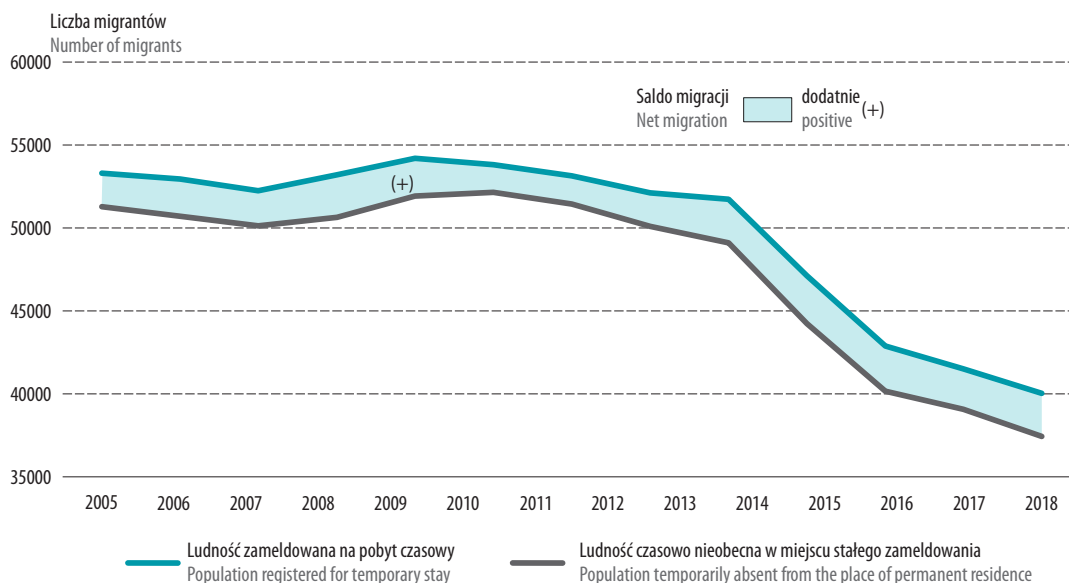
4.4. Persons registered temporarily and residents temporarily absent from place of permanent residence

Ruch wędrowniczy ludności to nie tylko migracje stałe, ale także migracje na pobyt czasowy, przez który rozumie się pobyt trwający powyżej 3 miesięcy.

Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące, w województwie zarejestrowano 40,0 tys. osób, tj. o 3,52% mniej w porównaniu z 2017 r., chociaż najprawdopodobniej skala zjawiska jest wyższa od zgłoszeń w ewidencji ludności. Podobnie jak w kraju, więcej osób zameldowało się w miastach województwa (28,5 tys., w kraju 330,3 tys.) niż na wsi (11,5 tys. osób, w kraju 168,7 tys.).

Najwięcej osób zameldowało się w województwie mazowieckim (64,5 tys. osób), śląskim (56,0 tys.), małopolskim (48,8 tys.) i wielkopolskim (44,7 tys.). Województwo dolnośląskie zajęło 5. miejsce w kraju wśród województw najczęściej wybieranych na pobyt stały. Najmniej osób zameldowało się na pobyt czasowy w województwie świętokrzyskim (15,0 tys.), bo blisko 4,5 krotnie mniej niż w województwie mazowieckim. We wszystkich województwach widoczny był spadek liczby osób meldujących się na pobyt czasowy w porównaniu do roku 2017.

Wykres 21. Migracje czasowe ludności w województwie dolnośląskim
Chart 21. Temporary migration of the population in dolnośląskie voivodship

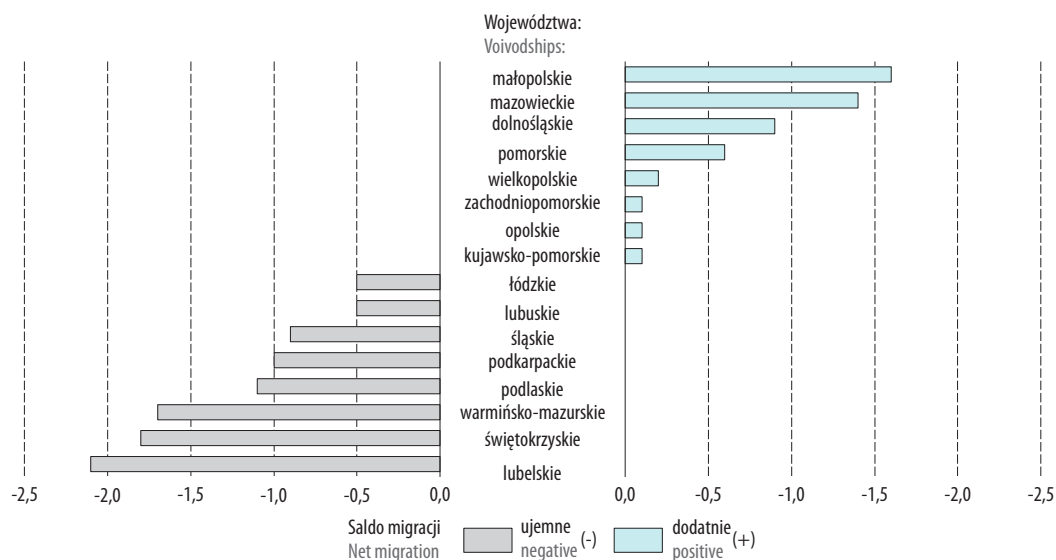

Podobnie w całym kraju zmniejszyła się liczba ludności czasowo nieobecnej w miejscu stałego zameldowania. Dolnośląskie było 5-tym województwem w kraju pod względem największej liczby osób czasowo nieobecnych, zaraz po województwach: śląskim (60,1 tys.), mazowieckim (56,8 tys.), wielkopolskim (43,2 tys.) i małopolskim (46,0 tys.). W województwie dolnośląskim zarejestrowano 37,4 tys. osób czasowo nieobecnych w miejscu stałego zamieszkania, tj. o 4,2% mniej niż w 2017 r. Najmniej czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania wystąpiło w województwie opolskim (14,8 tys.).

Saldo migracji czasowej, które wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy, a czasowo nieobecniymi w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące, było dodatnie i wynosiło plus 2,6 tys. osób, co plasowało województwo dolnośląskie na 3. miejscu w kraju, po województwie mazowieckim (7,6 tys.) i małopolskim (5,5 tys.). W 8 województwach odnotowano ujemne saldo migracji czasowych, tj.: w lubelskim (minus 4,5 tys.) śląskim (minus 4,2 tys.), warmińsko-mazurskim (minus 2,4 tys.), świętokrzyskim (minus 2,2 tys.), podkarpackim (minus 2,2 tys.), łódzkim (minus 1,3 tys.), podlaskim (minus 1,2 tys.) i lubuskim (minus 0,5 tys.).

Spadek dodatniego salda był widoczny w województwach: małopolskim (o 23,7%), zachodniopomorskim (o 58,9%) i opolskim (o 65,1%), a wzrost ujemnego w warmińsko-mazurskim (o 7,8%) i śląskim (0,6%).

Wykres 22. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności według województw w 2018 r.
Chart 22. Temporary net migration of the population by voivodships in 2018

Natężenie salda migracji czasowej na 1 tys. ludności w województwie dolnośląskim było dodatnie i wynosiło plus 0,89‰ (2017 r. – plus 0,83‰). Zróżnicowanie salda migracji czasowych obserwowano na poziomie miast i wsi województwa dolnośląskiego.

Od wielu lat w miastach badanego województwa odnotowuje się dodatnie saldo, które w 2018 r. wynosiło plus 5,2 tys. osób. Natomiast na wsi utrzymuje się ujemne saldo, które w 2018 r. wynosiło minus 2,6 tys. osób. Natężenie salda migracji czasowej na 1 tys. wyniosło plus 2,59 (w 2017 r. plus 2,41), a na wsi minus 2,84 (w 2017 r. minus 2,66).